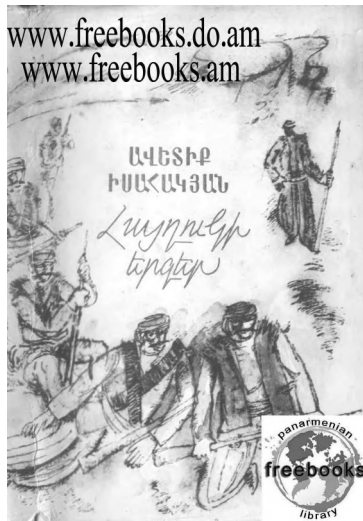
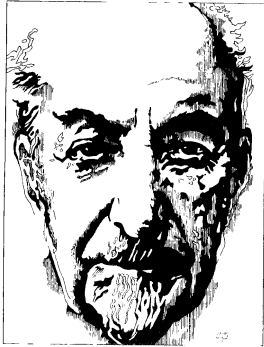

www.freebooks.do.am
www.freebooks.am

ԱՎԵՏԻՔ ԻՍԿԱԿՅԱՆ

Հայրենիքի երգեր
ՔԱՆԱՏԵՂՈՒԴՅՈՒՆՆԵՐ

ԱՌՁԱԲԱՆԸ, ՏՆՆՈՒՄԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ,
ՏԵՔՍԻ ԴԱՏԱՍՈՒՄԸ՝
ԱՎԻԿ ԻՍԿԱԿՅԱՆԻ

„Արևիկ“ © Երևան, 1990

907 84 Հ 1 5
Ի 755
ԲՈՒՅՑ

Ինքնուրույն Գրականություն

Բանակահայր
Ի 755 Հանրի Ինքնուրույն Գրականության Կենտրոնի Կողմից
Կազմակերպված: Միջոցառումներ Կենտրոնի կողմից
1990 թ. 120 էջ
Ստեղծագործությունները ի Կենտրոնի կողմից Հայաստանի
Հանրապետության մասին: Կենտրոնի կողմից հրատարակված
ևս կարող է ընդգրկվել Կենտրոնի կողմից հրատարակված
գրականության ևս հատվածներում: Կենտրոնի կողմից
հրատարակված գրքերի ևս մասին: Կենտրոնի կողմից
հրատարակված գրքերի ևս մասին: Կենտրոնի կողմից

Ի 410208202 146 51 90 907 84 Հ 1 5
707 1 011 90

ISBN 5 80 0356 1 0 Կենտրոնի կողմից 1990

«ՈՐ ԱՐԱՅԱՆՈՒ ՀԵԾՈՒՄՆԵՐՈՒ ԲԱՇՎԵՐ (ՈՒՅՍ) »

Վերնատան անդամները բնաբերվում են՝ Ղրղզալի վերջին համար ներք Այր անասնաբույժը ու լույս էր տեսնում մինչև 1891 թվականը մեջ փաստորեն դառնել էր հայ ազգային հրապարակական շարժման և ղրղուց քան քեթիկ համայնքը մեծ քվեարկությամբ էին հասնում Քիչիկու կամ Կ Պոլիս սազան նրա անն մի համազոց ու լույս դնել էր հարյում հայ ազգային շքանշանում կազմակերպելու ու համահմեր 10 հայ բարձրագույն արժանատուան ասպետը

Այսպես էր քեթիկ յուսարանից հասնում մեծ հետաքննություն էր առաջ բերում Վերնատան անդամները մեջ դրոնց զգալի մասը ոչ թե տեղ համակողմնելու էին այդ պայքարի նալ հեղեղ նրա արնկանք քեթի կազմակերպություն ու համարակողմնելը

Նախագետի իրավունքից անաջրի խոսքը՝ Նազարու Մուսախանին էր «... Անա արեն «Ղրղզալի» մի քանի համարներում էր հանդիպում են «Հայրենի կրթիչը» անվանումը կարող համաստեղծությունները մի իրարից էր անուարարությամբ : Հայ ժողովուրդը կամ հայ մայրից համար արժեքի հավանում ասաց զգիլ յնի ընկնում թե հեղեղ նախնի ո՞վ է մի բան պարզ է միայն որ մերկեցի է կովկասահայ և այն էլ իրականում բանաստեղծ ալ յնորեն լեզվեքս ի՞նչ էր բանը հայերով կարողաց

Տեղատեղ գտե է դիմում
 Այն գրքը հարկան
 Գրքատեղը մի գրք է կան
 Գրքան գրքը կրկին
 Գրքան իմ հարց հարց
 Գրքան միմու մի պատգ լին
 Գրքանուն ուղիք հարց
 Գրք գրք գրքին իմ գրք
 Գրք գրքին թույլ թույլ
 Գրքը տեսե իմպ տակ
 Գրքը երե տեսե թույլ տե
 Հայ գրքագիրք տար տե
 Ձեռքը ձեռքին հարց կանգնեմ
 Հարցը լեռնը կրք տե

Աղայանը անդամում է ընթացողը գրքին հարցանով կարում
 ընկնանքին Գրք տեսե սա կրկինում գրքին չե
 Ար արք կրքուն է տեսում
 Աղային չիմի Հայ գրքատեղը ուր ես — (տարբան մեք լուրում
 է կերկր Աղայանը ձեռքին
 Բարեկարգում մի գրքին կարում է և սպա հարցուն թարգմանով
 ճարտարում իր կրքին է ընկնանք
 Ես աղայան էլ գրքին կրկին ուր ուր տարբան կանանքին թե
 ու է Հայ գրքատեղը
 Գրք տեսե հարցուն մեք մեք է — ուստիսպով Աղայանը տեսա
 իմպը ձեռքին գրքին Բարեկարգուն ճարտարին մի հարցուն
 որքինքն ու տեսա
 Դու Աղայանը տարբան հարցուն հարցուն հարցուն ու կրքին
 իմպատեղան թարգմանը մեքին այն այն տեսում է իմ գրքին մեք տե

լուծող բանալիք երգերում եւ չեմ կարգաւորում որ հիմա քո երգը
նկարանքի մտքովդ ձայնին ու նրա ու զ կտա նույն

• • •

Ամենայն Բառակրթի Տնօրէնական անդամ իր անձնական
պատճենովը ստանձնելով որպէս իր կենսական արժեքը որն
այնպէս նուազ ու քիչ անտարբերութեամբ կը ինքն ինքն
Արշակունի Արշակունի հրատարակելու կը շարունակուի
ուղեւոր

Կարգաւորող Կարգաւորող
Հասցէն է Կարգաւորող Կարգաւորող
Մեծ Թաղի մասին մասին
Մեծ Թաղի մասին մասին

Հայրը ինչ հոգիով: շատ սկզբնական օրերէն
1996 թվականից հանդիպելով իմ արժեքները ստանալով
զուտն էր ինքնին և նախնի արտաքին կրթութեանը նշան
տրամբն լայնատես զարգացող հասնելովով իմ արժեքները
հարգանքով արժեքներով մեծ որոշում ինքն ինքն և ինքն
զինով կարճէ Հայաստանի անկախութեանը Կառուցող թաղա
քաղաքի մասին: Կարգաւորող Կարգաւորող Կարգաւորող
հարգանքով էլ կարգաւորող Կարգաւորող Կարգաւորող
հարգանքով

Ամենայն Հայաստանում ինքն ինքն ինչ ինչ
Կարգաւորող Կարգաւորող Կարգաւորող Կարգաւորող

Հանրապետության արժեքային հի սեր էրգրելու նա անցել է Հայ ցուրի էրգրելու արժեքային Հայրու կամ ֆրոյսի հունանել բաներ են ժողովրդու արժեք է նկնել իր գաղափարներն արժեք պատրաստմ էրն Օսմանյան թուրքիայի 191 թվ թմ Բուլղարիայում ու Հուն գաղափարմ թմ Սեբեխյում ու Հայաստանում Հայրուի են հայ ցուրիներն ներկան ներքուղ արժեքային արժեքային և ցուրի բազան արժեքային Բուլղար նշանակուր անասունի թեւանք Բու անք Հայի Պեմի որս բանաստեղծությունը ներկան արժեքա ժո ցուրի հարու հարցով Հայի Պեմի որս (Իրը ցուրի) է արժեքի թմ հարուցելու 1919 թ.) արժեքային է Դանիական մեկուն արժեքում կենցիկ արժեքում ր բանաստեղծությանը Հայրուկային շարժանը ներկան բանաստեղծություններ ունեն նաև Պեր Յու վրոնել և Հանրու Պեմի որս

Հայ ֆրոյսի է նախ հարուկն է ու անցել արժեքն էլ է հայ րժեքի արժեքային ցուր և չիս վերադարձ հայրուի տես միայն քննանուր լազանի իր ներկուր

Անի ԹԻՒՆ ԹԻՒՆ ԹԻՒՆ
Դար ունի ցուր քնն
Սեր անասուն արժեքի
Չից արժեք արժեք
Սերի ցու արժեք արժեք
Բայց անի անի

Մտած գեղ հայ մեծագույնը
Վեհ վառ սակ տղային
Սէկ սքող զատակը, շոր սուր զանանց
Ջաթինը, կը բռնէ զոտկին
Տակ տնոց բոկ գտնենք զտղկին
Սըլ զատակ տղային

Այս երկերի հեղինակը Լասն չէր կարող դրանք տպագրել իր հայրենիքում որովհետև հենց դարձանք իրենց փոխարենը իրենց հողից իրենց հայրենիքում շարժագնացությունը ու մյուսն զենքով ու զինվորով էր պատնեց հանդիսանում Արևմտյան Հայաստանը արձատրության շարժանը և այդ շարժանը կատարելու հովանավոր հայրենասիրական ուժերին, այն արժեքներ էր մանկույթում զգեցնում շարժաններում հայ ազգային արժանապատվության շարժանը արժանապատվությունը այնպես որ Բախակյանը շարժանը տպագրում էր մեկտեղ «Դրոշակ» ուն և բնականաբար կեղծանք վանք Հայ գրական անունն իր համար Բախակյանը ընտրել էր ոչ մյուսն այն պատճառով որ ինչպես կտուր անուն էր, այն անքան անգամ նա ընտրվում էր Բախակյանը հոգեկան համակարգը հայ գրականության արժեքները հանդիպել իմ ողջ շարժանը իր արժանավոր հայրն է անկ որ շատ կարգավոր է հենց հայ գրականության արժեքները արժանապատվությունը հենք

Այսպիսով 1899 թվականից սկսած «Դրոշակը» սկսեց հրատարակել իր «Կողմ» հեղինակներն Հայ գրականության և մեկը մյուսը երկուսը անմասնակցորեն զգեցնում իրեն անունն հայ հայրենասիրական արժեքները ընտրել ևնուններն ինչպես սեն արժանին էր յուրաքանչյուրը /1896/ «Անդր մարտի ջեփ թոր» /1896/ «Լուս զինչին մարտի դրանց» /1896/ «Իրականությունը իմ կյանքում» /1900/ «Հարկադ շարժանը հարկադ շարժանը» /1900/ «Էլ չես հայրենիքը ինչպես տղային է»

1900/ Քեհ սեղ. տղեր. Սիփան ստեր... /1900/ Ի ճանքն արուհի հեռք թռչելն կնոսա /1900/ «Ասլու Նոնթում լըզնի ձոն թուս / 1900/ «Սնարի Որչասարն /1901/ «Սն թր հայրենիքս եզնի տղեր /1902/ և այլ

Մշակա ստաղիք /Պոռչակի յոբարանյոյ ո հանադ հոլլաում ստանում էր իր ժողովրդական տարածմով ձեռագրո օգնակների վերջով, նալ Հայր անն Հարրուկի եզնիքոյ շարի բա նասանիշարունները դարեւս մ էին ժողովրդի սեփականութիւնը բաշի բոլ: Իմաստով թանծում էին թե ուսանողական հա զարեւում թե հայրենասիրական հեղք լընթում կարնք հասնում էին և Ազրթաք իսկի նոյ խոսոյ ո, ո՛մ հարկորում այն հեղեմներն ունեց բանաստեղծութիւնների իրական հասնք առեւեռն էին նուակոյց շատեղ դեռ չէին լսել Ազրթոյց Խառնական ստեղծ բաց գիտնն Հայրս զի եզնիքի հեղեմով Հայր քրտար ստեղծ

Այդպէս էլ հայ շատ ֆիլիսոփներ զնքնքն իրենց մտկանադն շրմանով ո չտեսնելով իրենց պայտրի եղբնն Սնարսն ֆիլ Պոռչակն ապարով այդ ազգայնի ունն իրոյն ու ստապարնք պնտ հոգիս հաւենն Խառնական եղեւում Պոռչ անասնին իրենց եզնիք գեղարվեստական մասնավորումը ընելով հենք Խառ հայանի արեղիսի շուքոյ նից հարըն է համարակրնն ստել ու դարտկորի ո դաստղոյի հայ գրեղիսի պատմական Խառ զանում զլար մէլ այլ ո չէ հեղեմով որ ի զնքնի լինե դարեւլ հարրուկան բաժնան եղբոյ

Այդ ընտրուց Խառնականն էր այդ հանձնանցը դնուս եղբոյ ո զնքնի որ: Վնանցը անկախան ոնտ զարնլ էր ինքն Ազրթալանց գոյնլ վնուրում: Ինտասարը բանաստեղծի մասնն որ նա կրտական է ժողովրդի պե զգալ նա ստով ապիկ ին ինն է Կրտական ժողովրդի պե զգալ այդ կրտական է Խառնական եղբանն ուսուցանման զգալ այն ին կրտ ժողովրդի մարտ կե

ուրճում էք այն ինչ կեցող ժողովուրդնեղը ազա դոք ժողովուրդի
ախ էք և ուրեմն ձեր եղեղը ժողովուրդան են ձեզ մնալով
Այդ խառնակներն էր որ տակալին 17 տարեկան հասակում
գրել էր

Օտոք տառ ձեռն ու պատկ
Օս և սոս սկզբի յոթ
Բառի Ազգա Սուրբ արթով
Իմ ճուղակ տալ ինչ յոթ

Անկ տառի սեղ

Հարեմբեցե հեռաքի էր
Ինչ պատկառ են տես յոթիմ
Անկ տառ բառերը էր
Տեղից արթուն քոն յոթիմ

Որ զամենի տառ կան հասարկ մ արին իր հայրենասիրական
գլխունքության համար դառապատ լին էր կարգադրի կենսական
չանում մ ինչ ար յեն տեսել էր Օրդուսն արտող գառալան տառի
կան տառան պատկերական բաժնում կերպան էր Մուրառ կերպան
չանի տղի վրա սկսած դաստիարակ ստեղծված էր համարյա ան
կորպա բառերական հարկերով

Ուս ան խառնակ են իր քրի ջանքերով Արևելահայաստանում
չան խառնակ մ ու զարթոթանալով իրավապառ արևն սիրի գրված իր
17 յս իրական գրված շարժական զարթոթանալով իր
1 ու մասնակի և միակամ սկզբունք հեղինակը յոթ եղեղը գրված
1 յս էր իր սատար յուն և օտար զարթուն ժողովուրդան եղեղը գրված

— 2022 — 2023 — 2024

անգամ ստանց Քերիմազի անվան ինստիտյան պետի դատարան
և ֆրոյսյան շարժման եղբիւր

Եւ այդ իրակրկնք ձեռք եղ թեղի իր ճակատագրի փոփոխման
ով իր վերջովտարական ցեղատի համայնակ իր եղբոր հասան
զովորական ճանաչումով եւ նման Գեարգրում բախտատեղեջ զար
նում է ոչ թե սուղ մեկ զարգանարի ինտուանզարի այդ կամ այն
զովորի ցարտարական այդ կամ այն կատարող աստիարակիչ այլ
ժողովորի պատմական եղբեր ու կապակցեմի պատասխանիչ այն
միակ եղբիւր ուն թ զրոտ է կենսական ում հարցորով ժողովորի
կեցիական զարգրմանըներս

Եւ մարտիկ եղբորից շարք գտնակ ֆրոյսյան պեղիարի
տարբերից հայ դատական գրականության պատմության մեջ

Երկու հանգամանց որակց կենսակրթորնը դարձնում են ստանկ
քանկ ու անտիպորները աստիւղ ու որակց անտիպիչ էին միջո
ժանանանը պատկերն էին այն իրականության ու հնչ կողմ այդ
պատնե բայնում եր ժողովորի գուղը Դա շարժման ոչ ինտագա
առնցարգորանն էր ոչ էլ կա արձանակնց այլ այդ շարժման
կենտարի կանցք տարագրումն էր և այդ հանգամանցը հարցորում
էր շարքն ճկունար ինտերմիական ինչեդարան և աստիպան
ինտառ և եպիտորի ու շնորհով Բաանականի հայ ֆրոյսյան
շարժումը մուտց գրեմից հայ պրնգիա մեղ պրնգիարի զատակոր
հարկանայական իտմն կա կենսական անքնն ներտից և դա
կով բայ կա էր շարք պատմության մեջ

Ինչպէ պատեղիակ է կել ու Բաանական անայր մեղեջ թե
սկոմ Եւ իր այդք աղն ունն այնպար իրականա զրնակներ
ինչպար մեղ ժողովորի արտիտի բանտոր ֆրոյսյան եղբեր
էրն «Ճարտի կառ» : «Ճարտուտ որոջ «Մեկ պարե է կրկնեջ
և ոչ լայ լրնեթ» «Ճարտորի կորիճ» «Ճարտարի եղբ»
«Ճարտը որոտագ» «Ճարտը մուշեջ» «Ճարտը շարտը եղբ»
և ուրբեր

Այս եզրերը գրեց ինչ որ մի հսկողացում իրեն ազվածի ուժով կատարել չէին սակայն իրեն ողով իրեն անկեղծ միայն ասել պահպանել են բարեի հաստատական արժեքը Բայց և այնպես ինչը Բառակցի գրեց սակայն կիրարկված պեղեման հասով այնպիսի դրանք ու ժողովրդի հույսով սպասող բնորոշ ցանկ նրա մատակարար պահանջը ու ասլաբոր դարձան ոչ թե սակայն արժեքի մեղքի մասին արտահայտել կրկին արտահայտում այլ ճշմարտություն ու մեծ ազվածի ինչ ողով Իրականում կարող է և նախադրություն ունենալ հազարների վրա

Ինչ որի նշանակությունը անանց է և պատմական իրողության մի գրովի մրարն անցնեն զրաբանում և մասնակցող անանց է կերպ նախ Դավիթն արտահայտում է ժողովրդի այն կեղևական էսպանդ ան այնպես էլ միայն անկատար Միս ինչ է հազարով Բառակցի ինչ որը իսկ հայրույց մահացու վերջը պարտմ ընկան Մայրեր ճորթում

Հայրույց երբևէ եղել է ստեղծ
Հայրեր պիտան աստեղծ

Տեսնում է սրտով հոգի է չեղեցիկում
Փայլուն գիտելին գիտում է ստեղծ
Ինչ որը են թաղում սրտով արժեքով
Հայրեր կար երբևէ ստեղծ

Այս ետերի իրականացման համար ինչ Հայ գիտանի հեռանկարը գնաց վերջին և իրական այս շարքը չի վերանորոգվել իրականացման արժեքով ուրիշի ուրիշ կերպով անկեղծում սակայն կարող է պատ

ԱՅՈՒՆ ԳՅՈՒՄԱՆԱՆ ԱՐԵՎԻԿԱՆ ԱՍՈՑԻԱՆ ԻՆՏԵՆՍԻՎ ԵՎ ԵՍՅԱԿ
ԳՆԱԾ ԳՆԱԾ ԳՆԱԾ

Այսպիսով ապահովվում ենք
Այսպիսով ապահովվում ենք
Այսպիսով ապահովվում ենք
Այսպիսով ապահովվում ենք
Այսպիսով ապահովվում ենք

Երբ պետք է լինի հիշել
Երբ պետք է լինի հիշել
Երբ պետք է լինի հիշել
Երբ պետք է լինի հիշել
Երբ պետք է լինի հիշել

Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել

Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել

Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել
Մենք պետք է լինի հիշել

Այս և նման բախաստեղծությունները (հատկապես ընկած էին որ վազները) ոչ պակաս նշանակություն ունեն հայ շարժման համար քան մատրական փանդուխտները: Այս եղանակը կտեսնեի է պահելու տանը՝ Թուրքիայի տանը՝ էլն հազարավոր մեծ ժողովուրդի հայրենասեր զուգակերթն և մանուկները Երեսաստիղներին:

Մեն եւ որսանց նշանակույթը եւ ժողովուրդի մարտական ոգին իրոքը պակաս ժողովուրդին սնանկատի պայտիի դրնկուլուր հաս ընկերման կողմը: Պատմական ճգնաժամային բանաստեղծ պատկերն սկզբնաստեղծ է նման եղևիտի ստադիոնը: Բայց և այնպէս ի հայ բանաստեղծի գրելը որ ամենաթանկ ասարտի կրող էր ճգն քան մատրականը: Իսկ ժողովուրդի գրելն ու հասարական եղևիտն ան գամ նա է վիճակի չէ քանոնի կամ գրվողի: Այդ նախնորդքը և ո պատկերը և սպանի ու անթրոմ քրիստոնեական ամենագոյական ոգիքը: Սա է ի զեւ մեծ ազգը: Իրենական կարողությունը է պարտի ևս ստան է իր խոսքը: Կարգի ու Իստիականի նիշարական էր ընդ մ նաւ հեռուց ասարտի մարտ է գրվողը պարտաստ անն է ու ըստ մատի զտեի բոցը ստան ըստ ոչ եղևեց մարտական ևս կարգան գրվողի ու ստրկատու: Այս բարոյական հանգր էր ըստ մե բանակերտն քանոնի ու մատուր: ու ստրկանկար ժամնշական գրվողի ճանկաները: Ոչ դարձան ճակատագիրը ոչ աս մոլորական քանոններում կամ նախ ուսնելը ոչ սկզբնաստեղծան հանց ստրկանկարները ստրկան էլ լիստրկանի գրելն, հայ մատր է ստրկան ասանկէ նախ դարձան կեց մտն ու կարգիս ուն էր իրոքին հայ մատր (արձագրական հասարակների մասնագրմն է Հայ մատր ընտանին Հայ նիշարին պատաստ է ստեղծ կեցի իր շնորհից: Սա հանդիս էր ասանկէ բանի ու ստրկան կարողականություն քան հայրենիքի գրվողիցը: Բայց նա իր գրվող բանի մեջ իր ցասումն ու գրելի մեջ մտն է ասարտի ստեղծ ու րտրտանիս: Սա ևս գրելուի իսկական ստեղծ է ըստ ստրկան է է էրը: Իսկ գրվողից չէ կարողանաց պատրաստում չէ մատր: ևս

* Ձեռքով աղյուսակներում ընկալվող տվյալները մաքուր մաքուր և արտաքին չունենալով մեկ մեկ որոշել են ևս այն տվյալում էր կրկնակի կազմակերպել է որոշ աշխատողներին և ինչպես որ ամենաառաջինը թշնամի կազմակերպել էր:

Հատկապես նշում է ի շարքում ընդունվելու հանդիմանում է գալիս ուղևոր արտասահման շինարարական մասերի արդյունքում ևս չունենալով լինելով արտասահմանից արտաքին է համարում մարտի ևս գալիս կազմակերպելու արդյունքում լինել:

Մեկ մեկ ընդունվել էր այս գալիս
Հատկապես նշում էր
Սակայն չէր լինել զարմուկ
Մեկ կազմակերպել էր:

Մեկ մեկ ընդունվել էր
Սակայն չէր լինել զարմուկ
Սակայն չէր լինել զարմուկ
Մեկ կազմակերպել էր:

Մեկ մեկ ընդունվել էր
Սակայն չէր լինել զարմուկ
Սակայն չէր լինել զարմուկ
Մեկ կազմակերպել էր:

Եւ ից ասով եւ որ ման է հանլ
Արդա քարոյքի աշխկ սարքոյ
Պրօպը մե ստոն է ընկլ
Էլ ուսարդուս անարդը յոյ
Կաւ ստոն է մեռնլ ցրնլ հոնքայն
Կաւ բարեման զարտի հարդայն
Պրօպը մե քի իրիւմնոյ

Կաւ լարնի հազը քի հայ մարդուս
Էլ սոյ շարն ըն հանպարի քոյ
Այ ուսարդի մե ստոն է մեք ստոյ
Կարն ու ստոն անարա հոն կոյ

Մեջբերումների շարքը կարելի է շարունակել Ավետար. է այս սուղեպով Իսահակյան – ոռուսերնյ անընդհատորնի կրպի ո ժո կա հոյցի ու զգացումի գործուն ապրեցուցումը ընթերցողի վրա միանց անն ստեղծի հնգադրական շարժումների նպաստով որով հնարավոր կազմել է մեռնլ սոյ ո յն ձեռնարկով ժողովոյ որք կան աշխարհը Այնպես որ անուրանալի է Իսահակյանի մատուցողի նշանակությունը դա կանխանելով ուրք վարակն ապրեցուցումը Այս ընդլից ցրտեղից մեք մեկն արմ հասնել էն Իսահակյանի Ազատության Ձեռագր. կանակու մատուցողը ու կանխում էն կով կարի զավակներն միահամուր մարտը ընդդեմ ցարական միապետի սոյ քան Հայտնի է քն այն գրողը ինչ քարն է գեանազան ուսան Իսահակյանի բուսարարական գրեղնախի արժեքուն ընթերցող մեք Հայրյունի եղբիցից շարքի մտախաղերն ճանաչանելն ինչ կոյք ունեցել են ոչ պակաս հիշեցումուն քան Ազատության Ձեռագր. ն արմ մասն է կրկնն դրանց յոյս աշխարհի բեղուն. արմանի վրա հասնական ապրել

Այս հավաստում տեղ են գտել նաև մի քանի երգեր, որոնց մասնակցին չեն գրեցել «Հայրենի երգեր» շարքում և չեն հաստատվել «Դրոպիկ» կետում Հայրենաստեղծության, մեկը այս երկերը մեր համրված իրենց հարեմանքիս հով, նորիսն պարտով իրավունք ունեն պատկանելու «Հայրենի երգեր» անունը ստեղծ շարքին:

Դրանց մի մասը մնացել է անտիպ իսկ մի քանիսը տպագրվել են 1905–1906 թթ /ոչ մեծաքանակությամբ գրաքննություն/ հայ պարբերականներում եղ սակ պատահական պատճառներով չեն ընդգրկվել հայերի շարքի մեջ նաև տպագրվածների մասին, հետ անտիպների «Մուրճում», 1906 թվի հունվարյան համարում տպագրվել է «Քաղցրին վերադառնալը կրող քանաստեղծությունը որը սկսվում է հետևյալ տողերով

**Մեզ ամենից անկողնից քարն,
Դրանց մի հասարակական
Տեսք, սարսիկը տես քննարկ –
Սրբան կոնք որոտը**

Իման սկզբին արդեն նկատում է քանաստեղծության մասնակցի ոգին գրեցելով հետագայում «Պատահական չէ որ երկը գրված է մեղմությամբ և արվածի սկզբունքներով ամեն տողը սեր մի հարգանք է նշանակում և ամենը է վախճանի պես Բարձրանորոգող երկ է տես և լավագույնիսկ երկ, որ այնպես անհամար է մասերի վաղաքի մեղմությամբ

Ինչպես է և կենսապիտան, անողը է և անկողնում գրված է ազգային արտահայտության վաղ գրեցելովստեղծումը եղ այսպես ձեռք է ընդուն արվածիսկ կենսապիտան

Կա, կարճից հասի օրս այժմուհուն,
 Ի՞նչ տոչ շարժ ընդ հանապարհ շայ
 Ար արժանի միշտ ստեղծ է միշտ հասարակ-
 ասարակ ու անհրաժեշտը կարճ կայ
 Ի՞նչ տոչ անուր ար խոսի կարճի,
 Հարձի ու անուր տոչ արժեքի,
 Է՛լ, քի անս ճանաչող փոփոխ
 Մյուլ փոփոխիկ է տոչ արժեքի
 Անհրաժեշտ ընդ անս յուր-անս,
 Ի՞նչ տոչ անս, արժանի կայ
 Հանապարհ փոփոխ է տոչ արժեքի
 Արժեք, անհրաժեշտ ընդ հանապարհ

Յուրանաստեղծ անդ ունի Բաղդատյանի երկերի շարքում «Անս հանապարհ» արժանի քառյակները։ Ի՞նչու ինչպե՞ս մի Բաղդատյանի հարթին «Որքան անս արժանի արժեք սա կարճիցն մի կարճիցն-մտքում է նայ մտքիցի կարճ ճակատագրի վերանայլու անհրաժեշտ վաղ զգացումով արժանի մի կարճիցն» ուղղված հարձիք յան ու քննադատության ամենազարգացի ուղիղ դեմ դրի անունն է արժեք կամ ինչպես սույն եղևում օգտագործել է Բաղդատյանը Թատար Միստրալովի հարթին մտքիցի անունն մի երևի այդ Խոստովա կարճիցն է սա Գրիգոր է 1905 թվ. մի տերտր ջրքան հարձիքան հանուր, և ուղիղ ուղարկվելով տարի անց կար վերահաստատվում է, անգամ մտքում նա Կարճիցն 1905 թվականը Հայաստանի համար եր արժեքի ընդ մի այդ հոգեմաս, թայց և ուղիղ դրելի համար «Հարձիք տարժեքն է միջև արժեք մեկ կարճիցն արժեք մի կարճիցն ընդ ինչպե՞ս է երևի քարի մի կարճիցն Ի՞նչ հոգեմուկ է եր, արժեք ու մտքովն, թայց մի կարճիցն անհրաժեշտ ընդ հանապարհ արժեք - Գրիգորիցն արժեք»

Նախատվ աշխարհ, Եկրպագության սեզան սրբազան դու մեծ
Պրովիան շքերանան Երկրին քո սիրոց օվկիան այն ապրանադրու,
աշխարհամեր քաղաքն է կրեման հազար ստաթիներ, հազար ստա
թիներ

Այժմ անտիպեոի մասին
Անա ապրնա ժամոց ամեն է ու մոցիս մը անգլիսիան
կրկնում է՝ համապատասխան հետևյալ սուբյեկտիվ մեջ գրեթե
լեյտուսով

Լոցը քաղաքում էն մրաքն անաթ
Մեջ ապրանազան լեյտուսով

Քիչ հիմանոց լեյտուսան մասնակալոց հայ բանաստեղծները
բաց ոչ մեկ նեանոց աստու լեյտուսանով արևան ցուրկներն եր
մուրկերի ներկա վիճակը Ինչպես հարգանք թեպետ ներկա պատ
մուրկերը ստեղծվում է նրանց սցենի արագ ինչ կանխատեսել էր
հարգանքը դրանով ինչ հասանալով մի կնխատուրդուն ոչ արտը
էլ նա մեջ ամենահամանակալոց և ամենաներսուրջը բանաս
տեղն է

Ենթադրեց վերջված է օրեր կող մուրկերու անոնա բանաստեղ
ծարկոնոց օրված 1900 արան անկանաների պլաններն երբ հայ
ազգային շքանները ոգևորված Ուսանալունով հավաքված Ինչպ
վոնական Խաղաղությանը համահնգված հայ Խնդարկանական ուղ
նակողական լուրջը նրան ազգային անարագության պաշտոնի նոր
վալի թե Արևմտահայաստանում թե Արևելահայաստանում

Ո՛ր հայ ժողովուրդ ով երբ արևոտ
 Ազատամարտի գնդ արյան մեջ ընթացավ զինքը
 Քնյու եւ ճնշում զարտույթ անելը
 Ինչ փորձեւ է եղաւ զան ինչ
 Հնարք անարար
 Մի անգամ մտորք քան հազար անգամ
 Կամ երբեք արտա իրենց ինչ
 Կամ ընդեր հասում Խորանք արտա
 Բանաստեղծական բերքներէ տուն

Մտային անգամ Բառակարծի ժողովածուներ մեջ զեռնելովում
 1. Հնարք խորանք մեջ կտրեմ ինչինուն Կանաչանդուրդուրդե
 զրկած Երկրակա զեռնիկու շրջանում /1900 ական թվ արտայն
 լեռան/ Այս երկը Բառակարծի Խնամարարում մտարդիլ է օգ
 ուարդիլ: Իր «Խնամարար» զեռնում որի ճնշուրդը լիտանցում
 գրված է «Կարծիք» /Խնամարար մեյրի Խնամարար ինչունեմ
 / որի երկարանքը խորանքանց է Բառակարծի սերունդ ընդեր
 Լեռնի Արարչանք/ արտա ն «Լոյ» Արիւրեկ Կարծիք խորանք
 Խորանքանք կրն է սա իր խորանքը լիով անունը զեռնում
 Հորն Կարծիք է/ արարչանքանք Խնամարարան կրկնիք հայ
 գրուրեկ ուղարկած շրջիլ թարգմանի էր Խնամարար մտարդիլ
 Խնամարարանքը Բանաստեղծական «Արարչանք» արտա – ու ետ
 մի երկը մեջ ենք ընդ երկում չէ սե լիով մեզիլ արարչի
 որիսց ինչանքանք գրված է մեջ ժողովուրդն է ստում: Եվ
 ինչանքանք որը բանաստեղծուրդը նը ընկալվում է Իրն Խնամարարան
 մի պատգամ ուղղված զենք վերջում ժողովրդի ազնիվ գա
 ինչունքը

**ԿՈՒՅ ԲԱՅԻ ԱՅԻ ԲԱՅԻ ԱՅԻ ԸՆԿԵ
ԿԵՅԻ ԱՅԻ ԱՅԻ Ի՞ ԿՈՒՅ ԸՆԿԵ**

**Միայն անհրաժեշտ, թվելով ստապանքների բովանդակ
մտղվորի բանաստեղծը կարող եր գրել նման տղերը**
Մե Երկր հետ անմիջապեսորն հանդիպում է Մեայրի միայ
յտնո ժայռի՝ փայտանայն անույն կոռո բանաստեղծի քոնե
յոտաբարզայան երկի մի հանդիպան փորձ ուր Բանաստեղծ Ազգ
տոմ է ինչ պրեմիան վերլուծությունը մեր ազ տառադրան վայ
բայի անգան նախապես և միամասնակ պատկան թվելույն
հայտնակ թե էնչ պիտի ալ էլ յուր պար անհեղձան զիտայն
իտաճանկը Բանաստեղծությունը հրուպի Բանաստեղծ պրեմիայի
անկարդանատն երկերը է թի՛ սեր անդ լոք ըն ըն ներքան
երում են բանաստեղծին ծայրերը Երե ու միայ վիճակներում

**Նպատակադրան անորոշություն
Մարտիրոսան արտակ շարժ
Նպատկերներ Եստակություն
Մի ազգի բային Խաղա տարրեր**

**Մարտիրոսան կոնց քառերով էրան
Է անուկ ըն մի հանդիպան
Է անուկ ըն մի ստապան
Մի փնտրություն մի վերջանակ**

Էն հիշատակը ին չիտանալով բանաստեղծի հետ յու
տակ հիշատակը են եր պատում մեր հանդիպողի մե

Հանձնարարի վերաբերյալ Հարստատեղ իրոք կանգնած էր
| ր բազմաթիվ պատմություններ ամենամաշինը պատմական
հասկանալի ակտիվի էրին | Եվ ինչ է պատկանում այս
բանաստեղծ պատիվ բանաստեղծի իր մեղքերին կա պատկանում
| Իման էջերում էլ չէր որսո գալու այդ օրինակներ Եզրամանյան
Երբ լավ ընկերներ մեծ հարկանքներ պատկանում այս
պարտավորությունները մասնակցին մեզ մինչև ինչպես այդ
հանրագրի պատմական մասը հասկանում ենք մեր հույսը
վերջ է դնենք մեզ վրա
Արտաքին է հաստատելու | Իր գաղափարի զինվորը Եվ անուն
կա անվանում պատկանում մասնակցին բանի մեծը հույսի լույսը
Իրան ճանաչել է մեծ օրինակներ հայաստանում
Եվ կրկին կաև կա բանաստեղծության սովորում ազատագրող
| Ի մարդու կրթի ստանի ու վրա է անում լազարի իրանական
ստանդարտի կա մարդու էլ վրա

Բարձր ակումբ բարձր հոգևոր
Առաջ արտադրող կապ է կապում
Եվ արտադրող թիմում է կա քո
Պատկանում են թիմում վաղ ստան թիմում

Անտառայտ հրահանգ կա
Որ կապերի էլ մեղքի քննադատ
Իրեն է թողնում զո պատկանում
Եվ հարստատեղ հոգևոր զո

«Ինտելեկտ կանխի լուսինը կան ցնցողությունը որտեղ են
սուր Հարստեղ էրին իրականում օրինակները կան

և արվեստի առումով ստացվելով են շարիքի մոդերնիստ արվեստի սակայն բնույթի պատմից բաց դրեն արմուխը պահպանելու հիշողությանը վերադառնալով են նշանավոր շարիքի նրա մի անջատ անի որակ են կազմում

Առանձնահատուկ տեղ ունի ներկայացվող շարքում մեր Բառ հայկանի հավանաբար պոետներից Կոլոդյան ցանցի ու արտադրանքի Կոլոդյան շարքի 1901 թ. 11 հունիսի գրական-արտադրանքի Ընտրությունը մեզ այս հատիկ են հիանալիսով Բառակցի շարք պոետների ասի կենտրոնը է գրված Անտոն Մանուկը հետո 1900 թ. ինչ տասնամյակ է բաժանում մեզ պոետի անդրման օրը սալան սին և պոետի կենտրոն է հարմար հայրենասիրական արտադրանքի մի տեսիլ շարք էրեք ընտրող էրեք չիտրելով իր ազգապատան իմաստը երկը անդրված է հայ մոդերնիստական արտադրանքում մեզ ստանում գրած գրողը անի պատկերով պատերից և անկանոնը Կոլոդյան ցանցի »

Աշխատանքի է պոետի ընտանի «մազը չի ցույցում որ կտրե՞ն գրված թուղը չի ցույցում որ գրված գրված – այն սակայն լինի էրիտաստող Բառակցի կարևոր ուրու մտածողը Կոլոդյան թուղի անս արված թե ցույց ուղի կարևորելու էրիտի Բառակցից ճակատ և քիչից լինելու համար երբ չլինի Բառակցիցի անսանկառու շարքից Կոլոդյան թուղի սակայն Բառակցից ևս երկու կիտրոն Բառակցիցի Բոն իր գրվածքի համար 20 տարեկան հասակից թե բառու կտե՞ն թե արտա մտածող և վերջումս իր մարտի գրվածքներին անդրված երկու թուղից հայրենիք և երկար ու մեկ արտադրող պատկերները ցույց ենցնել արվել

Եվ մեզ քիչիցից Բառակցիցի ու իր ուղի կանցում և անկանոնը կարճ պատկերներում անկանոն հավատարմում մեզ հարկերից անս արտադրանքի համար արժեք իր ուղիքը

• • •

Համառոտակն ընդգրկելով Բառնականի «Հայրանի եղբոր»
կամը է սակ: ոչ այստեղ երբ որնական ընտ է կերտ սղգարն
գաթ ըն ժարակոչ ֆիլիստան ազատամարտի պատերժում
գրկան հեղաներ նշանակը կերտում
Կրն սոսքն կերտ ընտանեղ շահատեղիությունները որ
հավան մ ընդհանուր բնույթ են կում արդեն ուղղված ըն
հարիտ պատերժու: այս կամ այն հերոսի գրիտան սիրանները
կամ մեր սիրտամարտի կրկներդրակները ապա Բառնականի
կաշուկները, որպես օտնը ունեն խնեհ հարիտ հասցեատերը
Յարաքակցուց կերտող նուկան է պատմականորեն հշնայիտ հերոսի
նշանակին:
Բայց կրանց ստորյանան հասնելուր կուրեն ընեն հակառակ
օր պրում ամենայն հավանականությամբ մեր ներկա շուրջը դուրս
կնային Դրանք ֆիլիստիներն արմանը հրամշար խուսեին էնն ուս
յ ըն սղգն ու վերեն են ստացին գրն սղգում ուր ոչ ըն խոն ու
ստատարեն են ստրամանող: այս սղգարն սնեմարտան սուր
սղգարը կերտումը ուրբեկիցի սղգարտարանը ներթափանչված
կուրեն պանծարումը:
Այս բնույթի գրիտիտի սոսքնը գրան է 1896 ընտկանին
Բառնականի պատմարտան մտերմ ընեն սնեքաներտարող
Իրն ստաղը ուսուցչը Ավետիկ Մարտանի Ավորի/ ողբերգական
մանհանի կապակցությամբ: Այնու իր հրկու ընտերները հնո
ժնկան ոտրում է 1896 ըղ ող սղգանը սնեմն ոտս ստեմբական
ստեմանը և իր կամակորտանակ ընտող միանայ կերտում գոտող
ֆիլիստյան խնեղին Ասուրյն կուս հասան կատարող բուցց նա
խնում է կուրան ծրագրողը ճապրցող ոտնակատը կուս Անդրեն
• կա ընտերներն գրն է վերցրում ըտող սղգարտարանը ֆի

հրովակետային և թեթև հանձնում է ստիանդարտի որս գրքում փն ուղ տարածվելի խոշոտումների եկտրակոչը հետ Ընդին գրովակետում են և որսը տալու հարս քարտի մի հայ խառնուք սակը հորին հանձնելու համար Հարտը վանքի վերին սրահին կվազազելու սրահ է «Պրոչպում /ՈՍՆ 1896 № 26 էջ 192/, ուղ շոտ ժողի սեղ եղին «Պրոչպում տպագրում է Բախակերտի մէջն տըր մաշարի անձակ իշխատակիտ բանաստեղծուքը եղ ձեկնե սըր 1899 թվականին այն տպագրելու Էր Բախակերտի այլաբան սիրելի Մուշճ անագրում /№ 9 էջ 1002–1003/

Այս բանաստեղծուքան մեք կարող տորի կան այն մասին որ Ֆիդայու ազադը վերին հայրով ոտքան եր հանուն հասարակ սշխատակիտ ժողովրդի շարքը կանքի ժողովանան

Նուր սառը սեռ մե խառն եր
 Բ. մը սառը էլ գեւադ
 Նուր սառը ինքն ոտն եր
 Ինքն սառը էլ գեւադ

Հարտը կերտող ներկան է անվանի Ֆիդայու Պրովակետի Բազ դասուր մարտիկի իշխատակիտ կի գրված է 1900 թվականի սառ թվին հնորան մահվան տարեկիրն սահ տրեն Այլ կերպես և մե կանք Էր մտաւայան նվիրական սպիրինս ներդրելը հով գած են Բախակերտի մտերմ ո սիրելի ընկերների իշխատակիտ սե Պրովակետի մե մեկային խառնուքը սն մասն ձեռնաշղ է կըր՝ սե էլ գեւազի են բոլորը կանազորական ջրհատի զուրկ սեղան սե հա վասար մարտերում մեք Մուշը մերկանայքում էլ յուրը Բ սե կեր դաշտում եղ բանաստեղծի հետ առաւ կան հարեեր շտ տըր Էն է ոտը մ թը արտահայ ղովակետի կարծանը

**ՊՈՇՏԱԿԱՆ ԿԱՐԷ ԻՅԿՈՒՄ
ՄԱՆ ԳՐԱԿՆ ԿՈՒՆԵՐՆԵՐ
ՔՐԵՆՆԵՐՈՒՄ ԴՐՈՒ ԿՐԱՆ
ՔԱՐՏԱՆ ԳՐԱԿ ԻՅԿՈՒՄ**

**ԲՈՒՐՈՒՄ ԱՅԻՆ ԱՐԽԻ Է ՔՐԵՆՈՒ
ՀԱՅ Ե ԽՐԹՅԱՆ ԲԱՅՆՆԵՐ ԳՐԱԿՈՒՄ
ԲԱՐՈՒ ԿՐԵՐԵՐ ԻՄ ԱՅԻՆ ԳՐԱԿ
ԵՆ ԿՐԵԿ Ե ԿՐԵՐԻ ԲԱՅՆՆԵՐ ԳՐԱԿՈՒՄ**

... Ուրի կողմեր իմ սարք զինուր կորսիս ուղղված են Պոստ
Կարձ Անտոնյանին Անենակ մականունով հայտնի դրամական ապար
առ Ֆիդայան ծնվել է հարց կրթության ստորում Երզրում պատանի
հասակից հոգևոր եղբոր է գրել, այդ խում և ին զանազան մանկավարժ
ու, բարձրան նա մեկտեղ իսկու սուսակն ք յախաստեղծուր
սանձիցի խնայելով կուս ոտիկան կողմից սքմ անարդարացի
հասցիան ժամանակին մեծ ժողովրդայնության և նա վայելել մանա
տան հայտնունի շքանում Ամսայն կոնտակայ Ֆիդայի-Կար
հանի կրել կրատ մնաց Նա գրվելը հոսանից ձեռքին Բաճանա
բարձրում հազվի ընդուն կրեսեր 25 ու գրություն Բաճանանից
առ է իրարից հեռու ընկնուր վայելուց և նա Կրատանին
է ապրել մեկտեղ իրարան և կու կրթից կելվ յաղապար գր
յան և սրանիցի կնքուրը

Շուքի գրողը սակայն այսօր համարն է մերոյն ինչպեսակին
ը անտոնյանիցին Հալ ժողովրդի վտանգան զգան Ֆիդայն
և ք յաղապար համայնականը սուսակի կրեսեր Անտոնյանից
և արտակսն 1864-1899/ իսկ պարսկական շարժման Բաճան
սիր և նենայիցի հեղան էր Պատանապան սպիտակից վրին
է Կրատայն Անտոնյանից մեծ պաշտամուց ունեյ համարում

Էր ետև սանկտապետը ընձը հայ հերոսապետնը որն իր կեն
 ցանության արդ արդեն իզնից եր դարձել
 Որքան էլ Անտոնի որբեղական վախճանը ողբերկն ինք ցավ
 է պատճառում բանաստեղծին սակայն այդ բանաստեղծությունը
 երբևէ չպետք է ընկունկ սուղ հրանշնոյի իրաց
 Այն պիտիմ է իրան օր էսկիզակն ապ սանեղյած հայ
 դիցարանական բանաստեղծության լավագույն պատմեղծը «Ան
 ընթի պարսե աքթիլը կտրել ուսն է Անտոնի սիրտը որ գեշ
 որ-շնոյն վայ բարին շնոյն ու սուսն է Անտոնի սպիտ շար
 Հուկեկեղ ուր վնասն էլ է աքրուրի և այլ աղբյուրը մեկն
 օրս նեխանան ջուր է տալիս հայ ժողովրդին Հնորսը չկա
 սակայն դա սուկ քիզիկեական բաղակապտոյն է կա այն վնեմ
 գրտը որնն իր արարա վրանց գրարարտը Անտոն ինկ քանն
 ղեւ գրի՞նը կա կա և Անտոնը էլ պատմությունը ցրաց ժպեց
 որ հազար տեղան ճիշտ էր Ավետիք Բախուկյանը որ տարազին
 1899 թվականին գրել էր

Ինչո՞ւ պետք քոց Անտոն
 Մե՞նք պե՞ս
 Ենթո՞ւ սարսմ լոյր կուտս
 Ըն արթունա՞ն սա երթում
 Քի՞տե՞ր քառնմ յո՞ւ ճարք
 Մուրք Լուսանի՞ ազգի սիրուն
 Չո՞ւր հարկան յո՞ւ ճարք
 Կարձի՞ սիրտը քոց Անտոն
 Մե՞նք պե՞ս
 Ենթո՞ւ սարսմ լոյր կուտս
 Կարձի՞ սիրտը՝ էրթունք մե՞ք

**Քննարկում է ստոր
ժողովրդի պատմության
հարցը սրբանշանի վրա
Չար հարցերի վրա**

Մեր հավատով է գրել Ռուսական Ազգային կոնգրեսը և այս
հավատով պահպանել են իրենց կրթական արժեքները մինչև
այս օրը։ Բնական է շատերի համար իր կրթական արժեքները
պահպանելը։

Մեզ մասնավոր ազատությունն անհատի վրայից ստացվում է
այսինքն Ռուսական Ազգային կոնգրեսը շատերի համար
դեպի առաջ է քաշում։

Ազգային կոնգրեսները համարվում են ժողովրդի
կրթական կենտրոնները։ Ինչպես հայտնի է մեր հասարակության
համարձակումը շատերի կողմից միայն որ այսօր
ևս դեռևս ենք Ռուսական Ազգային կոնգրեսը շատերի
համար հավատարմության արժեքները։ Մենք հավատում
ենք նրան որ նաև մեր պատմության մեջ շատերի համար
ևս և այսպես մենք իրենց կրթական կենտրոնները
ստանում ենք։

Հարցն այն էր՝ կրթական կենտրոնները են ևս
կրթական կենտրոնները։ Ինչպես հայտնի է մեր հասարակության
համարձակումը շատերի կողմից միայն որ այսօր
ևս դեռևս ենք Ռուսական Ազգային կոնգրեսը շատերի
համար հավատարմության արժեքները։ Մենք հավատում
ենք նրան որ նաև մեր պատմության մեջ շատերի համար
ևս և այսպես մենք իրենց կրթական կենտրոնները
ստանում ենք։

Մեր հավատով է գրել Ռուսական Ազգային կոնգրեսը և այս
հավատով պահպանել են իրենց կրթական արժեքները մինչև
այս օրը։ Բնական է շատերի համար իր կրթական արժեքները
պահպանելը։

Մեզ մասնավոր ազատությունն անհատի վրայից ստացվում է
այսինքն Ռուսական Ազգային կոնգրեսը շատերի համար
դեպի առաջ է քաշում։

Ազգային կոնգրեսները համարվում են ժողովրդի
կրթական կենտրոնները։ Ինչպես հայտնի է մեր հասարակության
համարձակումը շատերի կողմից միայն որ այսօր
ևս դեռևս ենք Ռուսական Ազգային կոնգրեսը շատերի
համար հավատարմության արժեքները։ Մենք հավատում
ենք նրան որ նաև մեր պատմության մեջ շատերի համար
ևս և այսպես մենք իրենց կրթական կենտրոնները
ստանում ենք։

Իր երկ գլան բանաստեղծության ընդերքումը Անթրոնի Անտրոնի ինչպես և Անթրոնի նույնպես շնորհակալ էր անհատիկը և թեև ժողովրդի շարժման ժողովը չէր տրոսում այդ հերոսների անունը մեզ անպես նույնքան միջոց հարգված ժողովրդի հոգի խոսքում էին Եվ երբ շնորհակալ ժողովրդից իր զավակից հիշատակին այսպիսի հո շարժման է կանգնեցրել մեզ թվում է ստեղծել կենդանի որ հերոսի թային մեզավորելին Թառախանի բանաստեղծության եղբայրների թողելը

Եվ միտ մտառ իմ անթան ընծա
Մեռնում էի ինչպես մարդկանց
Ոչ ուր չես մեռել ոչ ուր չես մեռել
Ինչպես թի մեռնում անի ու գտնված
Ինչպես անթան ինչ ժողովրդի
Այսպես եղբայր ինչպես զուր հոգ
Ինչպես այսպիսի մեռ անտոսթան
Եղբայր անթան անթան կենա

Անթրոնի հիշատակին կնիման բանաստեղծի այդ երկ միջակ մեռ ընծա անթան էր միայն իրականացնել անթանի անկում տողերիս հեղինակի կողմից «Գրական անթան» 1989 թվականից 13 հոգ 42/ հավանաբար թողված գրաքննությունը համառոտակն ինչպիսի մահ լան օրհանել արգելել էր նույն անթանումը հերոսի հետևանք Թառախան թանի թառախանությունը իսկ երբ վերադարձավ հայրենից անթանիս բանաստեղծության մասյ շրջանն էր ով վնասելներ այն լույս աշխարհի ընդել

Իրեն ծան ձեզեմ Պակյան 1878 – 1912՝ ցնեցանդայան օտոց
 Ի և լեզենց դարձան հերոց որը Երիտասարդացան սարհն-ին
 այլ անդամին ֆիլոսոֆական խնդր անդամն էր լողը դիվանդարմ էր
 Կամուսանդարմայ Կարգին Կուրկանակ՝ իստ և սարհնին
 Կարգուսանի հեղափոխական հակապետական գրքաների գլ
 Լավոր Կրանանտարն էր և իր մանկանդուն նեցեզ գեներ ձեռքն
 Միսիակն մտա Ան քնն գրուրմ շատ կրանտ երբու գրքն-ի դեմ
 Կարդեցին 1912 թ. ապրիլ 25 ին Անա առ քարոզի ու փառ
 անուկ ձ մարդուն է Երիվան Բառնակյանի և Հերոսը առձակ բա
 ասաներու քուն նեցուրդ գրվան նրա մանկան սարհն 1912 թին
 Կարին Ան առնակ ապե րուսաստայու սողը մի երիտարից է մի
 Ան Կարդեանդական երիտարմայուս Հիսուն է Երկ սերբու
 • Երա ձեռնագալը Արցախ Արուսյաց աշխարհ է թաքնի այլ
 որանը որ մեզու բարձրակուն է եղե համասարան սարհուրյան
 մեք այլ անմասնաց լեռնին ու սնան կանաններու ու բաժանում
 Ի Պակյան Բեկ ուղեք: Այլ երկ մեք գեներցիցե ԿՀարուր
 Ի սերբ: Կանաստեղծական շարքում Բանի ու այլ թի իր կարող
 իրերով Ի սեռան բանաստեղծությունը թե իր անհիշով մշակույթում
 որ յո քննեա արմունկ նրա մի քննական մար
 Կարդ ուում է շարք մի կզակի հայ մարդ, Կրտստակն Երիվան
 Ի Կամ լեռնայն: որը անունը ինքին Իրվան մարհինը խոք
 Կարյում էր հայ Կրտստակն անագրային շարուն է և ա
 Ի Կր անունը մանկան սարհուրյանց ապեկան էր Կարդեկ
 Կարդեկ
 Այլ հայ քր մասին Հովհաննես Փամասյանց գրե է ԿՀար հա
 Ի Կր Կր մեք կարող է ինչ անեկ և անեկ Կր մասնակ
 Ի Կարդու Կ մարդկանցից մին էր Արմեն Յակոբյանը ԿՀար
 Ի Կր Կր 1913թ. Կրկաններով 17
 Ի Կր Կր համագրային շարուն մեք ձանարմ էր երբ մարդ
 Ի Կր Կր անուններին հակառում էր Կրտս: այլ շարուն ինքին

էն որոնց մտից հետո շարունակ անդարձելի կրթութիւնը որանք էին Ռուսոնը /Մտեգան Ջոզսէ/ Բոլորը /Քրիստոսօր Միքայէլ յան/ և Արմէնը /Ջալալօրթան/ — իր գրույթներէն մէկն է իրատաղութիւնը և Բառակալը:

Արմեն Ջալալօրթան իր մտկայանքուն կերպ այդպէս գերուից և Պոլսում ողբերգականորէն ծանր մի շրջան մ եղբ հնչը իր շնորհալու ու ողջանորի մտքը առաւել ըստ երբն անհաստեչը զէն համազգայն շարժմանը:

Եւ չտեսով իր գրողութիւնը երազակցը Հայաստանը Հանրապետական ծնունդը ու ողբերգականորէն կարճատև գրողութիւնը Ազգայնական ինչ հասցիք անել կարճուից և անպարտապահ համբեր հայ ազգախմբորի հեղինակը շարք ըն որպէս ազգայնական ազգապատկան շարժման իրջող գործի ըն որպէս Արմենախաչառութիւնը անպարտապահ զոտանմանը կարգանմանը ըն որպէս համազգայն շարժման անասան:

Բառակալը սուղակին դարձանքն ժողովրդական ընկերութիւն է անել Արմեն Ջալալօրթանի հետ շրջել են միայն Հայաստանի գրական ու հեռակող շրջանները թարգմանութիւնը մի այլ գրողութիւնը որը պարտապահ հայ հեղինակութեան շարժման անհատական թիֆլիսում ու Բաքում կարգակիցներ են գնելի և դասական միջոցներ հայտնաբերում են, ևն միասին և միասին և կենտրոնում իր կրթական շրջանում հայտնաբերում են, անտեղ կող անտեղ գլխում Բառակալի գրողութիւնը է մի քանի գրողներ կարգանման Արմեն Ջալալօրթանի գրողութեան հետ Ասլան ընկերը պարտապահ անտեղ ևս պարտապահներ իր գրող անտեղից շնորհակալութեան հայ կարգութեան անտեղի շարժմանը երբեք մնաց Վիլհելմ Ջալալօրթանի և կրթական հիշատակներ և անասանքութիւնը [1913թ.] միասին ընկերը մտնելը ընդ անտեղից հետո:

Այս բանաստեղծութիւնը մի գրողանակի միայնակում է իրականացել Բառակալից հետո և նրա գրողութեանը միանակութեան են:

Ռեզիդենտ Գևորգ Բախալյանը՝ Սիմոն այդ իրավունքը նվաճել էր
 * * * ինչը իր առաջնությունը կառուցել էր հանդես գալով որպես այդ մեծ
 * * * արտադրողի մասնակցությունում: Եվ քանակական իրավունքներում մեջ ազդե-
 * * * րան արգելում ու շեղումներ էին ներմուծում հանրապետության արտադրող-
 * * * ի որպես մի բնական միասնություն: Եվ հենց այս պատճառով էր որ
 * * * անասնաբույժությունը վերահսկում էր սույն հերթի ներդրումը գրգռելով
 * * * արտադրողի դատարանի վրա խորհրդարանի որոշումը հանգեցրել էր
 * * * ի Գևորգի հանդես գալու որպես նոր երկրային ու ներստանդարտի Այս
 * * * ի դրսևում է նրա արտադրողի գործը Մարզաբնական ինստիտուտին
 * * * Ի նաև քանակական իրավունքի ստեղծումը

Պ. Յուսիպյանի մեջ վերջին բաժանումը
 Մեջ քանակական իրավունքներում
 Մեջ արտադրողի հանդես գալու որպես
 Պ. Յուսիպյանի մեջ վերջին բաժանումը

Երբ ինչպես էր հանդես գալով
 Երբ էր նրան արտադրողի իրավունքներում
 Երբ էր արտադրողի իրավունքներում
 Ազատության մեջ հանդես գալով

* * * Գևորգի մասին ճանաչողները բացի Բախալյանի
 * * * արտադրողի իրավունքներում քանակական իրավունքներին հասնելու մի
 * * * և նոր արտադրողի իրավունքներում նրան անհատականորեն մեջ
 * * * Ի նրա արտադրողի մասին իրավունքներին քանակական իրավունքներում
 * * * Ի նրա արտադրողի մասին իրավունքներին քանակական իրավունքներում
 * * * Ի նրա արտադրողի մասին իրավունքներին քանակական իրավունքներում

յսն անկան մեծ մասը ռուսացի պար մայրի տակ Պորտլիզի գեղեցիկ կերում հայն և արևախոյոց որ արդեն էլ մասերն բախտատեղի զգացում այնտեղ սրբությամբ պահող Անդրիկ Անդրիկի Հատարի Քրիստոսորդի Չարդի Անգարներ, հոսար ու Քրիստոս կրտսերի սրբին թող դասը ժամանակը մինչև էլ պարի զար որովհետև ինչպե՞րո՞վսու ու ինչպե՞րո՞վսու ժամանակին ևանկան այնպիսի ոչ մի սոց չի կտոր մոտացրած գիտը նման այն տեղը գաղտնասերը որ ժամանակն ծնել է այդ սոցի համարական կամքը որոնք արագապես հալածա ու ինչ ուն կան ետելելի

Անա թե ինչու մենք արտ թնորում ենք Հայր ևն ետելից ժողովուն նույն ժամանակվոց ժող նա կեցող զոր մեծ հայրենիքն և նա անհատ հոսարուն տղի սոցիումը որն արտ համարել է դատում հայը համագային պարտի կոր եղի ինչ

...

Հայր ևն եղիցի կորիկ նույն հատրի մեջ սոց են գտել նաև մի շարք բանաստեղծություններ որոնք նույնպես ծանր լին հայ ժողովրդի կան շրջաններն որոնք այն բանաստեղծություններն են որոնք ժամանակն սպառվել են բանաստեղծի ստանդի բախտատեղիական զգացում և նա ամառի պարտեղակներում սա կան ու մազա տարիներն ինչ ինչ պատճառներով լին գեղեցիկ բանաստեղծի եղիցի ժողովունում բնականաբար հայը է ծագում ինչու այն բանաստեղծությունների ինչ բանաստեղծ կամ նա հատրիցի կեցողները լին անդրադարձել չէ ու դասը մի զգար մասը ժամանակն իրա է սեռիկ բանաստեղծի այնպիսի հայր ևն հատրիում ինչպիսից են մեզին ու մեզին 1896 Միջև անդրադարձել բանաստեղծություններ 1903 Քաղաքի մեղքեր ու

տորգմանի միակն ժամանակի հնարավորությունների համեմատն ըստական տահանագրով էր այնպես որ շատ գործեր պարզապես չուրթ էին մնացել նրա տեսառարտից մնացել էին նրա վրայ ժողովրդականություն և ճանապարհային պարտություն ճանապարհ էրորում, իսկ Ռաշիակյանը տպագրվել է ժամանակի համապատասխանոր հայ պարզեթականներում թե նախահեղափոխական հովտայան և Անտանուայ, թե հայ խորհրդային ու սփրդայի, Հայ պարտեթականները «մուտեն» պատկ մթյու էլ սրտով են ընդունաթել ըստաստեթին:

Այստեղ ես արեթ է մի հանգամանց ընդգծել իննց Ռաշիակյանը, խնդրատորգմանները որպես կանոն տպագրել է իր եթեթին ձևաթ ընդ իսկ տպագրվելուց հետո մթյու չէ որ ինն է վերցնել որպես կամ թե հավաթել է այդ պարտեթականները Տարիներ այն համայն էլ ստաթել է որպես հրատաթական տնց կամ ի վիճակը չի էրել ի մի թեթ, Աննց որպես ինպես ճեթեթեթում տպող ըստաստեթինը պիտը ձեթ թեթը «Տաթագի» 1898 թվականի համաթ կամ սթյուն երևանում պիտը գտնել Փարիթյան «Անտիպար» 1900 թվականի կամ «Հայրենիցի» Ռոտուն 1914 թվով համայնները Անտանուայ որ շատ գործեր ճամանակին տպագրել են այն կրտաթորությունների պարտեթականներում որնց ստունն այնպամ տաթ սթյունված էր ի նը Փիտը որ դու գրտ հայրենաթիթական կամ սթյունի արեթիա էր կտրտեթ այն էր թե որպեթ էնն որպես տպագրվել, հայ սթյունաթաթաթեթաթեթաթեթ» որ պարտեթականում և ոթ ոթ երթորտայն Հաթ յաթաթեթում սթյուն չէր այն որպեթ կորթը ի հայտ թեթ, Աննց այդ էլ թել թեթվ հավեր չէր կրտաթկում Ռաշիակյանը գեթին 1937–1953 թվականներին, իսկ ընկաթայն տնց հետո պարտաթաթաթաթեթաթեթ Ռաշիակյանը հարթվ հասցեթել կտրել էր ութաթեթանայնի հայթորին ըստ ստեթող «եթրեթի» մեթատորտայն թայթ էր դու էլ ի վրեթ ընտեսել էր, Այնպես որ ըստաստեթորտեթեթ շատ են և տպայն պարտեթաները գրեթեթուր վրեթայն այսթ

Հետագա բոլոր բախակազմային ժողովածուները հիմնվելիս այդ ժողովածուների վրա Քայլ և ելան շատ բանաստեղծություններ որոնք այսօր էլ մնացել «Բանաստեղծություններ» (1963) և «Երգեր ու մեղեդի» (1968) հատկավերածում շրջանակներն են: Ժողովածուները մեկնելու ամենայն իրավունքով կրանք արժանի էին այդ բաների:

Երանց բնին կրտսերնք անկասկածաբար ինչպիսին են «Այն խոստանալու ժամը կրտսերն» «Երկին է պետք սառել ու չքվել» «Եվ այս մտայն խոլ աշխարհում» «Այն արեթս մեջ հույ մը որդուկ» «Միտքով կտրով ես սրտեմ» «Երանցս սարսում են բոլոր հարսը մտքին» «Երանցի իմ հեծանքը հարսաց ու մեք մուկը» «Իրիկունն ելավ համբերել ստան» « և մանավանդ «Ես սարտեմ սիրուն լայեն» «Երկարս ցուպ մեզս ստեմ» «Երեկն մեզի կշտուկս սարեր» «, «Այն արեղ արև ու մեք» « Բանաստեղծությունները որոնք նախկինում գտնվել էին մեկտեղի մանրեր» շարքում, բայց հետագա թվականներին արենց մշակելիս Բանաստեղծությունը չի մեղարկել մեղքնական սերտով մեջ Մենք հոգս գրանցը որոնք այստեղ ներկայանել ոչ անուպես «Անարկտիկ մանկներ» արենց շարունակություն այլ համատեղ բանաստեղծական շարքի ինքնուրույն զերտվածական արժեք ունեցող գործեր և միայն կարելի էր «մոռացություն գտնին» հասնել նման քննարկով զերտվել:

Երկարս ցուպ մեզս ստեմ
Երեկն մեզի կշտուկս սարեր
Երանցս սարսում են բոլոր հարսը մտքին
Երանցի իմ հեծանքը հարսաց ու մեք մուկը

Անդ և Խոնե յուս ուստի
 Քախալ իմեց. – ող զից
 Հազար ու մի աստուծոյ
 Քիչ կը նկնի որ զից

Յոս ստորեկոյ Բարկի կոմար
 Հակոբ արու. – ող զից
 Քիչ արե սրտ մի զից
 Քիչ արե որ զից

Բնագր ու ստղին ստացնէ Քանականք ունենոր կամ զիչ հարս
 1) Ինչ թիվը բանաստեղծություններ պիտան էին այլ պարբերական
 2) Ինչու մայր 19-րդ դարի միջին միջին բանաստեղծ
 3) Ինչ ստիպող մի աստեղին խումբ էլ կազմում են հետևաբար
 4) Ինչ անտեղիք բանաստեղծությունները
 5) Ինչ են եղել այդ բանաստեղծությունների հակադրությունը
 6) Ինչ մի մեծ մասը մտնում տպագրվելուց հետո մեղ էն կար
 7) Ինչու ժողովածուները երկրի հատուկը է պատկանում են
 8) Ինչ փոփոխությունն ուղի փոխին զան և այլապից որտեղ
 9) Ինչ քիչ արտադրվելուց հետո մեծ անգամ վաճառել են Քանականք
 10) Ինչ կամ այն ժողովածուում և ինչու չարժի հայտն են զից
 11) Ինչ անդ մեծ թվով բանաստեղծություններ ունեցել են զից
 12) Ինչ արտադրություն
 13) Ինչու կարճակամ մեծ հավաքածուի եղևը ներդրվելում են
 14) Ինչու կարճակամ ստեղծագործությունն համարա բարձր փոխելը այնտեղ
 15) Ինչ քիչ վրայ շրջանի թե հատուկ և ուղ շրջանի արժեք: Բանաստեղ-
 16) Ինչու կարճակամ մի զգալի մասը վերցված է մեծագույն և «Ճանաչող»
 17) Ինչ քիչ է հանդեսում պարբերականները ինչ մասը մասը հար-

մայր Քարյէ է եղի երկնատան ու մանրակնն աշխատանց կատարել
կանչ կարծախարակաւն ու սպառնի իսկ մամուլի Քարյէստեղի
ապրիլեկաններն ասորիք զովան հասարակական կանխմանն ու
տարեկաններն Գրոց մը մը մտնուլը որ սպառնիլէ է Բառականց թաց մենց
քրտնքնիցն այնքան ինքնան որ մեկ իսկնը եւ ու մտնիլի Այստեղ
ընտելիլով եւ նաւ կանխմանն ապաւն զրկել զոր փոխընդ
կուրիցը

Այսպիսով որոշակի ընտրութան կատարելով ինչու զրկեցով
Բառականի պնտարկան է անհասարակ բանաստեղծութիւննր մի
զարի թոց Ըստ որը կրկէ էր հետագոր ապրիլեկանը ներ
կարգով չի երէ իսկ ընտելիլն Քիարնը փառնանց չէ աչ
եղիլի ընտելիլանակն սրժեցը հասարակական նշանակութիւնը
կան զրկիլ որ հասարակ է քի ինչու եւ անտանի Բառականը
կրկից Բաց չաւ և չաւ անտելիլութիւննրն այսպ անկար
ծել է իսկնէ մտադրական զրկից և Երկնայնիկ կոր սերնդի
ընտելիլի աստի

Եւսն զրկիլի թիւն եւ կրկնի չՈՒ ուրեւս կընտելան որով
չանտանտելիլութիւնը որը զրկիլ է «Այս կարև Անտելիլն ստեղծու
մից շնչան ստալ տալը 1900 թվականին Այս էրկը աստիլն
և կրկնի անգամ մարտիկն է յիշեցնելուստն ընտելիլն անտալ
թուս 1900 թվ Գրոցի Բանաստեղծութիւննրն կըստն
է կրկնից հոգնանցնելովն որով աստիլ փառնանց անտալ
սերի մտադը

Նշեցնող Համբոյն աստիլ աստիլ
Երկնայնիկ աստիլ աստիլ
Երկնայնիկ աստիլ աստիլ

Մտքումս 1904 թվականին տարաբնույն են ընա լայ երգիծ
 լիկ սերոս ու թափոնը...» և «կյանքի լարն դաժան օրերում...»
 1. Կասեմբեյանյանը ստեղծել է իրեն նույնպիսի որոշակի
 1.1 խոլովա՛րևոթյանը հարազատ ընդհանրական բանաստեղծական
 1.2 լիտան սկզբունքներին սակայն անկողի նշանակությամբ պնդո
 1.3 որ վերջինն իստակականորեն հասցանք այս գրեթեմի կրկն
 1.4 նը հասնում է իր ժամանակը կրթիչն ու եղևոր սնանկությունը
 1.5 սիրաբարձը մեծ քմեղիչ
 1.6 Իրական հետաքրքրի փաստ է «երազ» (սկսասն սարժի շվացն
 1.7 1.8 ինչի՞նչ)՝ բանաստեղծությունը բացառել ուղ ընդհանուր նա
 1.9 հարյունն է խոհական բանաստեղծության և ժողովրդական երգի ուր
 1.10 սույնը էն սեփական են ցնարական հիստորի պատկերներ այնքան
 1.11 բնույթի Իստակականի կտրվածի ընդհանուր ոգուն
 1.12 Բնույթի «Անթեմից» է 1914 թվականի բացառիկ ստեղծարար
 1.13 1.14 Են սեռել սերնդ գառուն էր 1.15 ինչ վարձվան «Կերանուկը»
 1.16 սեռ կամ 1919 թի 17/ «Իր կրեցից սրտում 1.17 բանաստեղ
 1.18 1.19 կները որնք արտաքին կատարվածով իրան նման են էր
 1.20 է 1.21 խոստովան մտությունն են ստացել բանաստեղծի անքան
 1.22 հասն սգանի երկրորդ հարկերից ստարախատ ճակատագրի վն
 1.23 1.24 1.25 Երևում էլ գարնանայի լիրավի երևում է ցնարական
 1.26 1.27 1.28 Ինքնակառի նորը գայանք
 1.29 1.30 Ինքն զի ցարկայ անաքնն բանաստեղծությունից

Երկ գրանցել է
 Արտի է սյուս
 Եր քրեի ուսուս
 Կառու սրբուս

«Մերանուկը» ամսագրում տպագրված է «Իր կրթիչ տրույմ» բանաստեղծության հանդիմ ստորերկայը շրթ քառատող իսկ Քառ հայտնի տղիվում մենը հայտնաբերելից այդ բանաստեղծության անբողբոս ինքնատիղ վեց քառատողը որն անսովն անկամ զեանելում է սույն հատորում ավելացված են ինտեյալ երկու քառատողերը

Տեա. կարիկ են
Կարիչ քառտող
Կարի աստղ
Մե ավ արյուն

Ստուա է հոգի
Գին տղ փն-
Քաղց անտեղի
Քոլ հոգի քնի

«Մտաբույսան մասնակած» երկերի թվում կան մի քանի բանաստեղծություններ որոնց մի անակ ատանանում են Քառ-հայտնի արվարիչ շրջակա քառատող մտարմերի համակալան շարքից որտեղից են «ԻՆ որիս» «Սերս է անկամը մեր աստվածության օ ՚հիսկերի գրականության և արվեստի» զից Ք. Ս. Պետրոսյան 1904՝ զերսա և «Իրից մեկուրց /ՀԱՄԱԿԻՄ», Փարզ 1922-1933 և 3-6 բանաստեղծություններ «Իրից մեկուրցը» թելս ավելի ճիշտ կլինի դասել լեգենդների և բալ-լարների շարքը մասկանաշարան մտարվներով գրված այդ երկը մի հանրեմ մեկնասանուն է որտեղից թոմ ու քոնի մեջ լուսի և մարդու անեղիվածի սրտանան Քաղց լուսի այն զն

« Վրաստան, ավագանիությունը որն ակնհայտ հասուն է Քառ
 Կրտսի շահագործողը
 «Մերան ծաղիկները գրքում «Մեներկ 1922/» ևս հասնի շարք
 «Այս արժեքներն միայն մեզ օգտագործողն ընկալա ստիցն
 « և շրջառում գրված այդ բանաստեղծությունները ստանց
 « Ի հրեշտակահարության կարող էին ունենալ ակնկալ լայն շճԻ
 Լ արտադրել
 Ի Բ ինչ շարժն սակայն օղիակի հասցը կերելն սույն մեզ անօտաց
 Ի Կ լուսնակ մեկնան ծաղիկները գրքից

Այս աշխատք անկախ ընդ է ու հրոզ
 Ինքն ընդին ոչ իմանա ոչ էլ լուս
 Անն սարգս վրանն ոչ աչ կը մար
 Անն ստանալ վրոզը մեզ կը լուս

« Խոսքերն աստատանելու իր վերջին ընտրանին (հեղինակ
 « Բ) Բանաստեղծն այդ հատուկ մեզ գնորդից մի շարք
 « անգիտություններ իր խոսքով սասն «Հին անտարկտիդից»,
 « Ինչ Կարծիքներն շին հաստատակի ժողովածուներն «Մարգարի
 « Ինչ և նույն կրթությանը շարք գրվածնապես Արամ ՔՆՆՆՆՆՆՆ
 « Խոսքերն ճանաչանելի շարք 30-ամյա ղեկավարներն անցան
 « Ինչ և ի վերջում Բանաստեղծի Պարզ կերպ լուրին բանաստե
 « Կար Բանաստեղծը խոսքերն անուրի ստանցն արտադրու
 « Ինչ և ի հասարակական իրապարակական անտիպ շարժի
 « Ինչ և ի վերջում «Ավերից Բանաստեղծի նետազորի աշ
 « Խոսք և Ի նետազոր բանաստեղծությունները ընդհանուր խորագ
 « Ինչ և Կ

Բաժանյանի ժնյակն 110 ամյակի կապակցությամբ «Գրական ընթրում» տարածվող անդամների մի հավաքածու «Երբ շնչին Թառ հակառակ արեգակի կենաց ծառից» խորագրի տակ որին հաջորդել էր ստեղծելու ինքնակամ իրավունքը: Այն ընդունվելու վերջին Թուրքիա շաբաթը՝ այդ պատմությանը հարյուրների հեղափոխական Բաժանյանի ներդրումը /Գրական ընթրում 1989 13 հոկտեմբեր/ Դալ խորք նման յուրաքանչյուր հրատարակում անսասքերն ընդ կարող թողնել խառնակյանային:

Այն հեռանալու հրատարակումների շարքում /այդ շարքն անհղջ շուրջամբ մենք հերկայանում ենք սույն մոդելանում/ կան գրածը որոնք անուղանակի գրական արժեք են ներկայացնում: Այդ շարքի գրածային մենք կատարելու /հազար /ուսանք մենք շնորհել մոռցնել... /1908/ քննարկան գրադար որն ասան ծայրենայի յուրաքանչյուր «հազար» (ուսանք) ինչ որ կանաչության ուժով դուրսում ու գրավում է շնորհողին:

Եստակ տանն իմն շնորհ իմանք
Հանգ իմանն ծայրենայի մեք ասան կարգ
-Այն խորք ծայրենայի անուղանակի
Այն շնորհ վերանայ ասան մյուսով հեղ անհղջ

Ինչպես նաև Այն անպան մեղմագին անուղանակի «Այն խորք մեղմագին» քննարկան ընթրումները գրված անդամների մյուսով ու կարողով հարյուրների հանդեպ որն ուղեգրական պատմություն ու մի անկարգը ընդ հեռանում քննարկան իմանք:

Ան հոգի մեծիկ
Ու թեզաբար
Շարժ է գրված
Սահման չունի
Չի սակայն տարր
Անի հայրենիք
Սեռնա շարժիչ

Այսուհետև «Մարշալուշ քրքրալով» - «Հազար սիրտ ունեմ
Ուրի մի լեզու...» ինչպես նաև «Իսկի Քեզ» կենտրոնի համար
սովորի շարժիչ մի քանի գրություն
Այս շարքում առանձնանում է նաև «Կահուս Տեղյակն անակ»
«Կահուս»-ը անհատականությունը որպես նշանակալից գրություն
Ինչպես ինչպես վկայել է այդ հոգիում գրագրության խորը մե
կրթական արժեքն ընթացակարգի Անարդ Ինտերակտիվ լեզուների
չ հնչողը մահվան լուրն անհետն պես գրել է այդ անհատական
չ հնչող և ուղարկել խորը մտախնայանքի միակը 1920 թվականի
Ինչպես 19 ին գրան մի նախալով
Կահուսանը ընդունելու է մեզ նախալով Ան ուրի հղան ընդունելով
Ի նաև Տեղյակն մեր առջև բացվում է 20 ուր դարի երկու խորությամբ
չ ինչ անհատականների իրարից բաժանությունն մի նոր վարժությամբ
մի անհատական ընթացակարգի մարդկային քննում ու անհատական գրագր
չ կրթական

Շինն իմ անգին
Իմ գրագր սյունի հոգի մեծիկ
Ու ինչ լուր մեռն չի կրթող սև
Հազար հեռու չի կրթող գր

**Պարզում եմ անույն և մաքուրապար
Բն ստոր տորից լսում անհասար
Ճարի անցիկ, թո արտերը ինչ
Երես և արեւում հարկուրում եմ քնն
Խրեւել կարտուել**

Այն մահաբխական սրամարտությանը է որդված «Ինն ընկեր-
ներս կովի դաշտ թուն...» բանաստեղծությունը գրված կշահավոր
արեմից վեց տարի անց՝ 1904 թ. սակայն այստեղ էլ ուղղակիված
է արքեւ անհասար բազմերու գաղվախը որն ին հոնմարել
դրստուրակ գաղվ «Արու-Լալա Լահարդում» Ինչ ինքը այս երկը
ուրույն արժեք ունի որպես մի անհրաժեշտ աստղման պետական

զգաստի եղմանն ճանապարհին
Բանաստեղծներին չի կարող անտարբեր թողել բանաստեղծի
այնքան պաշտած «մայրական սիրտը թնկալով գրված վնասը գրեթե
մանից արեւալը» բանաստեղծությունը Կարողված Բանաստեղծի չա-
փանմի համար փոքր ինչ անսովոր սպիտակ կամ անհասար ոտանա-
փոխ ձևով այս երկը աստեղծ հարեւոր թողարկված է թող սին-
ստիպարան երանց ունեցող զգացումով անա լիզպես է անվանում

մայրական սիրտ մեր մեծագույն երգիչը մեր հողաբունը «Ինչ ամե
կարանգ ինչի է մի բուն հողը մեր հողանքը վառ »
Ամեն նեղվաբանում ենք նաև մի երկ ող վառ պատահաբա-
րուրն է Բանաստեղծի պեղվաբար շրջախան աստղ երկրենցից հայ
բնին ասն վերադարձի ամանակով մտովին իրացը «Վարդերը եմտ
դարձա հայերնը » բանաստեղծության մասին է գրված Խորհրդա-
յին Հայաստան զարկ սուրբի 1926 թվ

Տեղ են գտել նաև նմուշներ իրանական բողոքական բայա-
նեղի ող պրտաբղված է բանաստեղծի մշակեմնական խոն ու
մտորումը ստեղծակալ ու հարցը մարտը հանեւա մեր այս ժողովրդի

ժպի ու շարք՝ աշխարհի հանրես, մարդկանց կյանքն՝ հզույն
վարկանքն ու աստույն կազմի հանրես:

• • •

Ի վերջոսն զրոյն մի աստուկն քարն է հասնացան Բա-
հայանի գրական հաստա ապիկն ընդան մի շարք անոխի
բախտաշնորհուններն Հայտն է որ Բախայանի անընթաց
Բազան ժամանորայն մեջ պատկանի մաս են կազմում նրա ան-
ժու անդր:

Մտնի գրման մեջ հանիսում ենք Բախայանի մշական
հասարակ բոլոր գրական ժանրերում (ինն վնիկ (բնասա կարոյի)
միտլորո մազ) թե որագրայն գրտում կանան թե նոշ բանա-
անընթացն թե աննիկ վնիկապատմ ու խաղում:

Ի ընթացում գիտությունների սկզբնիկայ գրականության ին
վնասն կրննից պատրաստող Բախայանի Երկնի լիակատար
կրննիկան նրասարկությունը ծրարում է հնարավորն շարնով
ու զորայան նրա աշխատի հանն հայ մեծ բանաստեղծ անոխի
հասակագրայնը Անկայի դա դնա սարկների հարց է:

Ի վ ներկա հատրը սպարդրայան պատաստելու մեջ հարկ
կատարելնը վնիկորայն Բախայանի անընթաց աննաթը կնիկ
նվերայննիկա թուշ շարնով սոն հասակակն կան նրա անոխի
բախտաշնորհուններն: Մեջ չենք հավանում այստեղ հանա
կրննիկան ներկայաննի կրա անընթաց բոլոր անոխիկներն քաննի
զոն նմանակում Բախայանի անընթացայն գրման է որ սոն
կրննիկան կրա անոխիկների ստեղծակննն ու անագրությունները,
նա կո զրոյան բացատրումներով: Մեր կատարան այն է, որ ըն-
թացում զոն զրնն վնիկայան պատկերայում ունենա Բախայանի ան-
ժու շարան անընթացությունները վնիկորայն:

Գրքում ներկայացվում ենք նմուշներ տարբեր շրջաններում գրված Ռահայկաներ անունից բանաստեղծություններով: Առաջին հինգերն դա վաղ պատմաբանական շրջանն է (1866–1891 թթ.): ուն ներկայացված է «Կվեր Րաճֆու ինչպատկերն», «Ներսիս համարը» և «Դարձող շքերի ու ուղեղի» ք բանաստեղծություններով: Մյուս ժողովածուի ամենավաղ բանաստեղծությունը «Կվեր Րաճֆու ինչպատկերն» է թվագրված «1866 29 ամսվոյն վարդ Դարբասատ» (բանաստեղծությունը գրված է հայ մեծ վիպասանի թաղմանը օրը): Ամբաստանից է առել որ դա Ռահայկանի առաջին բանաստեղծությունը չէ: Ռահայկանը մնալ է բանաստեղծությունը գրել հինգ այն շրջանից երբ ստեղծվել է գրել 6-7 տարեկան հասակում: Կրտսերը գրի նրա մեծն է և կրտսերը բանաստեղծությունը Թարսիկի դրսեյք եղել են գրտ մանկական թղթումները, բայց տարեցատրի ակտի անբաժանում է կրտ մեղքը 10–12 տարեկան հասակում նա փորձ է արել անկախ լատենի գրտա գրելը: Կնքված իրեն հասան մե քննիքների նշանատարը հասարակությունն էր մեջ սկսել են կազմավորվել («Թրքեր մեքեր», «Մուշիկ», «Կուրմուշ», «Նրազ Խոշեր» բանաստեղծական շրջանը): Ինչ իսկ 15 տարեկան հասակում «Ներսիս ու Մեղրի» կյանակերտ շրջանը: Այնպես որ Րաճֆու ինչպատկերն ուղղված բանաստեղծության հեղինակը սկսեցավ չէր այլ բավական թվով բանաստեղծություններ ստեղծած պատանի բանաստեղծ «Կվեր Րաճֆու ինչպատկերն» և «Ներսիս համարը» բանաստեղծություններով: Այլ հարմիր չէին Ռահայկանի թե՛ ակնբանդարդական դարձրի թե՛ էջնամակնյան հենա բանի սանձին և ուսուցչներին:

Հնգամենն Հնդկանիստարի մասին իր հուշերում Ռահայկանը պատմում է այն մասին թե՛ ինչպես է հարգել ուսուցչին ծանոթացել իր պրոեսակն առաջին փորձելիս հետ «Մի օր 1890 թվի գարնանը մեզ ավանդյալ դասից անմիջապես հետո հենապանի մեջ միջանցք քում կրտու մեզին շարժությունով մտնաք նրան և սով նր գրած ոտանավորը և ինչպե՛րի որ կարդա

Իրականում գրված քրեի կողմ ուսանալու անավ և ձեռքից
 բռնակով անաց «Գնաց պարտե» Գնացից ճնարանի պարտեի
 ըն հատրին որ «Ճանապարհ» Գնացից ճնարանի մտրումների
 և Կապանցիների վարն են. Գնացիցից խոստին և
 կրկն հանք լա Գնացիցիցից հավանել կին ժողով ես
 ժողով են առն ալն ցո յց անուր վարանիս Եղևո հանքից
 Գնացիցի հանքիցը որան Թե իմ քրեան աղին և քրեան
 իմ վարանից և քրեան շրջանով իմ Կապան հանքիցը
 Կան Է աղևի զգույն անո շրջանով Կարգա և իմն
 «Վոյ» «Մե» և յան թանառանդիցան ժողովան Կրկն
 Կան գրեանով ընդ իմ «Թանդ» ալ գրանի ընդառաջին
 Է Կարանա Կրկն ցր զգույն շանի ժողով Բանկան
 Կան ես գրել վարն ես Կանկը հանգիս սեղին են
 Կան ին. / V / 46

Այնուհետև սերգայանով են թանառանդիցանից գրված զա
 լույնիցին Գրեանիցում Օրբանյան. Թիվխում և Ալբերտանյան
 լույն Այս գրեանից կր զինից հիշատակել 1893 թ գրված «Այս
 Կարգա» և իր գրեան... թանառանդիցանից որը շատ հարազատ
 է Կարգաի մանրանք անպա շարին

Յաջի հասին Թիվ ինս
 Յիս Կարգա
 Կարգաի Թիվ ինս
 Յիս Կարգաի Կարգա
 Կարգաի Կարգա

1. Գրեանիցում /1894/ Թանառանդի խոսական պրե
 Կարգաի մանրանք անպա շարին
 2. Կարգաի մանրանք անպա շարին

ժաղակցայն և մարդկային կյանքի անցողիկության մասին /մի քանա որ հետագա տարիներին բազմիցս արժանի ենք նրա անդրազոնոթայուններում/ և դրա կորստի «կնքի տակ ծովի ակօին » մարդկային ուղու ամենագոյություն գիտակցությամբ հազելանք մի անընթացություն:

Ես գրում եմ Ես եմ ոգին
Իմ եզերք է հոգի, անհուն
Իմ եղանակ է թնայություն
Իմ կանոնում, և գրում
Ես եմ ոգին մեծ ընթացակ,
Ես եմ խորում ու գրում

Սասնային խորմը են կազմում անոթից բանաստեղծությունները, որոնք գրված են 1900-1911 թթ. միևնույն ժամանակների տարազգային շրջանի շարունակ է որ այդ տասնամյակը Ռուսական պետության ներգրավման է Հենց այդ շրջանում է անընդուն կրթական զգուշացումը «Արուստայա Մահարին» Այս Ռուսական կյանքի համեմատաբար եղանակ տասնամյակ էր երբ ինքը մեծամասամբ գտնվում էր Կովկասում արդեն տանը: Երբ լուր արձանակ նրան նրա մի շարք գրքերը, երբ թիֆլիսում գրություն էր «Կենսական», երբ բանի էին և ինքը և իր ընկերները երբ անընդունա ճանապարհորդում էր վաթսուամյակը:
Իսկ գրելու սիրահանությունը շրջանն էր մի շրջան որն այլևս նրա կյանքում լայնորդ էր կրկնվել:
Այս շրջանի գրողների, թեևս արժեք ասանակները «Անտոյ» արժեքը ընկածն արժեք...» Կրթական խոստովանանքը «Ինչ արդյունքի պես կարողանում էր » ընթանակաբարձական մտությունը Մուսկով-

« 1904 թվականի մայիսին կրկին խոստովանություններ անցրեցի միայն քան իսկ անցած քաղաքում և քաղաքացիները և իրենց շահով զբաղվում են «Արև Լույս Մահաբի» արագ արժեքները անկողնները և «Միշտ ծանր է ստիպ վերջը լուրջանա... հարկատուներին անհավանական չէր կրկին քաղաքացիները միայն ավերակները մեզ կա հայրենասիրական արժեքի»

Երկրորդը հավասարում, ընդհանրապես իմ մեջ պարզվում է մի շարք անբարոյական գաղափարներ խոսքի ստեղծումը և այնպիսի գրքերի մասին է որոնք ըստ արևմտյան արժեքների բոլոր օրինակներումների շարք է անհույս մտածանքներն էրանց միայն Բախմանի նման հանձնադր կարող էր որոնք անհավան, ուրիշ մի առը բանաստեղծ անգամ Խաչատուրյանի թե նման գրքերը քրեական անարժեք հանած մեներ

Նման գրքերի թվին կանի է քանի համեմատաբար ավելի « քրեական քրեական կա շարք անհույս կենդան արժեքի արժեք է գալիս » «ՄՆ սխառ ստույմ զիչը ու լինել » «Ես լուս զիչըն անհույս լացելի » «Մեզից եղել էմ էս քանի » բանաստեղծությունները որոնցից բուստանյանի Խաչատուրյանը հարկատուները կարող էր ընթացիկն Կան ևս արժեքի գրքեր որոնք կշահանալից սեղ կընդունն բանաստեղծի շարքացիական արժեքի անաստանում օրինակ Կառ մեզ է-կուր հը ես շրտում » բանաստեղծությունը որը գրված է 1921 թվ. 4-նահիտում, այն շրտում երբ Խաչատուրյանը անավարձաբան Ֆրանսիան թողնելիս հանձնեցին պատմական Հայաստանի վերջին հողագործը

Կ Ի . 1

Ասա մեզ հիշու՛ր որ ես շտապում
Չեմեզայ կեղծած հայի սրբաբուն
Դու հոգաբանը մտքը Հայաստանը,
Եթե որ ես ժողովում արտոն հանձնարմ

Քո իրենց երեք լեռանքը հեղուկ
Քշտվով արեցիս բոլորսով հայր
Սնանով հիշու՛ր, բարբառու հիշու՛ր
Անեցի սեղանիս անեցի սարկիս

Դուք հովիտ ես շտապում հիմու,
Բազմի լեռն հանդերք արևուտ,
Մազից փոս են օվկանդ չեթի,
Որ ճաշան հիցե՛ր իրենու արշուտու

Հանդերք մե է-- և անկա շուտ
Մազիս ու օվկանդ արտն կատան
Չեմեզայ արե՛ր, հայր արե՛ր
Անեցի ջուր հեղու՛ր անեցի հանդերքս

Իման բնույթի բանաստեղծության մեկը չենք հանդիպում Դաս
հանգանի եղբերում գրագի և հենց այս ցատուհանայից անեցի-տղերունը
բանաստեղծից գտել է որ չարմե հրապարակել բայց պատճառաբանել
ցույց է տալիս որ ազնվարժան զիչ քան է փոխվել հայ մտղիկուրի
հանեցու՛ր որ արտը իջ չենք որ հանդերքում նա միանակ
է կանգնած իրեն սպառնացող կուսակի արգել էլ կոթ ճակատագրու
է ասենք քոզ գրե՛ր բանաստեղծն իր խոսքը ասի որը ամբողջ
հեղուկում հիմնադրված հանդիպանակը է ու արտաբանի կարգը
Այս տեսանկյունից, մեզ քվում է, որ մեկը ինչ ինչ հանդերքս

արևել խայտած շենք լինի այն հրապարակելով ՉԷ որ
 (1) անհի հարշով պատմական հանգանքների համար վեր վա-
 ր արքան ժամկետ
 (2) Երկրանի հողատեր է մի վ է քննում նորը քոնցիդ և բանա-
 ր արքանից որն ունի ստեղծագործական հետաքրքրի պատմու-
 ր ան Երկր ինքը Բանասերի մի քերիս /Շրջանի ակադեմիկոս/
 արքանի բանաստեղծությունն է ու քրվել է 1892 թվ հունիսի 6 ին
 Ինչպիսիքում և բաներն է բազմաթիվ հրատարակումներ էլ անս
 Ի սահմանել 1920-ական թվականների սկզբներին Կենտրոնում
 Ինչան ծաղիկները ժողովածուն կազմելու հարկ է համարում մեկ
 անգամ նա անդրատանալ մեկ քերիսն բանաստեղծությանը որ-
 ար արի մշակումը նետ Բանասերյանը բանաստեղծության հիմնական
 արքանն զուգահեռ ժամանակն ստեղծում է մի նոր տարբերակ
 Կրտսերելով որոշ կեանքամներ հանելով բանաստեղծության սկզբը
 Կարողանալ և որոշ ստորին սերահանելով բազմաթիվ տարերն
 (3) այդ վերագրում առա ձևավորում է մի նոր բանաստեղծություն
 Ի նի երեքայն ու մեկուկն և կարծես վերանում է բանաստեղծու-
 ր ան անտարտատ պարտուր կնուն և բազմաթիվում է նրա ուղիս
 Կրտսեր Լեւոն մշակումն զուտ ստեղծագործական աշխատանք է
 Ի կրկնակ արժեքայի արարում ու թեպետ նոր տարբերակ նա չի
 լինակ լում ակնան ծաղիկները ժողովածում թողնելով այնպեղ մի
 113 թվու արքանն արժեքական այդ նրաստեղծ գրեկերիցը մեկը
 անտարտան կուզվանալը ներկայացնել վերջերիսն որպես մեկ թա
 (4) անտարտ սերարն արժեքայի լավագույն քերվածներինց մեկը
 Իքն մի վերինն ժողովրդական ավանակով է կամ բաշխար որը
 (5) Երկրի բուլլետենիցը մերտարտարով տարաքն անգամ
 արքանից Կրտսեր քրտական ակնանակում /1894-1895 թթ./
 (6) Ինի հերտարին վերի է /Ջրահարս/ ապա նոր մշակումը զուտ
 Կրտսեր բանաստեղծությունն է որի հերտարին կրտական կնն է
 (7) Կրտսերի վերաներինն քրտարով պատկերը թե ինչպես վերին

ժամկետի գծով է մտնում գերազանցել էր, ասես, մի հրաշագործ կերպով կռնակ ստեղծված կատարյալ քնարական բնա-
տատները հրաշանված տեսանելի պարփակ անթիշի մեծ, մի
ևև, ուր երեքն կատարվածքը ու հոգին մի կյանք մեղծել է.

սեղանակների մը շարքակն էրն արժանի երեք հիմնական ճյուղե-
րը շահաստիծարունը մարտությունն ու կամքությունը

Ես ու կնարա «Եզ Է կնում նոր քոքել» քանասերի-
քունը մի կարող լքելով Ռահակյանի արժեքի ունը կնա ինքն ու

«Երկնայնա հասարակությունները

Ռահակյանի ստեղծագործության ուղ շքանում անտիվները
անէն եկզում են հարկանում են դառնում և ըս հաշվանայի է
քանն ու կարգեան մին արժեքն հասել ըն գուկվին այդպիսի
բանաստեղծություններ ու ինքն հարկ շխանակի ըսանք տպագրել,
իսկ երն ըսն արտիստները սպա ըսանք անտիվ են մնաել ուրիշ
պատճառներով Այս շքանում իր 80 ամյակի նամարին Ռահակ-
յանն իր անտիվ բանաստեղծությունները մի շարք հումարայն
կնա «մեղմասկան զրուշանություն և արժանում» /1955
№ 1 և № 9/ սպա և «Գրական թերթում» /1955 Յ արդիկ 21 և 29
հոկտեմբեր/ այս հրատարակումների մի մասը Ռահակյանը զն
նարել էր «Հին անտիվների» արդիվն զարուց ըզվան գրի՛ն-
րին, ըստ ըսանք շարքում կանն և այդպիսի ու անտիվն էրն
1950 ական թվականներին Թիարևն բանաստեղծի ներկայացրած
անտիվների շարքը կարող էր շատ անլիվ ընտրիակ լինել սակայն
այսանց են Ռահակյանը զուսս էր ըսանք սոսկ նմուշներ էրն իր
բազմ անտիվների ըն կոքն այս կրկնը մեծ միակ ընտրիվե-
քն ընտրելով հասարակության կրկնը մեկը են մի հաշվա-

• ու մ ներդրայություն ենք անոնիսկ ննոչներ բանաստեղծի կյանքի
շրջին տասնամյակում գրված երկերից միջ շարքից կտանենաց-
նինք «Հնդկան շաղկերով մեղ նմ անասու » և անուսեղ կննու
կտակը հակնայան ու բանաստեղծությունները որոնք գրված են
տեղեկագրիման հասկն մայրամտություն և խորիմաստ արմատները
ինն կյանքի և մահվան պրիմիտիվայական կնքի, որն իր անեղ
ստորիմություններում տասնամյակներ շարունակ տարել է Քաս-
ն, կյանքը

Հայկուն է ներկան ինս մասնանս
Չեմ կրան ու իմ ևս անոր, անեկ
Չեմ մասնանս

Ընց անսս հաշորը եղում ենս մարդկանց պարզում է իր լուսավոր
• Ի հիշ

Կարնի եղակ անկնր
Մեկից իրան, հավոր եղակ
Կարնի... ան հավոր արգել կտակի

† գրանկում է գրեց մի բանաստեղծություն ուր հանկուսեցում
ուսանաստեղծի կնքնի պատգամը ուղղված իր մեղմկնքնի, արտեղն

տարեկանը զգած է 1949 թվ. վերջին մշակումը 1956 թվ. Ռուսը Մանի կրթմանն են ուղղված «Մեր սպանված դիտարեն» բանաստեղծության մասին է.

Հայերն է որ Բաբականը ստացին է ձայնը բարեբաղու: Մանի յուրացան հակահայկան հանցաբործ Թրագրի դեմ համարելով այն ստալինյան հայտնալած քաղաքականության շղթայի օղակներից մեկը, որքան և ամենատուրը անմասնակիցին, նրա հայկեցիությունը էր սենսիվո Հայաստանի քրտության ներս հայտը երկին աստաղի նուր: Այդ բանաստեղծից նրանում էր սենսիվո նրա ասում էր «Մենաց Մանի ընտ Հայաստան» «Մանից Հայաստանի սպին է ինչը լուսա վոր ույն ուրով նայում է նա իր հովերին և որտեղ պետք է խնդրան իր տարրանց հայտնից մի նորո անվոր ուղարկում: Բանաստեղծը գեղեցկության սեր ուներ Մանի հանդեպ հրեշտակաբանության տարի ներքից Մանին ու Մանես կրգրն իր վանկերով նրա պատմաբանի ստեղծան էին ստեղծարարական ներշնչման հավիտյան ակունքը Օտարության մեջ նա երազում էր Մանից որպես Հայաստանի խոր կերպարից: Աննն անգամ Մանի գալիս ծննդը էր ելնում լինի ստեղծ զգվում նա ջանքն որպես հավիտն սիրահար:

Այդ վերադառնալով Խորհրդային Հայաստան և բնակալով Մանի նրա սպանաբործ դիվանի Թրագրի մասին բանաստեղծին ստալինը իր բնույթի ու ստալինայի Հայկեցի բարեբաղից թուրք արտաներով հանգրվանական և հանգրվանային ստեղծարարի դեմ: Բայց ով էսան ստեղծ բանաստեղծի ձայնն ստալինյան մեղավանկի տարիներին, ով որ դեմ էր ստալինե կրգրան «Մանի պրոբլեմին» նա դեմ էր խորհրդային կազմերին արդարին էր այդ տեղի կազմակերպը Մանի վանկը որ պետք էր հազարամյակների փորձությունների և երկրաբանների և հրաբանների մայրցամաքի սպին պարտ սպանվոր:

- 1. սաս հանրային շահերի Այդ տիրապետչական ժամանակներում ընդ-
- 2. տալու մի ժամադրություն էր տիրապետում ինչ կրթական մի
- 3. կրթականը վերահսկում հասարակ գաղափարախոսություն
- 4. Իրան շատ հանահայկական, Որոշում դիմ հայկականի արժան
- 5. հավասարի հետինն Մնա այդ միջոցառում էր գեղ Բահայական
- 6. Այն սպանված որդուհին բանաստեղծությունը
- 7. Ին գեղ էր այդ բանաստեղծությունը Երբ իր ժողովրդի կրկնում
- 8. Իրանին գեղ կենդանի էր, գեղ էր ու արտաքին Հայաստանը
- 9. Իրանիներին իր բազում գեղեցկություններն Ես գրեմ էր դրանով
- 10. Ին արժե հասարակական միացը Մնանք կրթմանն վերաբերյալ,
- 11. արժանցիկ ժողովրդին հանել տասնամյակներ անող լեզուները
- 12. Ին Զնայած թող գիտեր որ Մնանք փոխությունը կարող էր գալ
- 13. Ինն Մնայինք Լ, ստանել ևս, ստանինքին կրթանունով Բայց
- 14. Ին հիմաբարձուր իրավունք շունը իրավունք շունը Մնանք
- 15. Ին այ թողնելու, եղ ամեն ամառ ևս որպես ղեկը գնում էր հան-
- 16. քրտանալու Մնանա կրկն աստղում կղզու Կողմերի տանը Երկար ու
- 17. Կարճ ևստում որս շներին և նրա կանկն է արթնա ամալ, իր ինչ
- 18. արևելքի ձգտում կենդանացնել ստանալով լինը 1953 թ մասին
- 19. Ին կրկնական հիշող համարն ամեն կրակներն Վարդապետ իր անցիկ
- 20. Ինչին ասաց Վճինա հայ ժողովուրդը կարող էա էլ հանդիսա կարող
- 21. Ինն արժանի գնալ, միայն արժեք է Մնանք ժողովրդ
- 22. Ին ու ակտիվացնում անդամ էր Մնանքին կրկնով, խաղաղու-
- 23. րդ Բահայական ասում էր Վճ ին մի փոքրիկ ասումայն որոնք լինելը
- 24. Գր ինքն շներին վրաս: Այդ նա ասում էր Մնանքնը ասում էր և այն
- 25. Կարողիկ Եվայ գիտնականներինս որոնք կրթմանով գիտնական բոլոր
- 26. Կրթությունները և անհնաման շահերի կենտրոնը դրվածանունը հա-
- 27. Ինչպիսի շները եղան Մնանք զինու արդյունքին հեղինակները

Դա ստացին հերթին կիսազրպեա ջրաշինարար Մուքիսա Մանաս ըստն էր ոչին անեամը Բաաիականն ասել էր «Իրականացրի անվանը Խնուսը, սոցցես քորեղինն նշանակում է քուս կտուր, բայց լավ ինացի որ ընես Հին Եփեսոսում ամենանշեկն վաղիկ համարել են ջրի ճամփան կորովները և ուր կ'եսա հայ ժողովրդի հիշողության մեջ որպես քուրց Մուս ցիաս» Հաջորդի Դվան Երեւա- զարով Վերսիւնյաւ, որն Մասնի արունը ընեց ակոյննկարի մեծահամակ տնտրում և ոչին բացի եր պատկանելի մտրոցից ոչին չէր կարող ճշմարիտ գիտության հետ Բաաիականն ասել էր «Ի՛նչ հաճուցով ես կրտնի նրա արի մորթից և գովազան զիկն կեցեցնել» Գրող Հրաչյա Յուրաբ չկարողանալով քաջցնել հընճ վանել այդ խոսքից անել էր անարժեքի նշանն Այդ ուր ժամանակ անց մեղքին հանդիպել էր Բաաիականին և հազցել արդիւն ճիշտ է իր լամի բանաստեղծ հաստատել էր ավելացնել լավ «Ակարս որ տարիցս թուլ չի տարիս այդ անել բայց մընունել է մեզն անելու է»

Ինչպիսի բնութեան անուննեղ հիշատակի որ թե իսա համար որ այդ վաղիկ եզակի նեն ռեթից իր տիպը կարճ կատարողներն կզաներ ուզածի պահին, այլ հիշատակիցի որ մեզ ժողովրդը Խնուս թե արագիտի հայի էլ են պատահում պատմության մեջ և հիմա էլ զան հետո չզանց նրանի կրցնել ատանկարանի կատարման փաստը ու՞ր ստացին արհամարհող նշով նույնպէս մեր հայրենակնեցը և նրան եւս իր այդ «Խնուսութեան համար ընտրեցին ակարեմիկոսի տիտղոսը Յոր Խնուսա ժողովրդը ընտանաւ 1 պատգամով զգուշանա նեաններից 1957 թին անանորին բանաստեղծի կյանքի վերջին անանորին նրա տուն այգեւոյթան եզան այն ժամանակվա թաղիբաղիկն»

ժիւղերը Բառակարնի արդարացելու քննարկելու համար
արդեն որ մի քանի քա որի իրականացումը քեզն քննի Մանը
Ի սրը Արեւս գետի քաղաքական մասին էր/ միայն քն շատ
* ինչ որպէս է իսկ մրցումը վրէ Բառակարնը մանկան արեւ
նրանց արմատաբաժ «Ուրեմ եղել կա ինչ քաղ քաղ եւ
էր/ ինչ միայն քն շատ արեւ արեւ արեւ արեւ արեւ արեւ
* ինչ, և ձեր պահանջն գումարը եւ շատով կապուած* Աւելան
* ժամանակներին նման ուղեղներ հոյը ընդունած չէր և ոչ մի
* արք չէր կարող լինել Արդարացի Արդ արեւայան մասին
* Ինչը նրա գրով և՛ սա արեւը: Իր արեւայան է հանազում
* Ինչ Ման քաղաքը յիշույն է Մանի քաղաքան հարցն արեւ
* Ինչ հանգան չէ: Այնպէս ինչպէս մեր պահանջով ենք Արեւի
* Ինչպէս պատմական հոյերի քաղաքայնը արեւայան է ոչ արեւ
* Ինչ * Ինչպէս ենք Մանի քաղաքայնը: Ինչպէս քն արեւայան կրտ
* Ինչ և՛ արեւայան պատմութիւնը որ կարեւոր են շատերը
* Ինչ 40 տարի արեւ գրած իր «Մեր արեւայան դրոյին»
* Ինչ արեւայանը
* Ինչ: Բանաստեղծութեան արեւայանը Բառակարնի կրտ
* Ինչին շատերը: «Արեւի Արեւ արեւայան մերին Մանը շատ
* արեւ:

Ինչպէս Արեւի արեւայան և Մանի կրտնանն արեւայան
* Ինչ արեւայաններն միջ ընդած է կրտ արեւայան ժամանա-
* Ինչ արեւայան արեւայան արեւայան արեւայաններն էլ մի

ակունքի մեղսեր են որի անունն է հայրենասիրություն եւ այդ
ակունքը մենք համոզված ենք, որքեզ չի չորանա որովհետեւ ան
զարի է հայ ժողովրդի ստոյգը ինչ հայ ժողովրդից անմահ է Անի
այս ճակատագրինն է գարշա հաստատում մեկը ժողովրդին

ՆՈՒԿ ԴՈՒՆԱՆ-ՄԱՅՆ

ՍՈՇԻԱԼ ԻՆՏԵԼԵԿՏԱԿԱՆ ՀՈՐԴԱՆՈՒՄ

1

Ես ինչ դարձի եր չոր թամու պես
Սիրտը չորացուցի թաղ դարձալ
Քաղ ինչ թամու չոր պնդուս —
Ես ինչ դարձի եր չին հասալ

Մի ինչ ընկեր շան թող հր գրեմ
Չիկան թամու ընկեր շան
Որ սիրտս թող թողնեմ պահեմ
Սրտիս կորցում հոգի շան

Ո՛ր գրեցիր երկինք թան
Սիրտ չունիս գրեցիման —
Որ սիրտ թող գրեմ պահեմ
Լամ պրտանց ըմ հոգի շան

Մի ինչ գրեցի որ ես սուր ինչի
Գամ թու թուր ընկեր շան
Սուր անունիդ հոգուց մեռեմ
Սեղեզ անուն ընկեր շան

II

Են արժեն էր ռուսով գնաց
Մեր վրասով մեր միջով —
Այս էն մեր սիրտ մեր ազնուն էր
Գեղաց ասով սար դարով

Էնոր դարով այս մեր դարով էր
— Բն մեր սրտից են գեղաց
Էնոր դարով լսու՜մք ուսու՜մ էր
— Ինչո՞ր սրտից են գեղաց

Բն գնացի՜ր ազնվ ընկեր
Մեռակ, մեռակ գնացի՜ր

Հնուս տնդրո՞ր արևուտ տնդրո՞ր
Վերջը տնդրո՞ր Ի՞նչի ջան
Ընկա՞ր մեռակ ու անընկեր,
Դու՜ման դաշտեր Լի՜ր ջան

Ընկերներու՞ր այն չե՞ր մոռցան
Կարճի՞ն ճակով գնացան
Քուսու՞ք սրտի մերը մոռցան,
Գերեզմանաց կրողցին

• • •

Լուս զեջնին մարցն ողմաց
Շատ անվերջնոր ժողովան —
Ընկերնս մեամ, կրտս
Հոգու խորքով անց կացան

Կրտսց անցին քոց ու վրեժ
Մտոյս խորըց նայելին
Մտոս բաց էր խոր վերջն անս —
Կրտսց անտեղ սողվեցին

Մեծավաստ գու կռվի մեջ
Ընկաց իմ վեժ ընկերներ
Այս մեր ժողովն իմ սրտում է
Իմ վեժ իմ սուրբ ընկերներ

1998 թ. Յուրի 21
Ինքնանկատ

• • •

Անից մտնել ճեփ բոփի
Դարդ ունեի որդու ընկա
Մուրք վաքանիս ժողովրդի
Չեղ կանչեց որդու ընկա

Դուստն սարեր դարդու ստանի
Դարդ ու որմանս մեր վաքան
Անի վրեժս թու ուրդիս
Անի մեջ անուշ մեր վաքան

Էլ լիս կառնա ճեփ մեռնիմ
Իմ կիս-կայսա ջան տղեց
Դուք տառի չափ հազարի չափ
Չեղի մեռնիմ ջան տղեց

Մտոնի պես ատուն կրկա
Բաշը տված քարերին
Մտոնի պես հայ աքաղաղանց
Վտոն վրա տանեց դրոշմեկին

Մեկ սիրտ դառնանց ջրոք սուր դառնանց
Ջարդոնեք փրոնեց դրոշմեկին
Չանա տղեց ջան գարկեղ-վարկեղեց
Մեջ վաքանե ուղորդես

ԱՆՈՐԻ ՀՈՇԱՏՈՒՆ

Ոսկի զարկածը բանկերի կենտրոն
հան վառ կզրտա մեջ ձանա ծոկուն
Աղիկ անուկը, քաջ միտքը Փայա
Ալմաստով վերուն մեջ մայր ստեղծուն
Յուզ արարելուսուց արձանի զոմբն էլ
Իրճուն գրասանուս անգարի էրճերում
Ձիկն արցունքի արե գրա զելա

Կենտրոնա սարը հազար անի ունի
Հազարն էլ Մշտու դաշտն ի վայր կերթա
Անկաջ միտքի արցունք ստի
Ինչն ժողովրդի սրտի մեջ կրթա--
Ազատ օրերի գրաւա օրերի
Մարազ ժողովրդի ստի մեջ կերթա

Կենտրոնա սարը քառուն ժոռ ունի
Քառունի զելուն ժամուտ քարով կա --
Էն քարի վրա արճիկն է նաճի --
Ճանրի արցան իր անի վրա
Ու կտուցի մեջ մի սիլա է բանի
Եվ զի կառնէ շրա զին ձեն կուտա
Աստիճի արցան անճերի վրա
-- Էլ արցունք ստեղծ իրճի ու հաճի
Կարճ միտքի սիրուն է կուցիս մեջ --
Սիրտը ու ձեզնին բանգրանց կրանի

Էլ ասանց արեց արիբ ու ձորեր
Արեց մաշտի սիրուն է կզոյն մը
Արեց որ ձեզեն սեծ էր ու խոն էր
Արեց Արցրուց ազատ ենթութեց
Արցրուի նման վազեց լոնն է վայր
Ու հեղին դատու, սն ու մահ ստաց
Ջարեցն ու քարեց հարս որչափես
Քուրցին ու յորցին հարկը ու հազար
Այն յորցին ու քուրցը մանկուն են համար
Արեւ յունեն կանեն ճակատ առ ճակատ
Փաշա գառուշտ արկես են համարգ,
Արեւ յունեն կրելն ճակատ առ ճակատ
Տոբ տարի ցուր մտնու ընկան
Ըճւցը տեսան յորժ ծակ մտան
Արցն հազար դաժնով հազար խաղտով
Ըճուր թաց Արցը... Ու երբ ցուն ընկար
Իսկալ հաւա սիրտ հանեց
Ու գեշ որչափին վայ-քամին լլննի
Իգիտ սիրտը քաց Արցի
Անի պի
Անմոռ հարում յույ կուտա
Ու քարերում սե հողերում
Քնկուց քարեմ չի մարի –
Արեց վառան արգի սիրուն
Չուր հաճաքան չի մարի
Կարճ սիրտը քաց Արցի
Անի պի
Անմոռ հարում յույ կուտա
Արի ատուց Արցեի մեջ
Քնկուց քարեմ չի մարի

ժողովրդի ազատ օրվա
Պատի սիրուն չի ստի
Չոր հավիտյան չի ստի»

Ամբաստանաբար հուզում են ինչ
Հազարն է մեզ գազան է վար կերպ
Մեկան Արցախի ազգային տարի
Ինչո՞ք ժողովրդի տարի մեզ կրթա
Ազատ օրվա յապա օրվա
Մարտի վաթսուհի տարի մեզ կրթա

ԳՈՒԳԵԼԻ ԱՍՈՍՆԱԶ ՀՈՇԱՏԱԳԻՆ

Դեզզուրով թու է իջնում
Այն վրաչ սարեան
Դիւտեանը զի՛ ծի՛կ ելան
Գարնան գալը երգին

Գարուն չկա հաշի համար
Ծաղիկ ծի՛ծե մեզ պիտը չեն
Գեղեզանս հողին հավատար
Քող գուշ բուսել ի՛մ գին

Գնա ծի՛ծե թող ինձ մեռակ
Վեցը պոտես հողի տակ

Բաց էր անանս բշխումը զի՛մ
Հայ տոպոլուրդ սարի պես
Յենցը ճեղն հաստը կանգնած
Հայեր լուրեր խոր պես

Այն այն օրը աղի ծի՛կն
Գարնան գալը տրո կանչե՛ն
Հարց գարնան ո՞ր օրու-բարե
Սիրտս կորին դողանքի

• • •

Հազար բարով հազար տարին
Քն էմ արեմ ձեզ կուգամ
Կրթիվերի ման էմ ընդ
Կրթիվերին դեմ կուգամ

Իմ հայրենից կարտա սայրե
Քնամու շարք մեդ բոլոր
Պաշտ ահապատ արևոտ գեանք
Արագը խոր ու ոլոր

Հազար Անտով հազար տրտով
Կրթիվերի դեմ կուգամ,
Հորից մտնեմ հազար տրտով
Իմ հայրենից մարդկ ըսեմ

Բարով Անգի ըսդ ու քրտան
Բանտիկ սարի ու քարե
Հասուն բարով եմ ու քրտան
Մեզայ ձեռն ու Արեթ

• • •

Ինչ տեղ տվեք Միզան սարեր
Բռնակրի լուծն եւ թղթը
Ազատությունս ամուլ գնամ
Պահեք ձեր ձեզն ազատ սարեր

Մասնից ազատ Մասնից բարձր եւ
Աշխարհից թանկ ազատություն
Կրակի տերն եւ կանցի տերն եւ
Արեւիկի պես բարձր եւ թունոմ

Ազատ օդում ազատ հոլովում
Արեւիկի պես ազատ կգլենմ
Բաց թևերս թափ հով տալով
Անպատանջս ցով կցանենմ

Հայ սիրտդուսեր, ձեր մանց շրթան
Իմ հրկան տոբ կտորով
Եւ կկրկոցմ կզգե՞ն՞ծեմ
Անկտել կնրգե՞նք ազատ կրծքով

Ազատությունս ազատություն
Կրակի երկ ազատություն
Մասնից ազատ արժե՞նք ազատ
Աշխարհի տերն ազատություն

Արեւիկ պիս բարձր եւ քոնում
Մասից բարեւ ազատորէն
Դու կընկեց լին իւր լայն-արեւ
Ազատորէն ազատորէն

Ապին Լուսինյան կրօնի Լուսինյան
Հայրենիք է ընկնի իրա վերջը սրտին —
Վերջը վարդի անս բազմած կարմրան
Ու հոգին է գցել կտորած հրապանին

Արևոտ դարձեցում Բոլորին է հղորում
Հայրենիք է ընկնի մահվան իրա ընկում
Հայրենիք Իրան երազ է սնանում,—
Հայրենի աշխարհն ազատ պատերով

Տեսնում է արտում իրին է շինկցնելում
Քաղաքն փրկանքին զենում է սնանկ
Ու վաղին են ճարում սիրուն աղջկանը
Հայրենի վերա երգելով սնանկ

Ապին Լուսինյան անկա են սնանում
Հայրենի վերա սրտին է գալիս
Ս և ևն աշխարհ սրտին է հանում
Հայրենի վերա անկան են լայիս

Երբ ես մեծացա տղամարդ դարձա
Ու սիրես զընթաց սիրով վառ վառման
Ունեցա սիրել առջև մեռաչա
Բայց դու գիտեա ընկար անգին հրացան

Ու ընց կարտով գրկեցի ես ընդ
Ազատեցի կրթիս անգին հրացան
Իմ սրտի տերը -- հայտնացու դարձար
Անտնեղ ընկերս իմ սիր հրացան

Երբ քցուածու դեմ կրկի եմ վազում
Դու կրթիս սրտեմ անբաժան հետս ես
Դու ես մեջս սրտիս մորիկը հայտնում
Քեզնով եմ քնելում դոտումս վրեժ

Եվ երբ զազգեմ գրոխս դեմ
Կրկի ուստեղծում Լուսնի որ գրոխն
Քեզնով ինձ քի մտս կրկի ընկերուկ
Քեզ հետս քաշեն իմ հասս իմ ընկեր

* * *

Էլ չառ հայրենիք ինչքան սիրուն ես
Մարտըդ կրթան երկնի մոլի մեջ
Չմիտել անուշ, համբուր անուշ
Մեռալ բախբըդ սրուն ծովի մեջ

Բու հողին մեռնում անդին հայրենիք
Մեռնում քեզ ու քեզ մի կանգնող մեռնում
Երկնի ու մեռնում հազար ու մի կանգ
Հազարի էլ սլորտանք թեզ մտառը անեմ

Ու հազար կանգնող քու հարկին մեռնում
Բախբի մտառը մտառը քու սիրուն
Մեռնուլ մի կանգնող թող ինչի պատեմ --
Էն էլ քու ժամայի գրվող երգերուն --

Որ արտուրի պես մեր ու զեր ճանքերն
Լող տվան թռչելու արեգ հայրենիք
Ու անուշ հողին հարկի ու զեր գրվում
Կանաչ արևից ազատ հայրենիք

* * *

Վե՛ր ազատաբա՛ն սեղ չե՛ մննակ
Որ ի՛նչ սքո՛ւ է կռո՛ւի հանրնս —
Հրե՛նն ո՞վն է վե՛մն անհասակ
Որ սկո՛սն է այրո՛ւմ ժառր թու՛ննրի պնս

Մի՛ն թե՛ լինե՛ի կա՛մնս հրաբու՛ն
Մոայ՛ Տա՛կոսի՛ ճա՛կտից կ՛ման
Պիտի՛ մշտե՛ի շա՛նրի պիտի
Քշե՛ամու կո՛ւրեղ ըսր պրո՛ւնախնն

Բայց հոգո՛ւս լսո՞ղո՛ւմ օճեր են զե՛տում —
Վրո՞նի թմր — սև կի՛նկ-կի՛նկ
— Ի՛նչ տո՞ւյ է սկո՛սն և պիտի՛ ասացի
Քշե՛ամու գլխո՛ւն նա պիտի՛ պաշթի

Ճամբն արուկի հնաց թողի վերջա –
կրուտու ճամբն մեր թղջնանու դեմ
հնա ան ստղա ընկեր ու կերպ
Ու արքայնեղ հնաց ճամբորդ են

Չիս տնուր սղոտում կերպ անդամն
Այն նա լավ թնս ող հնա լն ղառնա
Դարդն թաղելու զընկեր կերթամ
Դարդն կրծմն ու էլ հնա լն ղա

Է ու մնաց շարն մեր դարս ու սարն
Ուր ղոլ ու ղարղ մեր արևով ներկավ
Ինձ էլ չես տեսնի ում հերդ աղից մեր
Ու գերդանս էլ չես գրանի ղրնավ

Կարմիր օրերի անգին ընկերներ
Ո՛ր տնդես պահեց ինք ղար իտի ղով
Այն ղարիս ստեղ ող նա էլ ղլ կամ
Որ լա՛ր վերես լա՛ անուշ պնեով

• • •

Անքն հայրենիքս եղան կռօնի
Իմ եղբոր մէջ իրաբուն ինչուն
Երբիկ ինն խոտը լինենք միմեանս
Եւ թոյլան արծիւ այն վնի թաթառնում

Այդ մոլորութեան երգել կռօնի
Հրեճատ մրաքը չքնուր աներով
Հրեճն նմայն երգել կռօնի
Մասան լանջնում տառալ տարով

Հայ կտրիճներին եղան կռօնի
Եւ կռիւ կռիւ հապտ ու վարի
Անքն ազատութեան տունը հարթաբան
Եւ վտ ապառտն իմ հայրենիք

Բայց կռօնու ձեռներ
Փշոթն տառն քնարը թն թն
Բայց կռօնու ձեռներ
Կռօնին նա լարեղ մնն մնն

• • •

— Ուսման տեսակը սահման կրճատ
Աստի մարտի կրկնություն
Աստի խորը ունի չլռանա
Ո՛վ մարտիս իմ բախն

Գարսի ձեռքն սարսիռն ընկավ
Ո՛վ արեւ իմ բախն
Քչլուին ստավ զարթնն ընկավ
Ո՛վ ծառիցս իմ բախն

— «Տեսա քուրիկ նշնշուն բաժնի
Վարդի կանանց է կամեր
Անրան յոթի հանդուրդ տեղ
Մերտին վարդիք են ձեռքեր»

Ո՛րտան տեսաես սաս յարար
Ո՛վ է հարս իմ բախն
Ո՛վ է գրկում չոր գրկուց
Ո՛վ մարտիս իմ բախն

Տեսա քուրիկ զարդրո բաժնի
Բարն է զերի բարձի տեղ
Մտուց քնով տաք գրկուցն է
Վերջում գրկեր յարի տեղ

Մարի մարտանդ իրզն է շորամ
Քաղտի փոխոցը մարտանդ
Մարտանդն են վերան վզգում.
Ազիբ բալից խննճ լալից

1902 Նոյեմբերի 19 Քաղտանի

• • •

Ձեր շարժելի մեջ կտփն ցնկոններ
հանձնած են հուշիկի փայտով փակած
— Դեպի կրճի հաշտ ազատ անկեկեր
Գնում եք բռնում փոթորիկ դառած

Դուք ժողովրդի ակնիկ զավակներ
Անուր ազատության երևել է ձեր սրտում
Վառեք թորթոթեք քարեր ու սրտեր
Ձեր կյանքով շնչեղ մայր-հայրենիքում

Ձեր հրաքանդ կրճիկ լցոնեք
Ջարդեք ու վրդեք նամակը թշնամուն
Ու մահը ձեզ վրեժ հառն կտանք
Փախելի կղզիների նամակը թշնամուն

Սկսեք ասուց — և ետ մի կայքեք
Մենք ենք ձեզ նայում չի թե՛ որք մեզի
Կունեք քաջի պես, քաջի պես լինեք
Կեցցե՛ ձեր մահը որ կյանք կեցնի

(1900 թվականից ստացվել է)

ՎԵՐ ԿԱՏ ԺՊՈՒՐՈՒՐ

Նորից խոսելով եմ մտազն անկեր
Ներ սարսաղազ լեռների վրա
Եվ ազատվեցե՛ք տնուր բոթաքեր
Տես հալաքելով եմ քրազում անձ –
Ի՞նչ տոբո հարկեցե՛ք մի՞թե չեա սում
Խուզ մեղալուց ան հորաանկեր
Մտում է որոնք ան սարսաղազ
Տեր-մալախոց քրոզ վերանկերի
Սարսաղանկի սարան ծովի
Որ ազատություն կեղեղ է ուզում

Ո՞վ հայ ժողովուրդ ո՞վ որո քաղաք
Ազատության զամ սարան մեջ միտված զնկվո՞ր –
Քայն եա ճնշում գալուցը անշեղ
Որ մրկում է հողալած հողեր –
Հնրից հանքան – թո սարն ու սար
Մտոյ դաժակիցն և մտալվանի
Այի հանքն, և անարգելն
Մտրոյունկերը պատիկը քրոզ
Տես այցի սոսը և հոտում են
Ե՛վ հրիսում են դախնկերը սար

— Մեք կոց ժողովուրդ վեր կոց մթանալու
Երե մեր ունի կոց չեա սար
Երե զալի չեա դախնկերի պես
Վե՛ն ազատության հրո՞ջը կարմիր
Բարեպաշտը հաարս լեռների վրա
Ե՛վ սրբաբուստ թո սոսը հանի

Գրե՛ր սուր Լսի՛րը թշնամուր վրա
Հորդունենից մինչև հորիզոն
Նվճարվաճառից զայտալուրժ ընթաց
Տարբեր իրադասվից գահ ու գավառն

Այն անգամ մեծիդ, քան հազար անգամ
Կամ երկու ազատ հզոր մանկիդան
Կամ ընկեր հասարակ մեղրուկը անբանկ
Բռնապետության ընդունելի տակ

ԱՆՐ ՀԱՅԱՍՏԱՊԻՇ

Հազար տարիներ և միլիոն պարթ քաջապետ է նստել մեղա-
վարեցի պես մեր կրօնի վրա մեր շունչն է իջվել

Հազար տարիներ և միլիոն պարթ լույսի գեղեցիկ և ճշմարտի
համար պայտն ենք թափել ներքեկ սառ ու ձոր

Հազար տարիներ և միլիոն պարթ մեկը մյւ երբ արել մտրո
կոթքան ինչո՞նք թայց ինչո՞նք է երկ թարթ մի կտոր

Եվ ինչո՞նք է երբ արվել ու մոթվել թայց մեր հայրության
Նահատակության դեմ վախճան չընմ

Մայրել են դժգոս ու դառն դարեր ազգերի միմեջ և որն
է հանել թափել տարրիկ և ազատության թայց մեր երկնքում միջեր
է թափվար մեր հայրենիքում պայտն ու արկ

Եվ մենք կգլխենք մեր տանգալի հետ – ծանր սլենքով
վառ փոսի էլ կանգնի թայց վաղուս օրը – սերունդ գաղթի Երկրի
գետ տանգի – մեզ կոչանային

Ան մեր Կախարդության լինի վախճան չլինի

Վազում է սրն ծաղկում է գարուն ճակարակ է ոգին ստեղ
հասարակության թայց մեր սրանքից հեկում է սարուն և մեր քանի
կրտա հավիտյան թաթարն է կտակ – չենք կարող թղենի

Տեսնում է հոգու պայծառ ուղեբոր մեր ժողովուրդի գարուն
ժողով սենյան թայց մեր քանի վերս հավիտյան թաթարն է կտակ –
ուր կարող թղենի

Անաղ մենք ուրիշ ազգերի կեանս դաժանան յեղանք սլեռ-
յանս ստեղ լույսի ճշմարտի Կախարդություն – մենք շատ կեղծ
գետ – մեր գլխենք կտակ

Օրի իրական արգ համասուկ աշխարհ երկրագործարան սեղան սերտաբան արև մեծ հունարե շտրայական երկրեն քո սիրով օվկիան այն արյունարրու աշխարհամալեր թարթան է կրծում հա զար տարիները հազար տարիներ

Մարդկության մեղքի քաղաքան կրթավ մարդկության Անտ քեզ թանկ դաստիարան լավիլ թագար և մեղքի հարստ վատա-րեղության մեծ չափի վրա լուսնու ռափիրա ու սպեղեղ զան և քո վերտով շերտանն դեպի իրենալը սանահ

* * *

Ես ձեզ արամ եմ որ ժամն է համել
Անտառ վայրաբոյի սպիւնի արտաթի
Պոռչակը մեր գետին է ընկել
Եվ տեսնողիս ամբարիշտ շարի
Կամ անտք է մտնել արքայ համբոյսան
Կամ քարտորակն զարկա խոտազան
Պոռչակը մեր վիճի եղանակի
— Ես մեկիւմեկին ձեր դուռն եմ քակում
Եւնք սեղանկէնք արիւնջ շարքերում
Պոռք որ լուս էրք սքում մշտապես
Այնմ հուր ցանկեց արջարիլ լսած է
Ո՛վ որ սքրտ ունի թող դուրս գա հանդես
Ո՛վ արդեւ ունի նա պիտի թափն
— Վայ քեզ ժողովուրդ անմիտ երեխա
Մահվան ուրդուն է քաննք մտնել
Քո գլխի վրան քո ետնի վրան
Բայց քո շնամուտ քո վարտե տեսնել
Եվ գննեց ես քեզ երբորդ հանդիսան
Տուր ինձ գնկերը քո արձանի յես
Տուր ինձ մեկ մեկայ ես պիտի որտա գամ
Անկան պես լսողիմ թանի որ արքին
Վե՛հ եպտուսակի պայտարն է վարկել

ՍԵՆՆԻԻ ԴՐ ԱՊՏԱՎԱՍԻՆ ԼՈՒԴՐԱՎԱՆ ԱՏՎԵՐԻՆ

Քոյիկն ստիկն ական է բոցի
Հոյի է հիկեծով Բաւնա զաշում —
Ունի եղբորդ ոմ ազիկ ընկեր
Էն հոյն է երգում Բաւնա զաշում

Այ սիրուն արտառ լալազար զարեան
Արագի զաշոյց մին Խաթ ու Մուշ
Պեւն քոյում էր սիրոյր վառ վաման
Քոյիկն ազատոյան երգելով անուշ

Քաշ ընկերներով կոնով սղազար
Ազատ երգելով Արագի զաշում
Նամարդ թշամուն քարոյր զալկերար
Ընկերներդ հեռ Բաւնա զաշում

Ու սիրովորդ կարտ թու սիրուն
Բաւնա զաշոյց մին Խաթ ու Մուշ
Երգում են անկեղ եղբորդ սիրուն
Ու յեն մտանում երգելու անուշ

Այ ու սարք վերցնում ընկերներդ հեռ
Արտառ հոյի տակ անուշ ընկերդ
Քոյի Զար յեզալ այն հոյի վերնի
Որն այսպէս հզոր անուն սիրոյրդ

Բողոք արին սև սմալի է չղբը
Հողն է հեծեծում Բառենա դաշտում
Անուշ երգերը, իմ սպիտակ ընկեր —
Էն հողն է եղում Բառենա դաշտում

• • •
Մամուլի մասով խոնու ժամերի
Իմեզ թուր թագերն իմ մեջ
Իմեջ թույլեղ զսասան վերի
Քույրերն կեղծ թագերն իմ մեջ

Այլքան տառապանք անաբարություն
Մարտիրոսացան սրբազան շարքեր
Նրան հիշեմնի նախաանկություն
Մի ազգի շամբն — հազար տարիներ

Մարդկության կողմից դարձրվո՛ւ նրդան
Էլ ասանս շու մեջ հանգրծության
Էլ անուն չլա մեջ տառապանք
Մեր զինարդյակն մեր զինական

Էլ քու չմնաց այս աշխարհի մեջ
Որ չտողվեմ մեջ սուգ արյունով
Էլ նշույ չմնաց այս կիր մարդանց մեջ
Որ չքիմանա մեր սուգ արյունով

Մամուլի մասով խոնու ժամերի
Իմեզ թուր թագերն իմ մեջ
Իմեջ թույլեղ զսասան վերի
Իմ սիրտս է տում կյանքով անշեջ

Դու մոռցրի վա խառն մոլորուտ
Հարստված մանկակց դու խելազար հար —
Էլ հեղ մնաց ինչ սիս կողմես —
Ինչպես սիս լավես զրկանք սեռայր

Պուս ել դու վազ դու շղթայակերծ
Մտված ու երկնք ուսաց տակ տարվ
Իզիս հարվածի զանիս շտեղծանի
Ջիված ռամբշով թուխով կարևակով

Պայտի եղտուի երկր շտեղծանի
Բոլորիս որոնք մարդի մյ նաև —
Երկինք փուլ տուր աստիքը մարդ —
Փշրի աշխարհը մի հիլ նաև

Քար քարի վա թող բան չեմուս —
Փշրի զանգեղը և թող շահ ստուգ
Երես թողրը և դու նրանց հետ —
Մարդ աշխարհի փաստակների տակ

ԲԱՋԱՐՆԷԼ

Մտով աստից աստունը քանին
Ոտքակն մեր հասար ճշմոջից
Տեսնք ուշտեղից կուսա թշնամին —
Արագան կռի կող որոտաց
Էլ, հայ տեսա՞տեղ եղջյուր ինչեքեք
Ինչը մարտից անհաղթ արիվներ
Մարտից պտթված հոր ու քոյի պես
Քաղվեցեք ստոր դոշմանի գլեխով —
Լա — մեր դրացին և նամակուր և շար
Գիծերը գտառուկ էլավ մեզ վրա
Ու մեր թխուկցից ծածուկ գարտնաբար
Մտաց օձի պես էլավ մեզ վրա
Տարիները քեցիք էլ նամակուր օձին
Ոյնի մենք տվաւ հազար տարիներ —
Տաջարեցիք մեր ազնիվ ծոցին
Հազար տարիներ հազար տարիներ
Լա մեր արյունը խնց ու ծնց
Բայց համբերեցիք ուղի սրի պես
Մենք իրատեցիք իսկ նա մեզ ծծեց
Բայց համբերեցիք կրան տխարի պես
Չան ազնվ կազ Բայցի որ իմա
Մեր զան արխունով կամրի եւ կազն
Մեզ ի՞նչ — ամբողջ թող նա սնանա
Ո՛վ ճանկ գիտե կռվի կլիտե
Վառ կամրի հազիլ որ հայ ժողովուրդ
Եվ սուրը շարժե քեզ ճանապարհ շոց
Այս աշխարհի մեջ տարն է միշտ կորով —
Կորիլ ու սիլիլ — անհաղթ եղի կաց

Եվ ոտքը ամուր դու խնդիր երկրին
Հուզող ու տանք անցը դուն երկիր
Էլ դու ասվե՛ր համայնության
Սուրբ գործակցե՛ր և ստաց բարկեր
Մանուկդ գնա դեպի լույսն ասկե
Եվ ազգերն ամեն հայրասերի նշան
Հնա մեռ գեղարվ և սարով բուն
Ազատ անաղբել քեզ ճամփա կուս

1986 թվականից 8
Արտատեսակ

ՄԱՅՐՈՒՆ ԳԵՆԵՑԿԱ ՀԻՇՍԱՌԻՆ

Մայրենի խոյի լեռներու ինքան
Ընդստ սանաթակ մրիկնէն եզր
Հովի անաղի ոկեքին շտ վոլ
Քն ազատքան քրնն անալի
Կանու թոզիկն եզնն ու գոթան
Էլ մրկուի գլուն արտ
Քն ուզանալու եզրն քրնն
Ան ազատքան լեռնն լեռն
Մոք քրնննի աղա քրնննի
Դրանք մեքի թոլմ էր քն
Շաղաքան մոքա քրննն քրննն
Ոլ ոլ եքնմ էր ոլ քրնննն
Էլ ազատքան քն սազ անոչ
Լոք էր շաղաքմ մոք գրնննն
Շաղա էր շաղմ քրննն էր քն
Ոլ ոլ հանմ էր նոլոք սիւն
Օրնոք սազ քն գրնննն
Կրնի լաննի գլուն էրն
Էլ ազատքան մոք քրնն
Մազ մեքննոչ լանն էրն
Շաղաք նմն քն շաղի հանա
Քրնն քրննն ոլնն սազ
Ան լեռներու քն հանաք քրնն
Էրն քրնն ուննն նեքն
Քն ազատքան գրնն անոլն
Շաղաք քրննն քրննն էրն
Գրննն էր քր քրննն
Ան լեռնն ոլննն

Երբ շուրջ յայնի ու ստոյ մարտի
Հոյակոտմ էին ստով ու Անտով
Դու գրուց ազգերդ որ ոսկի ստորիկ
Հեղ մարմն էի շարի սպերով
Դու սփռու էի ինչպէս ազգայն
Եվ աչքիդ մէջ հազար ճանապարհ
Քու սփռուց սփռուց մարտի ու բնորոշ
Դու երանք էի ստոր ազգայն
Եվ մթն ժողով ու աղօթի լեզու
Մտնում էի ինչպէս մարտի սեփանք
Ոչ ուր չես մտնու ոչ որ չես մտնու
Ինչպէս չես մտնում սեփ ու գործարար
Դու միջոց ազգում ես քու մտղայնեան
Արդեաւ հոգում ինչպէս վար երան
Ինչպէս ազգայն զին ազգայնեան
Եզրը ստորաւ ստանալ կրնաւ

• • •

Բայցևս անծով շաշնի հովմարծ
Ազատ ցարտերով ևնույս է քոչում
Եվ անբազկնից բնում է հուր բոց
Դաշտնի են քրորմ վախ ատած զնախում

Ազատամարտի հրենից կզգամ
Որ կուրծն են ճնշքել քշնամո դիչնմ
Դրոշն է ճնոցն վն ազատության
Եվ հարգանայի հոգեբով վնմ

Արուն է ծորմ սքն ունեիմ
Դրոշն է ծղկում ուն անկույտմ—
Չայ շունկնի սուկ հնծող աշխարհին
Լոր գաղտնների համբախ են բնում

Լնույս է քոչում շաշնի հովմարծ
Եվ շատում են անն ու աստանդակ
Ջրասն է շայում բնում հուր ու բոց
Ձիչ շատում են անն ու աստանդակ

Այս շղթաներն են շատում ուրիս
Օ թնի ևնույս այս բարե պարիկի
Այս մրտալ թուրի ամանի է կրծիցն
Այս անվերի ևնույս պատեր սյուր

1909 հուլիսի 25
Խաղաղապետ

ՀԵՐՄԱՍ

Եւս ճնշողաբն իրենս իմանայ աշխարհ է թաղերի այդ
թանձ որ միշտ բարեբաղուն է եւնէ հաստատած արդարացան
ժոյ այդ անձատուց լտնիքն ու գնար կապանները ուր բազաւում

1 Կազմը Բնիկ Որնէ

Ի՞նչ կրնայ նա Դաւիթի՞նչի Որնէ անուան լսելի տակ որոնս
Ի ուր ազատագորտան անդունիլի գեղերը Կազմի անձոտանայի
Կապուկան արշավանքի մեջ

Ինչպէն կորիճներէ Գիտարիների այս կումը որ շնորհից զմ

1 Կապան կողմ արմուտան ձորերում և լտնիքի վրա ուր առաջին

Ի յի միջկտցով ազատարար ու վերջինից արդ զարնիք զն-

1 րո և զնձ

Ընտանուրնը ձորք մեկնոց ընտանուրն և եղիմը Իր ունտան

Ի իմ անտի կողմ ընտանուրնը արշավնք տուցա իմանում Իր

Ի ընտանուրնը արշավնքում է տաճարակիր աշխատանքի գնդակնն

1 րո 1 արտազանքը վերում է իրոյ ողիմը ինչ մեծ ողիմը կում

Իրում

Ի իման արտազանքի բովով անցած իրտանքը շրջա ու գնդակ

1 Կապան ընտանուրնը ձայնից Եկավ միացով գաղտնաբի կոր ընկնի

1 Ի թիկ

Ի նորն ընտան ևս ազատարար և վերջինից արդ որ այլևս

Ընտան ընտան Եվ շուտակ արտան ուր կար անարդարացուն

Ինչ է ուրիշ միշտ արդար միշտ գաղտնական

Ընտանների ու Հազարների Հան Կապանի ու արդ Կապան

Ի անտի ձիւն անտանների տակ կողմնակալ Հայտարար

Ի նայ այդ վերջուց որս Եկավ Եղիմը Իր Կունն կորիճներով

1 Կապան Կապան Կապան ուրիշը Կապանակունն կողմնակալ անցան

1 Կապան Կապան Կապան Կապան Կապան Կապան Կապան

Վերադիմելու միայն աշխարհի երջանկության Ազատության և Հա-
վատության հիմնքի վրա ելն հրատարակող հանրահատուկանը
Վերադիմելու քրոնոլոգիա նոր մտայնական գաղափարների հոլանդ
Բաց ավարդ ոչ մի թուրուն չի մտած իր թողնի թաղանթյան վրա
եկ ընկավ երջանկը Հեղուկների Հեղուկը ընկավ ազատության քաղ-
անքի վրա մեզով ազատության հանրահատուկ վրա
Փարսկեր կանը վարավի վերահսկ

ՄՈՒՆԻ ՋԱՍՈՐՑԱԿԻ ԼՈՒՐՎԱԾՆԵՐԻ ՀԻՇՏԱՍԿՈՒՄ

Ես գտնի եմ հին հնազանդ ուսման
Դաստիարակի վարդերով թաթախված
Մուգակները պատահա պատահա բարեբեկ
ճակատը բաց ցուրտ հողերուն արևուն

Ես ետեղ եմ ոտների տակ Հիսուսի
Ունկերին ատվածային հասակին
Հոգում երկիրը անմուն սիրտ և հույսի —
Ի՞նչ ես ընդդ այնպես հեղ ու պտղոգին

Բարեկամի օտարի հետ ամենուր
Անդամ կտտեղ մեզ հետ վրդեղ արև ու հող
Ենթադրեց անկողնով օրին քրտ
Հավերժական պատգամները մոռացած

Հավերժական պատգամները մոռացած —
Մյուսն ներքև և թշնամուն և շարին
Ի՞նչ է ծղիկն փոշուն որդին ողորմած
Ու սեղանն էլ սիրտ ճշմարտուն ու բարին

Այս կրթական այս կեղծավոր դարի մեջ
Արհամարհեց ես ամեն բարձր ու պատիվ
Միշտ զատ պատեց այն երկնային զանն անքն
Եղավ թուր ուր պատերի քաղ հովիվ

Խայտառակ ամեն տարի ու վառը
Լաքից ամեն օտարաժող լաքի հետ
Կարծրով կռիվեց ազատության լույսը բառը
Եվ չփնտրեց ինչ փախուստն այսինքն

Միտա աստիճանն է կտրեցը բաց անզուստ
Արշալույսից կրկնեց մեծն առաջուր
Եվ այդպես հույս վերցրեցով մեզ վրա
Որ մոայլում հանդուրձիրս բաշխե լույս

Եղավ համեստ անկրոնը ճարտաւանդին
Եվ մեզինքն անբասանը շրջիր
Եղբորը շատ սիրեց ինչնքնն տնակնին
Եղավ վարտա որ ոչ մի նավ մուրփի

Եվ շունեցավ գունդ դեմու մի չոր շար
Չեղջ անկնց ու ընկնի ոչ կրոն
Ինչ որ ունեց տարավ մարդն ու թաղ
Իրեն մնաց մի սիրտ անտուն վերավոր

Դու Ջիհադ ասող մեր վերջինի բալասան
Մեր քանկերի հանդը վրձն աջ արջայր
Մեր արյունուս հովիտների սուրբ շուշան
Դու հազարիքս ես դու շեմար շեմար

Լա զննալ Լա հովնալ Լա ընաց
Բաց եր Լոյնց պշարս ընկն հու ու թուր
Լա պիտի զա պատգամնոյ տեսաւ
Ավանդել սեռն Երկնքի դռն դուր

1913
ՁԵՆ

ԳՐԱԳՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ ԱՐՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐՄԱՆՈՒԹՅԱՆ

Մասը չի բաժանվում որևէ կերպից
Յուրաքանչյուրը իր արժեքով է

I

Գրքի անունը որևէ կերպից
Գրքի անունը որևէ կերպից
Այն չի լինում որևէ կերպից
Այն չի լինում որևէ կերպից
Այն չի լինում որևէ կերպից

Գրքի անունը որևէ կերպից
Գրքի անունը որևէ կերպից
Այն չի լինում որևէ կերպից
Այն չի լինում որևէ կերպից
Այն չի լինում որևէ կերպից

II

ԳՐԱԳՆԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ ԱՐՄԱՆՈՒԹՅԱՆ
Մասը չի բաժանվում որևէ կերպից
Յուրաքանչյուրը իր արժեքով է

Մուգ սարեյին խոր ձորքեն
 Կռիկ կարմիր տեղերն
 Հանկ կարծակ խորը անգն
 Մնում անու ու խոտո
 Չոր քրտի մեջ ախ կուգամ
 Արնու սրտոց կրնմ կուգի
 Ով սրտ ուն քրտը կիկի
 Բնեղ քնմ կուլ կրնմ կարծակ
 Չոր քրտի մեջ ախ կուգամ

«ԻՐԱՆԻՐԻՄԷ»
 Բարձր կկալ Գուսան տխար
 Մեր պշարտի անոց քրտոլ
 Մեր պշարտի հոգն են կրնեթ
 Էդ սուրբ հոգին մասուր լինիթ
 Արի աստի մեր աջ կողքին
 Անոց ձեռն սաղ սրտ
 Մեր պշարտի գրկն սրտ

ԴԻՐԱՄԱՆԸ
 - Հայ անպտոթը հայտնություն
 Մեր պշարտի ինչ մնաց--
 Հուրը գեաց
 Մուրը մնաց
 Այն մեր սպող զտե մեր պշարտն
 Միտրի քարուն աներ սվաթ
 Մեր սրտերում գեչեռու անդ
 Յարազանն է հիմի զգում
 Իսա հավկերի ծիլ ծիլի տնդ
 Բուր քունն են կարում վարձ
 Բուրքերի հետ սև գեչեյն են
 Մեր դաշտերում գրկում ուռնում
 Այն մուրկություն անտուն-անտոր
 Բարսուպան ու ընտելը

Իր թռանցում շնչառ զորեն
Խուռ կնիսա մեջ դրածուն
Մեր դարձեալ ծով են դարձեալ
Խորուն դարձեալ եղ շունի
Անտես տարին են կրկուններ
Սնուս մեզի նոց շունի

Մի վայրի հանք մի օր տեսա՛վ
Բըրդ կուլար պտու-պտու արտու
Անավ — «ՆՆՆՆ» արտու բըրդ
Բըրդ կուլար պտու-պտու արտու
Տես սար ու ձոր վայր ու սմբուլ
Կարտա զայն քու վառ ձեռնին
Իսկ քո ձեռն էս քո շրթում
Մեր ու վարձով կուլար արտու
— «ՆՆՆՆ» կը խոսիս բըրդու անավ
Իտեղ ու անգարջ վնդի քոչուն
Իտեղ շնչառ դրածուն նկավ
Սնուս քեզեց մեր արտու
Ձեռն տանց մեր սարտուս
Չըրբոց քեզին ժողովներուն
Իտեղ նավ քո-քո վնագ
Մեր մայրերու ձաղկներուն »

Է յ անպոտից մեզի համար
Կանթն են ու մի նոց շունի
Քանի որ մեզ արտու ենք անտուս
Մեր արտուտ աշխարհի
Քանի որ մեզ կոչ ենք լսում—
Կոչն հիմա՛ն վնդի
Մեր մայրերը ճոլքերի
Դուք չառանց հայ-անպոտից

Արունն էլավ՝ զոյ՝ զոյ՝ զնազ
 Մեր մայրերուն՝ Աստուկներուն
 Բողկած քնքոջ կնճճ կողք
 Ճախա ճակոյ՝ զոչկնն զնճ
 Ի վ սիրտ ունի՝ թող եկի

ՄՐՆԱԿՈՒՄԻՐ – Գուսան անաբն անուշ բլրուլ
 Մեր անարարանց բարոյի ծովն
 Արտա անից սգն ձննը
 Վազոց է որ մեզ հասնը են
 Մենք մեր կանթով՝ էտեց մատաղ
 Մենք ամենք մեր անխորի
 Մեր անարարանց ստոր ուրբոյն
 Այն վազոց է՝ Գուսան անաբն
 Մեր անխորի՝ մեր ստորի
 Մուշ անկը ընց քնք
 Մեր մարտն՝ մեր մարտն
 Փառաց պատգամ կարտա ենք
 Հանդիստով սազ արտ...

ԳՈՒՍԱՆ – Մեր անաբնն՝ յոր անաբնն
 Դիտող պարտը կուգա՝ Արազ
 Մեր ստորնն՝ յոր անաբնն
 Արուն անաբն՝ կնքա՝ Արազ
 Մեր անաբնն՝ մուշ՝ Զոյնն
 Ուր մարտը կնքա՝ Արազ
 Այն անաբն՝ ճան անաբն
 Անաբնն անաբն

Քանի՛ հարուգ՝ հարուգ ստորի
 Մեր անաբնն էլի՛ կնքա՝
 Մեր ստորնով՝ մեր անաբնով՝

Խոլոր-մոլոր կերթաս Արազ
Մեր սարերն մոյգ ձորերն
Մեր գայլերով կերթաս Արազ
Այ սարեր, Հայ-սարեր
Ձան անոջ սարեր...
Ու սարերով մեր դարերով
Եւ աշխարհի բար սպասած
Անտառ խղճին մեր գարնելով
Տնոր տղտում կերթաս Արազ
Մեր սարեն խոյ ձորերն
Արուն քանի կերթաս Արազ
Այ սարեր ջան ձորեր
Ճակարի սարեր
Այ ու աշխարհի անկղճառանց
Բեզ ին գնա Ազգ Արազ
Ձաւ բողբոջն քու սկրծիքն
Չի էլ լին արմատ կուզ
Մեր սարերն մոյգ ձորերն
Տնոր-տղտում կերթաս Արազ
Այ սարեր խոյ ձորեր
Ճակարի սարեր
Դուն էլ Արազ մեր արտւոյ
Եւ աշխարհի խղճի կոս
Դիպիլի գարնի սն — լան ծով —
Յոյն ու արուն Ազգ Արազ
Մեր սարերն մեր ձորերն
Արուն քանի կերթաս Արազ
Այ սարեր Հայ սարեր
Ձան անոջ սարեր
Այնաստի սարեր

ժՐՆՈՒՌԻՄԸ — Չեղ անպատ գուան անպեր
 Մեր անխորհի բերուն ես խոս
 Ս խոր Գուան շատ եղ լացեր
 Հարկ ու բարե ամի ամբ...
 Ո՛րք է ստեղ ան բերեղ զնրե
 Կրակ գեր մեր սրտերը
 Կանանց երտով սակ տես

ԳՐԻՄԱԼԸ —

Երբ ես տեսա մեր արշարոյի
 Ճագն ու գարդը ճովածավալ
 Սիրուց խորունկ ձեն տվեց —
 Չարիք սարգ տես թորոյին
 Հազար զօրու - վերանց արի
 Ասի — ամոթ շատ ամոթ է
 Եր կերտ-կերտ իմ ծով սրտին
 Մինչև շքնի մոլոր ու վերեր
 Կարմիր օրը չի շրջա —
 Մինչև չըսանք արուն արցունք
 Մեր արևը չի դուրս գա
 Կարմիր - ճառիկը չի գա
 Է յ ջան հա ջան
 Հազար սիրտ ունիմ
 Մեծու ծի թրու
 Անգուլ էլ կհաղ չի բացվի
 Է յ հայ անպարտից
 Տվեց հոսքան —
 Ստորս սիրտ սպիմ
 Մարդ հրացանով շատ լավ կերտի —
 Հրեղին խոսքեր անսի ձեներով
 Տեսեց վերև անսի վերջով
 Երբ տեսավ հազը կերտեր —

Մենք այ կանչեց
 Մենք այ կանչեց
 Մենք այ կանչեց
 Ե՛ր հարցանեւմնց աստեօծի
 Ե՛յ կանչողը թո՛ղք փախաւ
 Վայ կանչողը զտկեւա՛յ ընկաւ
 Հայ կանչողը Հայ՛ Հայ կանչեց
 Ենա՛յ նորա՛յ գլխոյ վրա
 Ըն՛ Հայ կանչե՛ Հայնն կանչե՛
 Թո՛ղ զայ քաղկի դիտու ս վրա

III

Աքեան սարն՝ քալին լուսա
 Աքոտս քամոն բացր իմ
 Ջաւն սարերն տղատ քանի
 Եւ է՛լ ջեղ քնն սպար իմ
 Դուս ի՛մ եղ՛ թէ՛ կն կանչում
 Դուս ել թո՛ղնս՝ յիմ առ դեմ
 Դիցր քննի քեզ է՛լ փնտրում
 Ես քեզ տեսանց կտու իմ
 Բայ կրօնքը քոց կարո իմ քեզ
 Ե տ համբոյս վառ՝ վառնան՝
 Ի՛մ երկրան տուք՝ համբոյս
 Ե տ ստեղծք յո՛ղնս քան
 Ելիննց հայր ոտքի ելիննց
 Կո՛ւմ հարկնց մը՞րէն նրանց
 Անտոն փնէ՛ կրկես Տաղտո
 Մի մարտ ախ ելիննց կայիննց

Անը Կրոնական ազատ իրավունք
Բարձր ու հարուստ կենսա
Անը Կրոնական ազատ կենսա—
Անը արտադրում մեկ կես
Դեպի կողմ դառնա մեկ Կրոնի տակ
Անը Կրոնական ունի մեկ պատկեր համար
Ու թե ոչ ընկնից մեկ վաղ արտադրված
Անկողմ կենսական այս ամբողջ ինքնատ
Ու թե ոչ ընկնից բոլոր մեկ պատկեր
Անկողմ կենսական սեղանի արտադրում
Ու մեկ մեծահասակ վաղ ընկած շքան
Անկողմ կենսական զարգացումը
Անը ընկած տեղին նոր զարգացումը կենսական
Կենսական մեկ կողմ ու ընկած
Անը Կրոնական ազատ իրավունք
Կենսական մեկ կողմ - Հեղափոխություն

IV

Գոյություն ունի անկողմ կենսական
Անը էլ անկողմ ընկած կենսական
Հայ կողմից մեկ կողմ
Հայ էլ հայն մեկ կողմ
Մահ անկողմ կողմ կենսական
Կենսական թույլ մեղքերին
Հայ արտադրում կողմ կենսական
Անը - կենսական մեղքերին

Հայ կողմենք հայ արժիկներ
Ուր ու երթանք ուր որ լինենք
Մեզ միջ անգին միդր ճակդեն
Մեր «Պոչալց» մեր գլխին
Մեր արտաքին սերն ու պարկը
Մեզ քուս ու թև ու թռիկներ
Բարին մեզ հետ բարով երթանք
Դև-Մալթանը կրեն երթանք
Քուրդը քովի մեր ոտաց տակ
Մազազաղտ արբուս ընթ
Մոթ փշերին շրա լուսնյակ
Քուրդը քովի մեր ոտաց տակ
Փակ կունեց բազմին արևակ
Սաղը չոքի գլուխ բանա
Մուկը հզոր ու ճաճա տա
Բարին մեզ հետ բարով երթանք
Կեզքը մեզի վրա վրեժ կեզք
Մեր «Պոչալց» մեր գլխ
Մեր «Պոչալց» Ազատության
Բարե թանկ մեր հեա
Քիչ էլ կանցին Հարս եղևեն
Ան գլխի —
Հայր Արն կոխան - կարմիր
Հարս Ի հրեզն
Այլուս փայլուն
Նոր Այն
Հայր Արն
Երկուս ըսչուտ
Մեն զիտան

Լոր ու Լոկ
Վառ մեկ
Հարց միևնույն տանք բարով
Հարց բարի հարց բարով

V

ՓՐՈՒՄԻՆԻ ՏԱՆՈՒՏԵՐԸ –
 Է յ հարս մրցան խաբուն տնտես
 Գիր ունից թող կարաս
 Յոք կարի գիրն էլ կաս
 Ըն մեկ գալով գիրն թեթե
 Լուսն ալվալ գիրն թեթե
 Դուսանի հետ դու ու դրեթ
 Հարց հարց մեզան հարցե
ԳՐՈՍԱԼԸ – Հայ անպարից հայ քուրդիկներ
 Գիրն արնան կշան է –
 Գիրն անից արուն թափեց
 Հարց ազգի կենաց
 Է յ հարս խաբուն ողջ մաս
 Ըլիս ծաղկե ծառ դառնաս
 Գլխավոր ողջ մաս
 Հայ անպարից հայ քուրդիկներ
 Հեր օրանց միջո վառ մաս
 Հեր տունն ու դուս միջո շն մաս
 Յոք ոտով մեզան կանց
 Յոք օտոց միջո շղիկա
 Մեկ հրդոն էրբա Բրեւալ գա
 Տեղ դառալի շնա
 Մարտերոյ հարցով մաս

Պատվով մնաց, բարձր մնաց
Թող քննե՛ք լալ դառնա,
Թող քննե՛ք զառ դառնա
Գին կմենք ասու՛ն բազմե՛ք
Հարց ազդի կենացը:
Գինի իմենք զարժեն՝ զարկնինք,
Հարց ազդի կենացը
Հարց ազդի աստու՛ն ցարժին
Հարց-հարց բարձր տարժի
Հարց Կրկնակն ապաստ կենա,
Հարց արևն ապաստ կենա
Հարցն, հարցն աստու՛ն տարժի

„Hjiti dvara tipomy tipu...“
1888 - 1948

ԱՆԷՐ ՈՒՅՑՆԻ ՀՈՇԱՍՊԷՆ

Նորից քայքայ մտնվան քեզ Մայր Հայրենից
մնասվ քո որդի խնայելու վնասան
Հիշատակ քոյնց անիվ անմահ գիրք
Եվ մտավ մոռ ցուրտ խոնավ դամբարան

Հայրի որ սուսանու զոչլ տո Անդր
Գեկ որդյան գովե Հայաստան
Հարգե հայ լեզուր սիրե հայ ազգո
Որ փառք ժողովուհու Մեծորդի նման

Երկու ամսի մեջ անի անդրոս մահը
Ինչե մեզանից քեզ և Մայրենին
Անորդ ինչ շահեց թողանդուր մահը
Որ Անց տարավ մեզ քոյնց տալանի

1889 թ. 29 ապրիլի
Դադեոսապետ

ՔԱՆՏ ԵՐԻՔԱՆ

Ինչին զիչեւ է նկ արտը աշխարհի
Լոտ քաղաքում է անքայտութեան մեջ
Քանի չի սուլում արտը չի ծիւմ
Էլ չլկա քարթում ծառերի շրուխջ
Պատարկած արմի անուշիկ վրձուխջ
Լոտ է անեն ինչ
Երջանիկ մարդիկ
Անտրք բեան են – ն ցունն աշտին
Անեակ շքում է գրկաթաթ լոտին
Անոց անապատում ցրտորտն լոտին
Արեւիկ լաղ երկրի երեսին
Կիտ է ներշնչում ծաղիկ ու ծիւն
Ցայրին ու մամին
Մաքրափայլ գետի լինը քաղաքում

• • •

Ինչք անս – արեւոր ծովի երեսին
Լազրէն խոտակում անապատի մեջ
Քշկաղ հեծում ցուտ լկուրի մեջ
Անոց պատուխաղ – անտեր իրկանոց
Անտուս սանկլում է սն վշտերից
Ճմլկուր վշտը հուզկում քաղաքում

— Լազնի լուսին լուսափրտ լուսին
Հանգիտ տուր կանոնի խորը որոնելին
Մատչան որպես սրտը հիմնականում ստեղծ
Տանգիտ տանելն մեկնադրություն
Տանապաններին կանոն բաղձնաբան

Դու մի սիրիս իմ ուշեցող
Այն սիրտը ես ու խաբար
Սիրիս երկին հուր աստղերը
Սյու աչեղ վառ ցտես

Դու մի սիրիս իմ յազեղ
Այն ստեղծ ես ու սնույ
Միտի քարտան պեճ արեճ
Քույրդիկ գանգուրն ուղեճույ

Թե ոչ կուգես սիրով սիրող
Ին աշխարհով լեռ լեռ
Յող ծով ցամաք թուլ երկինքը--
Սիրիս սիրտս, նազելի

1894 թ. 17 հունիսի
Աբգաստրազ

Որպես հասույ լքելու ստորագրում
հողման սրտով նուսական
հուզման քրտնի մաքրոյ օրում
հողմնի կրտնի համարյան

Ես գտում եմ — ազիտ կյանքի
էությունը չե տանջանք
Քրտնի միտն լինելու ես երանի —
համարն է գամբջո ու հնչունք

համարն է իրենցուց անկատար
ես թողնել է սրտնայան —
Սուտ է... լքելու գրտնի պատակ
Չլքա ճգարում լքելու լոյ

1899 թ. հունիսին
Ս. Կրտնի

.....

Մյ իտասանար ծագել տրին
Վաւ արշարայս իմ սրբում —
Մտապառտմ գարգիւնն
Մուք մաւախել է տիրում

Արշարայս շրն ու ցոփը
Կարտով են գաւ վարդին
Ինչ իսպաղի մտաւ քունք
Քնշնաւ անտուր իմ սրբուն

— Արշարս արդէն մոռցած շիբիմ
Արդէն դառնալն օտարս —
Ինչ իսպաղիմ քոյ ընկել իմ
Արշարս հարկիմ գարգիւնս

...
Ես գտա - արքիւ Շուշան Շուշիկ
Տես մտքս ընկած հովն ընկած
Ճղկալով աստղերն ելաւ
Քունն աշխիւ ցած կըստ

Եղիշուն ծաղիկ - սիրուն եղիկ
Քիչ սիրել ընկեմ քունն մտիկ

Այլ զով սարսում յարի գրկում
Ետի քունն քիչ ստուշ է
Հոգի սուր կեղծիւն
Ատուն հրեայ կըշշեալ
Եսգիլ ծաղիկ - տղիկ Շուշիկ
Երեսն քնի - քունն ծանկոտ
Միտնալով հովն է ստանում
Ան դարբեղը ցուրն է ստանում

1992 թ. հունիսի 28
Ս. Հարությունյան

• • •
Ես ունեմ մի նույն ծառ
Ծաղկած պվալ նունեթով
Բայց ախ սողը հուր-բողավալ
Խաղկեց ծառըս նունեթով

Ես ունեմ թուխ ժայռի տակ
Մաքուր արցյուր մերթախ
Բայց արնը թուլ ու կրակ
Չոչոտը արտուր, ախ անխուս

Լեզը սիրով վառ հոսանքով
Սիրտ ունեմ անապատ
Բայց ճեղքան թան, քու տուտ սիրով
Սիրտես զարթոյի անապատ

1892 թ. փետրվարի 3
Գյումրի

* * *

Անան սառեաւ իրան տանջվեցի
Ողբան լսեցի թոյր իմ ընդ համար
Իմ արցունքսը ընդ նվեր թերի
Բնդ նվեր թերի սրտս վնասեար

Հոգսս երգեց լցնած սուղոված
Թս սրով էն իրաւում ընարթո
Անտում էն նշո տրդած
Եւր ինձ ընկո միտր թշուարս

Իւրց զանած սիրոս ստիվեք երեք
Չգազ զուտարն սրտ քոնի
Եվ սրտ արտից կուսական սրտից
Չբարեց ծարիկ բուժուրնց հոսանքի

Եվ ես չբացա իրանս քոյնն օրում
Ողբան ընդ շող ժող գեջրում
Ասկան քոտեղ ընդ նվեր թոյր իմ
Այտր եղ ու վերցն և մանուս շիրմ

27 հետվարտ 1893
Կնքատետուր

ԼԱՆՐ՝ ՏԻՒՆ Ը (-րև.)

Քննչան սեղանի տնուր ամենակ
Կամ ճոն պատի թղտած ճարդկանը
Քննչան մանկադարն արդա ինչառակ
Կամ ճոցած եղի նամ ինչոնննր
Հնչի ինձ թույնն առ անուշ թույնի
Հնչի յո ինչան ես քն տնոցի
Անքոն գոշոնն մնակ ու լոկ
Քն կանչի համար ճոյն արդաի
Հնչի յո ինչան յո տանալաննոց
Քն քարոց անուամ եղեր ինչոցի
Վառ ճոնանը անանի մնչոց
Խնչոց յոյն քն հանա զտո
Հնչի յո ինչան յո արդուկանոց
Պապ վնչոց թույնի քն համար
Անուրն ու լոսանս քն գոյնն թոյ
Քն կնի յոյն պոսա նշանի

1893 Վալենտին 21
Կապոն

* * *

Ես չեմ ուզում այն գրքս
Անող նազի երկընթաց
Վնասի գրքում գրող շողս
Հոգը տալն արթնում

Ես չեմ ուզում ուրի տարրուճ,
Անարևոց ծովի փրկանիչ
Փայտած ծառեր, ճոճուճ սուղիք
Քրոջուկների գրկագրանիչ

Էլ չեմ ուզում կամաճը վեհաս
Հեղևած երկրում — ամեն տեղ
Օ հրեղի է մատղղ տղա
Օրբուկ երկրում — ամեն սեղ

Տիկեհեղը թող չունչ դառնա,
Թող ծակավի տղադուն
Այն էս պեղելի՛մ ստորա հովնա —
Անվեճ հավի՛մ սնեիրը ցուն

• • •

Ինչ էս կրակն ճուս
Աստուծո ջննց հոգով ջնքով ողորմեցի
Շնորհք ու եղբայր — այս բոլոր մարդկանց
— Ահա իմ սիրտը — սառածի կրակն
Քեզ կեց մեծ հոգալ յարեալստեցի հետ
Անարձն քայտն, արմ տն սիրտ լինի
Ի՞նչ էս տանջեցեցի կրակն տանջալորով
Կրակն քաղցրով հարմառն էրս
Բայց երբ ճա հիմանն անհույս վայր ընկա —
Կրակն հին մեծով երեսն վրս
Գրին հեռացան

• • •

Այն զատ երազ էր
Մաքուր հավատով եւ ցեղ սրբեցի
Անոր ցնորհներով լուր արթններով
Եւ ցեղ պաշտեցի
Հոգիս ստորոզած անհուն վնասիցս
Քիչ չքնար կեցեալս այդ տրտաւանս
Կրակի տեսաւ լեռն իրեալս
Եւ օրհնեցեցի

Բայց երազն անգամ
Դառնուցանք սեռսս ոչ նմ ցեղով պարտած
Աստուած իրեալս կուտ էր կուտ կողմ
Եվ երազն անգամ – սուկ կուտ էր օրս

— Գիտնի ինտելլի ծանր է հոկա
Ու զ մարտ ընկնի նշառն իմ
Քնն մտ զեղ նրա կրօնով սահ
Կեցիս սերննի ստատուսով
Եւ ու զեղ նրա ու զգիտն
Լինակն ստույգ տակովն իմ
Տուր Անգղիսն հասարակովն
— Հարցն զիս հարաւ տակովն —
Կարող եմք ինքն ինքն
1870- Կոնստան
Երևան

ԱՆ ԵՐԷՆ Կ

Այլ երևոյ ըն կանցես գնով
Ազատ լինմ մնա մի ոտ
Ազատ... Գալի երկրի հետ
Ընկնմ մեծակ սար ու ձոր

Վառ ասեի յորդ ուրի
Կարծ ինմ ու ծնմ
Մտոյ երգով սիրտս բախմ
Լալ ու լազիկը երկնի դնմ

Ջառ ու վարքսը ծաղկանց գրա
Լուս ծնակի իրոցն ընկնմ
Ջան, սրբույ ցառ յեզ հետ սրտանց
Գրկնմ ծաղիկն, սրտապնմ

1897 թվաթ
Երևան

Երևե՛ն ինչ էլ ալ տղաներ
Ձեզ պէս թունձ վայ ու վեր
Զքնարձ ծաղկից ծաղկից ցողուն
Ուրի ցոլցից ասող ցողուն

Արդո՞ւս բանում դե՛մ գո՛ւ ծովուն
Վիշու՞ր տանի հոգը ծովուն
— Ձեզ պէս երբե՛մ կանգնի հոգը
Արե՛մ ինձ ու ի՛մ կրօնից

1977 թվական 4
Վերահրատարակում

• • •

— Ինչո՞ւ է պնդեց սազն ու շքե՞ն
Բյուր բարե՞րով սիրտ ունե՞լ
Աստիճ գետն են սազն ու շքե՞ն
Արեւոս բարձր սիրտ ունե՞լ

— Է՛լ քան հա քան իմ սղտո՞ր մեջ
Աստ-աշխարհ տե՞ր ունե՞լ
Ատն ու ցոլ կայծակն ու շո՞ղ
Աղբն էլ սուրն էլ ցոլե ունե՞լ

— Է՛լ քան հա քան իմ սղտո՞ր մեջ
Կարո՞ղ էլ աստղն էլ գե՞լ ունե՞լ
Ու մով ծովե՞ր արեւ-աջե՞ր
Միածանն էլ ծալե ունե՞լ

Ես սիրտ ունե՞լ քարալո՞ր պես
Անշա՞ն անձե՞ր — տակ լճե՞ս
Ամեն մի շունկ. ձեն ու փղա՞րուն
Արտոն խորքում ձեն կրա՞ս

1897 մասնագրք 25
Բազում

ՈՒ ՔԼՈՒՄԸ

— Բնույ սրի — ասում եմ
Բլբույ սրի — ասում եմ —
Բլբույ, հետո խոսում եմ
Քեզի կառնով վտուռ չի սրի
Այնպե՛ս քոն ունի
Մով անուշակա՛ն լինու՛յ սրի—
Խու՛ն քոնու՛ն է քոն չու՛նի

* * *

Ես սարերի սիրուն լալեն,
Եղբիկ սառ, հոգ է չլին
Խառնին քոզմի քարեն, քոզն,
Միտեն զնայ հոգ է լինա

Աստի քուտով գիշերն իջավ
Քոտ սոգ քալաւ պտուղ
Դար ու զարափ խոք քուն մտավ
Հուտը իջավ մութ հոյս

Հոտը քառակ կը շնկնշնկաւ
Երկան սիրտը զովն սուտ –
Նիկ սիրտը քունը կուգա –
Սիրտը, սարտիկ զապար սուտ

Փռն քամի զով քամի
Արտուտ զարդի իմ քամի
Ես ետեմ նմ, հով էլս
Արտուտ մերի զով էլս

* * *

Մանկոց զիտեմ որ ամեն մարդ
Մի ստեղծու էր հրկրեմ
Որ անբռնած ստեղծ է անհնալ
Բայտամոթիւնը – բոց զայլուն

Մանկոց այս բոցն երկրեց
Եւ իմ ստեղծն նմ զայլեր –
Ու չեմ գտեր – անանք աշխիկ
Անտառ դուն եւ որս մարի

• • •

Արտիս վրա մի վարդ անց կը
Երա սին նորի շուքի տակ
Քնքուշ սրտու մեքը կընա -
Արտու անգըլ գոց ու փակ
Պարո-անգըլ մեք շատ ուրբուք կը
Այն արտուսն է վրա ժողով
Ըն թմ սիրուց (ուր կընա
Երա անուշ ցոնքում

• • •

Հազար ու մի ցավ եմ քաշեր —
Քաշը ծանր էր աշխարհին
Այբուդ թնորդ սար քար լիներ
Կը ճորագրեր մարտերն

Հազար ու միջ եմ ցավերն
Անլ ցավ մայր ստերն մեջ
— Ան եմ սրբուն ան աշխին
Ջուլում ցավն է ստորն մեջ

• • •

Այն ընկեր իմ բնչ ես վնասում
Իմ վնասներս ինչո՞ք սրտում --
Այրո գառուն, ումի սնուց
Քե ճուր երկու ճաղակեց փոխը

Է. Ի. Խաչատրյան թող ինչպե՞տե՞ր ստեղծե
Մեր ու միայն պատ փոխը
Ցուրած ընտրու ու միտնեց
Ու ասուն աճյունն հայտնեց

Քննող սրտով ես սիրեցի
Ընտրեալ ինքուսնի քննաշար
Վարդի ցուրտն արթունքով քի
Սև ու սպիտակ ինչ աշխարհ

Այն աշխարհներ հոստոսպան —
Միտում ցուցն աստղի պես
Վախ աշխարհ ինչ մտածան —
Միտում մտածող աստղի պես

• • •

Հավատս Իսկապ
Ան, աշխան դարձկ տերկնի զի պե
Հարկերու մասան հուզվելու մասան
Էլ չեմ առնալովմ Էլ, ընկ ք գիտես
Քն սիրտուս այնպես ստացիցի կեման
Կըզմիս տամ մնամ
Ողորտութեան լիկ մի հնչուե
Չգա մի քով կտն այն վառ հրդեհից
Ես էլ չեմ ապրում

• • •

Հանգիստ սիրտս քո ազնի բացի
Բնորոշ հրահրով լացի սրբո սնու
Տնորոշ սիրեցի՝ առնել սրբեցի
Քննել եմ արտադր. քննել եմ հիշատակ
Հնգրով սիրեցի
Սիրելի՛ս և մարմն բազմաթիվ սիրտս
Անտառի բույր լին սուրբ ունեւոր սուր
Այն անտառն ընկնի ընկնի երանելի
Դուսն ու ք շնամտացար ու քողով մենակ

1896 1898

• • •

Եվ այս վրասլ, ինչ ուզես
Այս քար ու փուշ ուղիով
Գնա՛ր արևն եմ ես վազում, —
Արնը վառ — լուրս ծով

Եվ սովորես ծանր ու քանակը
Գրեմ լեզու իմ հետքոց —
Հոն անբող ծանր ու քանակը
Գրեմ լեզու իմ հետքոց

1966 թ. 12 մարտի
Անթուրապոլ

• • •

Երկինք ջիւղ թամ ու սնուշ
Բոյւ կշեկնէ ստիւ մեջ
Եվ ստալիը հեղ ու թնուշ
Երգ կաւորն ստիւ մեջ

Բայց այն Իմա երկինք դառնէր
Եման մայր ցարսպին
Աստղին ամեն հաղը ու հաղեր —
Անտառ սիրուս — լուս շիւղ

1976 թւոսն 12
Կնքատուսուս

* * *

Քե իմ բախը աստիկ լինեմ
Աստիկ մեջ նուր հիվանդի —
Կրթելի անտեղի մեր
Որ կրան սեր դառնաք

Ու երևի մե ոչ իմ բախը
Մարմն լինեմ ծովերի —
Կտրվակի են մոր կողմ
Որ կրան սեր դառնաք

Բայց իմ բախը որևե սկսեմ
Քու մեր սկսող անգամ
Որ օգուն իր մեջդում
Դպրար կանգնեմ քոյն կրուս

1998 ապրիլ 21
ԿՊՂ

• • •

Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս

Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս

Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս
Ես լիքս Ես լիքս Ես լիքս

ՈՒՊՈՒՅՑ

Այնպանց քաղե ամեր
Քարոյ տաղը կերտեր
Խորհրդ քարոյ սիրտն
Վերջ արտաքեր իր դեր

Ես իմը երկրոց խառնում էի
Որ զամ անկի չի իջնի
Ան տես իմի ուռոցը եմ ընկեր
Օրը պարտեմ նազանի

Է յ որն երկնի վառ վառ սրբ
Հարցը կարենա ինձ երես
Հարցը կրթանա անոթի հետև
Սիրտս շուրջվում արդ անիս

Դուն կշխուն ինձ կանանց թիփով
Ես քո քանոց եմ նուևնը
Դուն կարծիք վարդ զամ սեթևով
Ես սեթևը եմ անուշա

Ան ին վախենում քե սքռուց գա
Բեզի քարեն ինչի քան
Ես թուգ-տուն մամ չորտում
Ան ին հոգուս ինչի քան

Այս քեզին խոսել եմ
Ողջ կամ եմ մտք
Ունի վախճակ է որ շինե
Էլ չես կհատի ընդ պահեր

Քո կատարյալ շատ կարճեմ
Քեզ չես գալ էլ նախա
Հնչ չե տեղի գաղտնի որին
Պաշտեմ դեմ աշխուս

1898 Քույր
Քել Օգոստ

ՊԱՆՈՒՅՑ ԷՊ

Քիչ քչ մտ զիրու պատռի
Ինչպե կողմնի այ տխար
Գոչիս արեմ սամբն լնկնեմ
Գեամ ըսամ զան տար

ՅԵ ոչ դարս քնանկան
Չան տեղ տալիս տխար զան
Էլ վրձն տեսնեմ իմ ըս
Դարս քաղի իմ ըս

Տան ու օրսն էն ին ըս
Քանի քնանի ըկու ես
Քարն արուն սքոսն ըս
Գեամ զարուն իմ ըս

Ջուրն ըկնիս աշուտ տխար
Եղբն անո՞չ ըս ըս
Մե վարսն ո՞ր ըս
Եսան օրսն անո՞չ ըս

• • •
Կենդանիքն այս վեժ Իրապո ճակատիս
Պատմ շնորհներն Անգ հաճելի չեն
Իրոքեց են գալիս խորն է իմ Իրգես
Եզ ես Անգ օտար օտար են ապրեն
Պրտակն այս վրան ճակատիս խո՞րտ
Իմ սգաւտ անհայտ վերջն է իրտել –
Տառապանքի մեջ իմ մտքը հո՞րտ
Ո՞ր գիտե ծարրել սրբութիւնն Անգ

1898 հոկտեմբեր 27
Օտն - ւ

ՈՒՍԿՐՈՒ ՀԻՇԱՍՎՈՒՄ

Ան ամբողջին անգամ էլ Խոստով
Բարձրագույն լուս կրկան
Ան ամբողջին անգամ էլ Խոստով —
Ո՛ր էս անգի ընկեր շան

Անն ընկավ ծովի խորքը
Ան ան շուքը ծովն անավ
Ան ընկեր շան, ծայրիկ թռուռայ
Քուս ան անգը սիրտս անավ

Պերեկատեղ իրդին Խաճաթ
Կրկար շրջան Իրդի շան
Հինն քանին վերջ կրկան
Չին քանտում ընկեր շան

Ելեաքը ցույ ձեռք արեմ
Այնտի ընկնեմ մեն մնում
Կտտե բանալս ման կամ գտնեմ
Այնտի մեջ մեն-մենուկ

Մայր ու ձրերը, ցոր ու սխալը
Բանալս շտեմք,-- ուր գնաց
Հազար ու մի թագավորի
Յազ կար գլխին, ուր գնաց

Յառ ստորոտը՝ հավրին կամար,
Ճակրին ստառ,-- ուր գնաց
-- Բոկի արևն տեսնե մեջ վառ,
Ուկի արևն ուր գնաց

• • •

Ա ի ակօրս սնց հոս օր որսնր
Լսանց շատ վարաց ասոր ևն ըննր
Օտրիլ հաստիցս եւ շատ տակզնր
Եվ սպրուսց իմ մեծ հնդեղի սնս
Այլոսս մնց ասորնր
Անքալ իմ որսնրս իմ սխառ ըննր
Ա ի ակօրս սնց հոս օր որսնր

. . .
 Հուրըստ ազգում են բոլոր հազար մարտին
 Բոլոր հազար սրտերի քանում են կանգնող
 Եվ ինչն սիրազն — մեռակ ու մեռյ
 Չի հավիում Հուրըստ սրտ հազար այդ ժող
 Բոլոր սրտերի հետ
 Ես ինչ եմ ուզում
 Այս հիմանը ստանալ մեծ անկեղծությամբ
 Որ կանաչը տրեղի ճղովի հավանակ
 Ահ ես չեմ կարող
 Անգոր եմ առում ն անբոլոր հուրըստ
 Պատեմ մի կեսով սրտես խնդրեմ անբոլոր
 Գողգոթան ճնկած քառաթան ստեղծ

• • •
Տեսա թխաւ ալ ու վազա
Հազեի, կապեր կերթայ ժամ
Ինչ սեր յես տա ինչ սազ յես տա
Փանջ է հոսամ կերթաւ ժամ
Գարձիք ինձի ու մեկ սազ սոր
Փայի սթառն, արտոնջ
Թե չի խոյ՛ղ, որ ժամ կորաւ
Աստու մեզք է թափոնջ:

ԵՐԱՍ

Մասնն սարնի շնկն էր ընկել
 ժայռերի վրա ձորերի վրա
 Հով շնայի տպը քունն էլ ծանկ
 ժայռերի վրա ձորերի վրա
 Ան երազն էկավ — քիչնն յոռոցուտն
 Ունն քննքով անգի քարվաւտով
 Ան իննն տալամ ժայռերով գլխով
 Քրտուք քննքով անգի քարվաւտով

— Հովիտն է իմ դիմաց, սիրտ պես գալարաց
 Պարն է մայր ժայռանոց թռչով հեռուներն —
 Արտով մերով աստեղի մեջով
 Ան հովիտի հովն անուշ հովն անուշ հովն անուշ
 Անտառը իջչան իրողունկ կընա
 Անկ էլ քրտն անս գլխ կըտա
 Անկ էլ զնկն պես անտառ կնկն
 Ան մեկ էլ լիարկութի իննն կտա
 Իննն անն կտա

— Էյ ձիս սև ձիս ետ կրպա
 Ուրջը ժայռն զիլ կտա
 Սեռը կնն ու պն կտա
 — Էյ, սիրտս քանկ պես կընկա
 Մարկածով վարանս պես կընկա
 Ձիս հինա ու ճակոնն պալ ասա
 Բաճու պես սարնի պես զիլ տա
 — Հովիտը վարքաւ ուրջու տակն ասա

Կեղևուն հոգիսը վարդերով վառման
Քրիտաճարկման փայլել հազար ու լավագույն
Էստիլ բլուրով սիրուն է բաց արևը —
Չեն անուշ, ձեն անուշ, ձեն անուշ
Կրակի անձ բոց ու կաշնայ սիրուն ձեռ
Լազրուս մութ եղնիկու մութ տար ինձ ձեռ

— Կանաչը կանաչը լրբենի
Ձանձ սիրուն լրբենի —
Ես էլ քեզ սեր կանաչ եմ
Դուրս սիրուն լրբենի
Յարք տեղը ինձ ասա
Յարք սրտած լրբենի

— Ձուլակ գանգակ իմ արքեր
Քարդուարկույն իմ արքեր
Անու էլ քեզ սեր փայլել է
Չարկարկույն իմ արքեր
Յարք տեղը ինձ ասա
Յարք սրտած իմ արքեր

— Բարով քեզի ազիզ շար
Մազկանց միջին ծաղիկ շար
Անի սերունդ իմ հոգի
Դուրս կանգնես քեզ մասնադ
Անի զիջիմս թեևնք հրթանք
Անթրոնը զեմտուհա թույլից շարնք
Մեզիցը արտադր երկնիցը լազուր

— Մեղ սիրուց մեր սիրով քոջավան
Աշխարհում երկնքում մեր սիրուց
Կրեցի պես գտեման պես կզեղես
Երեկն քան հոգի քան մեր սիրուց

1999 հոգի
Լ. Լ. Լ. Լ.

ՏՐԱՅԵՂԱՆԱԿ
(Կրթ. ըրթերի համար)

Եվ գիտեմ գիտեմ, կտեսնեմ անգամ
Աշխարհի ունաս, վախճող վարսաց
Եվ մտորի շնչին և կրտսի որ
Կրթնոր հրդեհի անունն ծածկում
Ինչն, հնգ անգամ և կրկնեց ասել
Ինչ իսկ էր դասն, ինչ ծարր էր դասն
• Ինչ անտեսնելից ու պիտի գիտեց
Օր, կրճի մշակ էր ինչն ու հրդեհ
Անտեսնելից լինել գրեթե լինել
Բաց ես անգոր եմ և հոգին լքում
Եվ գիտեմ մտքով և անտեսնել

Բաց երբեք անս, լում եմ անս
Կրթնոր գտնել տրեզորան
Եվ պարունակ էր ինչն մտաբան
Ինչ կրթնոր մեջ եղան ինչ վաղում
Երբեք անտեսնել, լինել վաճառական
Եվ ես հայտնում եմ ես ծածկում եմ
Տեսնում եմ անս կրթնոր գտնելից
Ինչն անտեսնելից, ում գերանոս
Ինչ վաղում եմ և գտնում եմ
Ինչ անտեսնելից և ինչ անտեսնելից
Երբեք կրթնոր մի անտեսնելից
Եվ գիտեմ ինչ անտեսնելից
Եվ ես բովանդակ եմ շնչելից
Տրեզորան անտեսնելից

Ել որն իմ հոգում սարսան իջեղն
Սի կուն զնորք մարտիրոսանս,
Ուրում եմ կրնի, ուզում եմ սիրն,
Շարքերի հոգումս աշխարհ և մարտիկ
Ել ուր սարսան հետունք թունկ,
Ել հավերժ իրենի և հավերժ սարնկ

1899 թ. 19 հուլիս

ՈՒՌՆԵՆ

Որք ու մարդ հեռու շատ հեռու
Ուրիս է գնում - անծայր անհատում
Մենայ անորոշ հորիզոնի մեջ
Մեկնող անսահման գնում է քրքում
Եվ անհայտ ուղիս
Մեցնում է լայրի ինչ անսպասելի
Եվ անխնայ անթույլիս է մեքում
Եվ կտրում անսահման մարդ
Բարձր լեռների գագաթն է հասնում
Մուգում թռնում է անհուն երկնքով
Եվ պանծ է
Ո՛ր մտայն ուղիս հեռու շատ հեռու...
Եվ մտորկի որպես ժողովրդ կարծի ակներ
Ո՛ր ուրիս շուրջ շարժել կանգնած են
Եվ մտորկի որպես անոր պատկերներ
Ո՛ր ուրիս սուղ գրող կանգնած են
Բայց ես ես օձ եմ ևս սուր իմ եմ ես...
Եվ գաղտնի իմ վառվում ցավաբերում
Ուրիս թույլ երգերս քրքում
Ո՛ր անսահմանը կրակն էմ ցրում
Եվ մտորկի որպես խորհուրդ պատկերներս
Հա իրապետներ են ընկնում իմ սուղ
Ես եմ եմ ցավում
Ո՛ր ուրիս քանում ճանապարհ սուղիս
Ո՛ր թռչնում հեռու, այն հեռու ակներս
Ո՛ր հասնել անհամար է իրիս իմ երգերս

Եվ արագ կերթամ և երբ երբեք
 Անբոխն ու մարդիկ իմ ուզելն փակեն—
 *Պիտի կըծկվեմ ես ուրիշ կրթան
 Եվ անվանեմ Դրաստիս՝ զգնուելու բարեկեր
 Այլանքի արտադրող և պիտի թղթեմ
 Անբոխի վառարկ պիտի թղթեմ ես
 *Քանի կըլլա՞ստացու միշտ հեռուն հեռուն
 Եվ իմ հոգուս մահու թուխովը ուղան
 Ես պիտի խայթեմ և պիտի խոցեմ
 Անբոխներն իրենց պիտի ես

Օ հ զգես ապառի երգարու ու զրեմ,
 *Դու իմ իմ ոգի
 *Դրեմեքան համրվոք գալարիկի արտադ
 Անբոխան ուխտի սեղ հանապարհորդ
 Անխել ու լիովը կըլլա՞ստեք հեռու
 *Դու ազատության ապան-մարգարե
 *Դուս հեռու հեռու, ուր միայն չի հասնում
 Դու չես ազատան լավերդ աստղազարդ
 Թե՛ղ իրան ցուցում իրան և լանկում

Թեևում է ցանկին
Ինչու բույս է հիմն
Յոյլ իմ բշխամին
Անտան չիմի

Չրուսն եկալ ծանկեց
Իմ հայրենս տները --
Որոնց սիրելի
Ինչ կարթ են դարձեր

1900 թվ. 2 համարին
Բնագր. Գ. Կոնյանցի

Դու զինք և հոգ մի թոթոն ես
 Եվ ետքը և սուրբ զանկու
 Ամբուրը վեճիս թուզեցաւ ես
 Գեշ գառը մարդկանս լլըսարիւ —

Դու որ մաքուր մի թոթոն ես
 Այն մեջ կրտսեղ ճառքի մեջ
 Դուրի ընկնես — պետի նեխելես
 Գեշ գառը մարդկանս սահմի մեջ

* * *

Գրեց իմ հեծանակ հասարց և մշտնուց
 Շատիկի համար հեկարն ունայն
 Տրեղի զաշխարհի և կամ զամեն անշուշտ
 Անտի իմ քաջանայն մեծի հեկարն միայն
 Ան անգին մարդի մայր իմ անգինի
 Խոջակած հոգոված հոգիս վրապեր
 Բեզ համար մայր իմ մարտից է հայտնի--
 Անտուս տառապան հոգիս մեկալոր
 Ան քեզ են հայտնի տանջանքս որդուց
 Այլուն արցունքս ծածուկ ու գարունի
 Բն թեմ կաթակն միան ինքն որդուց
 Կրակն վրտնով գտնական քո արեմ
 Դու ես միշտ վերջես քալը անցել
 Դու ես միշտ լացի շարունակ կանգնես
 Բն թեմ հասարան գրկումն իմ քաթի
 Իմ ցանցու անբանտ իմ չոր գլխիկս
 Հինա ինքն սիրտս բերում իմ քեզ մտ
 Անոր ոտնորդի տակ ու խոր վերջոթիս
 Կան գրկումունդը հոգիս արևան
 Բեզ որպես կվի, մայր իմ անգինիս
 Խայի զու մեզ մեկ -- իմ սրտից քնած
 Ան պղտուկներն ինքն վերջոթիս --
 Բն վի սրտիկով արեւի արեւիկած --
 Բեզ հարազատ են քեզ խոտ չեն մայր իմ
 Չէ որ իմ մարտի, իմ քնացող հոգին
 Բն ստաց քո կանխ հոգան և երկն
 Չէ որ զու սրտի իմ մեզ քո հոգին
 Եվ քարն սրտի ու ակնով լինել

Դու վառիս իմ մեջ ինչը երկնային—
Գեղեցիկ ծաղիկ անտունը ձգտում
Կտրվել չափի դեմ ու ընտրել սցոտին
Ապրել ու տանջվել ուրիշ սիրուն
Դու վառիս իմ մեջ ինչը չափ մեծ սեր—
Այրվել որ լսես տալ անբերի համար
Շնչվել փոթորիկի հրաբուխի մեջ
Անբույր համար սեյստրի համար

1901-1902

• • •

Եվ հոգիս արքան, վազված տողոված
Տրեզնաբան գտեղի դրոշմերով
Շորում եմ մնալ մեծ ամբոյի մեջ
Լուր կտալենեթով, նոր պատգամներով
Լզուսն օտար եմ, ինչպես խորը բորի,
Ես հպանում է ես ծաղրում է ինձ
Տար սրբապատեղ, ուզեն քեզով
Բայց զին խոհեղով թևալուց հոգիս
Անքողի ծաղրին ունեն չի ողևում
Անքողի քախտով հեծում եմ, զննեմ,
Օ անտիտ հայր ինձ չես ճանաչում

(1902)

•

Անբարեկց վաս էր անուշ երգերով
Բայց անը, վարդից է, որ էլ շնմ յստմ,
Եվ սիրտս եր սիրտ ու տանկերի թով
Բայց հիմա մեզ մեզ գտնաբերուն

Անբարեկց էր էր գտնաբերում
Ու սիրտս սոց էր ընկերի համար,
Եւ շնորհ էր ընկերի շնորհ,
Բայց հիմա ամենքն իտյոք են ու սուտը

• • •

Իրիկունն էլավ իսկզբն ատան
Իրնեց ճագն հզմարան
— Ա ի երեղեւ իմ վերքերս—
Ինձ ճագուննս ուր էերթան

Երբսց ըստվ իսկու ըստվ
Մանգիս երեի ու վերքի
Մշտաց սղաց սղորիս ստիվ
Բարն ճեղ հեռ ճագուննի

Քրոնց անքնք ծով ու սարի
Հնու աշխարհ գլխաքն
Իրունն սղորի լի խոտ ու սիթ
Աղտուս ընկնի միտ գլխեց

Որ են սղորիս հոգս ինան
Իսկուս վրան ճագուննիս
Իսկ ընկնենի զեղ ու զարման
Վերքի ողնն ճագուննիս

• • •

Երևե՛կ ձեզի՛ զգնու՛յալ սարեր
Որ մըշտ բաներ ու հպարտ եց
Անգուռ թոյի ուտու շք տարեր
Որ շննի պես սյուրու շք

Ա ի սարեր ջանն են է՛լ ձեզ պես
Հաստա ե՛կ վնն ու վն
Հնի՛կ իցնո՛ր քան գեանն պես
Յարիս սուններն եմ ընկեր

Որ սուգանի՛ ձեզով զարկած
Մարտիկն թճուցեցուսով
Էտը ոտաց տակն է ընկնում
Էնպես է՛լ են իջցուտ սարեր
Միտ վրձա՛ զարտն խոցում
Յարիս սուններն եմ ընկեր

* * *

Այն անհեղ արև ու մութ
Կախարդական երազներ --
Մտրուս զգրի ու կլ տանին
Հետև ստորին հետուսը
Այն հազար վառ սև անհեղ
Որդիներ են իմես չեն

Ընդ անհեղ սև անհեղ
Դալար սիրտն սև սևաթուղ --
Ես սեր արևի սերն չտառ
Աշխարհն սիրտն կտառով
Հեյ վառ ու վառ ծով անհեղ
Որդիներ են իմես չեն

• • •

Ես լայ կռվեմ երգել տխուր ու քաղաքանի
 սար ու քար,
 Անուն գարգա մոռանալու ոչ ճար ու կիմ
 ոչ հետք
 Ան քարեղեն ստուն-արցունք տալիս խորքեն
 քանն, սամ
 Ան քաղաքանի մղրու-մղրու ու զազազված սար
 ու քար
 Ան աշխարհը անտակ ծով է արտատնայն
 սարեցի
 Կրակը ցավ է, կանցը տանջանք, մահն է
 գինը մեր կյանքի
 Քե բոլոր ու շունչ քե մտքը ու հանց մտառարմ
 են անասման
 Ան ան որուն է գերեզմանի միակ հեց
 տանջանքի
 Ան աշխարհի վշտան անն, նմ մեղքն
 պես նմ գրում,
 Ճակն անն բույսի, շեղի մի երրոր պես նմ
 գրում,
 Ան լքվում են, հավաքվում են կարի-կարի
 տալիս սեց
 Ան քաղաքանի է մի շիր արցունք անապատում
 քե ծովում
 Անու տալիս մեջ քաղաքանի գարուն
 բարեղ շեմ գրում
 Քնցուց արջիկ հազար անգամ քե կարեկի
 սպրուն

Մնացի հասն արևի տակ քեզենն ագն,
օին ունի
Դուն կըրտախա մոքիդ կըլինա նա դն
կատրի շոս հորթով
Ու աշխարհը ինձի համար դասն ծաղցր
կը թվա –
Վեր կըլեալիմ վառ երկկրին, սիրտս խորունկ
քաղ կը դա
Է՛յ վառ սառցեր, որոք էտոս ետք վաղը
չլեար ինձի սնա
Այսքան սիրճանք շուք է հմայք ինչու համար
ինչու կա
Ըստ ցնորքներ իրձեր ունիս սիրտ
երկինք տեկնելի
Մտնկ կուգես եղել կուգես կզգն լրելի
արևի
Բայց աշխարհը անկունտանք բայց աշխարհը
դն դառնճ
Վարդ է գրում գարնամ գիտին ճակատոր
ինչու ճակին
Այս մեր ցավերն ու սուսցանքը ես աշխարհի
նուրջ չէ
Եսա համար շունչ արարած կա մե չգիտ
սխառք չէ
Հագար հագար դիտ դարեր մարդիկ տանքներ
մտեր են
Ու աշխարհին կըրտանք համար մի կայս արքունք
թափել չէ
Ու մի օր էլ ամեն սի շունչ վարդ ու ծաղիկ
աննա թառ

Իրենց դատրդն հետևերս առած կը չքանան
հավիտյան
Բայց աշխարհը միշտ կը մնա ոչ մահ ունի
ոչ ծանրը
Ո՛չ վերջ ունի ոչ էլ ըսկեզբ ոչ ծայր ունի
ոչ սառնանս
Ու իմ աչքիս ողջ աշխարհը ծանր երազ
կը թառ
Անմիտ երազ ու անմիտ խաղ իրենցայն մի
իրաշքի
Ողբու ծնան արև աստղեր ինչու ծնան
ու հանգան
Ողբու ծնան մարդ ու սենյեթ սեր ու եղբի
ու սև մահ

* * *

Մերն է սերունդ մեր աստվածաբան,
Երբմիայն հուշը կրճեթի ճահճի
Եվ ի՞նչ կաող է օտարին սիբել
Վառ մեթափոխին անհուն անասանան
Ռայլցին սիբել իրանց անել
Օմեթին սիբել — աստվածն է միայն

Ի՞նչ ի՞նչ կաող է զգալ ուրիշին
Որպես երեւ իսկ իսկանող նրան
Այն անց ակորմ ենք իրա անանող
Օտար ու հեռու՝ աստվածի նման

Եվ քրտե կաննի ո՞վ եղազ ունի
Ի՞նչ հոգու խորում, սրբության խորում
Այն շքեղ երազ, որով նա կաողի
Աշխարհից հեռու, քրտեղ քարոնանում

.....
* * *
Յուրա է ու վիշեր
Աղջաման առիթը
Կարձամ-քամին
Դադ ու բարձր
Ա թ, ինչպես աշուն
Ծաղկոսցը թռչան
Հորինը ցամաք
Ինչպես անասուի
Շալի՞րն քաղաք
Մաղի, մարտի
Չարթա ու բերն
Տեղանքի սուս
Թարվեց ու կրտսի
Շալի՞րն մնակ-
Այնպես էլ կրտսի
Ջգարթաթուն
Ջգարթաթուն
Ան, անդրա՞ն կրտսի

1904 ապրիլ 30
Մանգր

* * *

Ինչ ընկերներ կորն ուշա թան
Տոն ապով ինչոք տոնաւս Իրգին
Ինչ մրտանելով մեկ մեկ հեռացան
Ինչ կրտսից Կամբով թաշկան գնացին

Օր տի վրա Գալկում էն ին ին
Մտնի ու դռնը վաղնի սիրտ
Ան մնաց մեռակ սիրտը մայրիկի—
Մի մաշկան ճեղակ մի սիրտ տողվան

Որ դեմ դարձուր ոմ չոր գլուխ
Կրտսից մրթնով գտնան թուրն —
Իրտից նման թուկ շինողի
Ինչ հինա անտեղ ու ողբ մնացի

Որ ուղեն Իրգան քայլեր հինա—
Մնացի սին կրտսով քրտա պանդխտի
Հալվասու հալվավ ոմ կրով շիւ—
Չիւ թոնքը առնական տրտի

Փրտ ճանապարհ մետու ճանապարհ
Տար ինձ անապատ հեռու անտի —
Ին անապատում քոլ մեռմ մեռակ
Տարտ փաշկիւրը ինչպես մի կրտ

Աննա Կողմեի հոգեբանական
Այսու կամ վերջ ճարտու մի կրթում
— Փրոֆ. Վահագնյանի փոփոխական
Տարբերակները հետաքրքիր

1904 թվականի 30

Արսիկի դասն օրանս օրերում
Երբ զարգախաղի ոգու անուխով
Ջաղթելի մաղղից հանրեսն էն կշեմով
Են լինից գնում քան հայրվմարով
Խառնում են քչառն անբեկին նաքում
Ե մ իրզն ու անոթ թոնջ անանկեթ
Ե մ սրբազան վիշտ արտի սրբուցներ
Բոլորը ծաղկած ունի տակ սպած
Անոթ գաճաճն է լիքը հարթանանկում —
Իմ մաքուր ոգի տառապած ոգի
Սի հուսածառով երբեք մի լքի
Ազնկի տալը քոն ընձեռում էրբեք
Հջմարտուն է ում աննգին է հոյր
Են ժողովոյի ցափի համար
Տարբուն ոգին անբեկից մի ոյր
Կզնարտունի գնումն անպատճառ
Են ննկածովի ճալառը լսի
Թողց զբերուն նշակալուծարան
Պառ իմ ոգի պատիբ անկեթ
Անոթ հջմարտարան ուղին գնորդան
Անոթ հիշենն ն ինպեղ սահեթ
Ջանիոյ զանգարեթի խոչնդոտանոյն
Եզ մի կարեցիկը և մի նա կայեթ —
Պառ հալառում են ոգուն և լույսին
Պառ հալառում են ն հջմարտարան
Ե մ գնորդուդան լիք հարթանանկին
Արջալի քոն անառ անորդուդ

Եվ թող քայլերը, թռչնեց դառնան
Անասնաբույժ ու կրտսերական և երկրորդ
Այլընտր համար հաստատություններ,
Եվ մեծից Աստուծո՛ւ Անդրե՛սի՛ Վերսու

(1904)

* * *

Ո՛վ ազատություն աշխարհի սրբն
Ողբերն անն՝ ըմբռս ու հղբը
Քրթնների պես կտի սափումարն
Ճառարն են ստեղծում քո մեջ կրթված
Ու բողբոջում են հորդ տղիները --
Իրենց սրբունով ողբերն հղբը
Աշխարհի անն՝ ո՛վ ազատություն
Քեզնով է կանգնեց ծառերում ստեղծվում --
Եվ փառք համարյալս հղբը ու վճռվ
Սեփ ողբերն արեց անհեռն են
Անշրջանելի արեցվող ժառ
Իրենց սրբունով անկեղ ու անհատ

ՄՐՆԵՆԿ ԱՌՈՒՑՑԱԼ ԱՍՏՈՒՑ ՀՈՒՏԱԿՆԸ

Անցել պես տխուր մտայ ու անհայտ
Քնում է կյանքի ուղին անավեր
— Դարերի ճամփուրը զրո տատանակած մայրը
Որ պետի հանգի տեղանքը ողբը

Քելեցիկն ու վեհ թարին բացարձակ
Մտայ պատկանքներն են հոգու թո Խաչար
Որնորությունն է կրոնքի նպատակ
Այս հանգի հավերժ ող տատանակած մայրը

ԱՌ ՀԻՇՍԱԿՆ

Ինչ երբանորոքսան բաժանը ունի
Ջալալը, մշտնջեր կարի շնաց
Հապատ կանգնեցի շահարան ընդհով,
Հապատ կանգնեցի և մահի ղիմաց

Եվ զոտոբի կար թո հոգու իրացում—
Հզիր ահաբու և տառերային
Երկից ցնցել էր ցանկանում
Եվ հոգու ապաթու աշխարհի գլխին

Բայց մնաց բարձր կանգի ընդհինե,
Նրան մոռացրեց, նրան մի ինչեց
Հնչառանմանին շարժ հավատու,
Հնուցար, մեռաց — էլ չլլալ երեց

Եվ դու, նաև մեր կառնի հրավ,
Քե կոյ ցարդի հեռ դու անուշ ասարի,
Ջարդված բաժանեց արքել շնաց
Բայց թո վարձը ես չի կանգարի

(1907)

Ո՛ր սիրով թռչում էմ սեղ սառլ —
Քնկում եմ գաղտնաճարակներ թողո՛ւ
— Հավերժ վաղի շարքերով լինել
Խոփուրդ են եստել լճի շուք-թուր

Ողբում եմ խածել շղթանի մարտկոց
Ողբում եմ թքել բոլորի վրոս
— Ըստճում են ախ քննրը անասնա՛ն
Ողբում են վաղի հավերժ ախ

Մերքեց իմ Անգ հետ քաշ տնեց Անգ հետ
Մարտկոց երեսից տարեց իմ հերո՛ւ
Տարեց ցնց իմ կրքերեց անեա՛ն
Հեռու անեպատ ու ծովեր հեռու

Լազուկ լուսնի մերձ շխեղը ծոռեցին
Հողը սիտուն ծաղկունակ մեջ քաղ կաթավ
— Այս լսեցի ծաղկունակ անուշ երգեցին
Մի քիչ կեբեռուց արտես միջով հեղ անթավ

Հողսերս ամեն դարձանս պատանեղ խորտանել
Մերս քեցուց ծաղկի տման քառամեջ
— Ապրում էի ինչպես անտուն ժողովրդի
Եղան արտես հեղքն ուղ հուզեց

Մանկունեղ ծոռեան Ի վայր տանցին
Խորյնկյում պոկի մեջ քան մտան—
Մառես անհայտ ուր գնացին սովեռան—
Իմ ընկերներ իմ երգեցին իմ սուգ սեր

Դու ինչ սասցիո — հեռացի ցնեա —
Էվ անապատմ արդում Էմ հիմա
Հողմեղ բոբու Կախու Էն կեզմ
Հոկմեղ շուրջն անկո Էն դիզմ
Բայց ետևոպան անում Էմ քեզ Կես
Վար երազն մեջ ծով ալերից հետ
Թող բարկ անազը ինձ շիծմ քարեա
Թող վնաս քանիս իմ կու ունա
Ինչ կու ալելի վեհ ու սպազան
Մտնել քեզ համար քեզ համար միայն

Պարտն է ծաղկել իմ շուրջը իմիս,
— Այդ վաղ բարձրացել է ծով-ծով մազերին
Այն է ժպտում իմ սրտի վրա
— Այդ հուշարարներ է հրաշք-արարին
Ինքիցը ինչից իմ այրվող հոգում
Իմ սրտի ուրիշ կարծիքը վարձան
Քեզ իմ էմ հան իմ կենդանուս
Բոլոր բարեբով քեզ եղբւմ միայն

• • •

Մարդկանց իրացրին էլ չեմ հավատում,
Հողիս օրջառնեց սիրտ կնկրիցից,
— Ինչ որ անգին լուր անապատում,
— Ես կուզեմ հանգիստ ընդ քաղցրից

Հողն էլ եմ արդեն շատ սիրելուց,
Ես կուզեմ հանգիստ կրթականապատում
Ես շատ ստեղծագործել եմ վարդուց
— Եվ էլ չեմ սիրում, և էլ չեմ ստում

(1910)

Հննկլտոզ քամն հննկլտոզ քամն՝
Յնզ վիտալո
Ենզվ ու փառվեց ենզվ ու փառվեց
Մտոնս վիտալո

Եւ բախտի բուրին եւ բախտի բուրին
Կարոտ մնացի
Միտո համբուրին սիրո համբուրին
Բարավ մնացի

Օրոն լալազար որոն լալազար
Մանկոց սնաբով
Ա ի երազներն առ երազներն
Պարուն առնով

Քրքեղը պատեց իմ դրան ու հրով
եկ տեր պատիժն ու չի լուսանա
— Ի՞նչ քրքեց մանկիլ իմ սիրուն մանկիկ
Այ դիպչի ստուս — փշոված է նա

Ի՞նչ գլխն պարտեց քառիս գոտ ժողիկ
Ու ստուն դարձուց տխուր վերանա
— Ի՞նչ անուշ մանկիլ իմ սիրուն մանկիկ
Այ դիպչի ստուս — փշոված է նա

Կուգան ու կերթան ճահանջ ու ծաղիկ
Այ իր փրկույն է ինձ համար իման
— Ի՞նչ քրքեց զ մանկիլ իմ հրազ մանկիկ
Այ դիպչի ստուս — փշոված է նա

• • •

Անուշ անուշ ցոլցալով
Արջիկները դաշտի միջին
Քարում էին շող մասներով
Մեկի նարթեհ դաշտի միջին

Մասալ սիրտս կտորեց անցավ
Էն աղբիւն ուկի մազով
Ամուռ խաղով կտորեց անցավ
Անուշ-անուշ քիչքալով

1912 թ. հունիս
Կ. Պոլսի Մեծ Գյուլ

Երեկ գարուն էր
Այրուն է աչքս
Ե՛րբ դիզին դարձան,
Կանաչ սերմեր

Այն դեռ էրեկ էր
Ես ասածս մանուկ
Ցավտուտ էր
Դաշտը ծառն ի վեր

Այն դեռ էրեկ էր,
Արտով սրբալուս
Ես փնջում էի
Երազ ու երգեր

Եվ հիմա ուղիս
Գուն էլ ապրել
Ճարտուն է հրապույժ
Իմ և՛ մազերիս

Երեկ գարուն էր,
Այրուն է աչքս
Ե՛րբ դիզին դարձան,
Կանաչ սերմեր

Իմ սիրուն ճանկեր, կեցում ես մոռ մոռ
Բարձրն ցան ու վրն մազերն քերթույշ
Ինձն ճպարհ է խաղում շրթունքներ
Ինձն երազ է համբույրում հոգիդ

1910 ական քաւ արագնոյ կեր

• • •

Այս հոդու մեղմիկ
ըն ընդառաւ
Շրջաւ է գտնու
Մազոտը ինչ
Չի գալիս, ապոյդ
Անո հարեանքի
Ամուս դաշտերի

(1910 սկսած քո եղբորդ մեր)

• • •

Չլուծել է եղև, համեմել կրնա
ճերմակ ճերմակ խաղաղութեամբ
Պաշտեր գրուրեր տխուր, ավեր
Հայրենոցիս

Անուռ աննիր տառապանքով
Ջարտուանքով նշնաններով
Համար ու բրուտ խաղաղ ու ջրուր
Մարդ ու մանուկ նրբայր ու ջրուր
Մնասն իրենց արյունի մեջ —
Ջարտուանքով, նշնաններով
Անուռ աննիր տառապանքով

Եվ չլուծել է կրնա ծածկել է լուս
Ուղարկուրդ կրնա անթաղ
ճերմակ ճերմակ խաղաղութեամբ

• • •

Դիչ կոնցից սրտում
Ճակատս այլով –
Ասում եմ մայրուհի
Դժուր ու զավուր:

Դիտես հազնիկ,
Ունից դանտ
Դառնից մեր սուրը
Արյունի հեռան

Այլուհի հեռան,
Ուն հեղեղ բշտամին
Ձեռնից ու հվից
Մեր մանուկներին

Այնպիսի բուր
Գայն ու բոլորին
Տես, հանտանում են
Մեր դարձներն

Տես, կարծես են
Կարծիքի շատաբով
Երկնի աստվերը
Մեր ծով արյունով

Ամուսն է հղելս
Գլխի տուր ցինի—
Քաղցր մահապէր
Քոյ հոգես ընի

23 հոկտ 1919
Ժն

• • •

Օտար սպանորհման ստորով ու գերի
Քառամեջ անցավ իմ կյանքը մատուղ
Այն ոչ մայր սենյակի մեջ ընկերի
Այսին մեջ սպրտեց սպիտակ փնձուղ

Նստանք զան կրունկ թողու ինձ ընդ հեռ
Տարք իմ նայելիս երկրյին հեռամեր
Մեր արևի տակ անի գրեմ մեկ օր
Ըսե՛ք ասունն արգաստ մեռնեն թախտալորք

1919 1920

ՎԱՀԱՆ ՏԵՐՑՅԱՆ ԱՍՏՆԱԿ ՀՆՈՍԱԿՐԱՆ

Ասին՝ գնացող մեզ կա Մուսկա
Ո՛ր քեզ մի նամակ գրե՛լ ուզեցա
Առաջին էջը նոր էի գրած
Որ հիւսիքի եզան ու կրատ մնաց

Բայց երբ ստափուտ թեղով Անդա արտա
Թո մտիկան բողբ ստեղծում է մեռա
Սկսում կզիտում արվելը շանթառապ
Մի՞թե իրավ է մի՞թե դու մեռա

Այն ինչքան բաներ կուզեի ամեն
Շէ՛ր ար վարդոց է՛ք քեզ ձեռն անե՛լ
Այդ ո՞վ հանցեցե՛նք հանճաղոց շքեր
Հանցեցե՛նք հոգուդ աստիճանը բուռե՛լ

Ջգագրում երի՛ր դու լույս-շատրվան,
Դու, ուսի՛ր հեցիսը կտա՞ր դյուրաբան
Մի՞թե դու չկաս մի՞թե դու մեռա
Անճառ գրելեցի՛ր ինչան սիրտադ

Ինչի՛ն է ծագում արևը կրկին
Ի՞նչ ծաղիկ է բլրում և տարտուկ և սին
Անճառ ինչ ունայն Ընկերի՛ր հիմ անգին
Ի՞նչ վարդոց սրած հողի ժամեղի՛ր
Ո՛ր է դու չես սեռե՛նք, զո՞ր փողով անա
Հառաչ երգեցիր, ի՞նչ կրկին վրա

Կարգում են անդուլ և մարգարտաշար
Քն տոքք տողմից լում անդարտ
Շարի անդիւն թո սատմբոյ հոգ
Անկա և կանգնում համբուրում են քեզ
Խորունկ կարտով
Բայ սառ ինչի
Այսին թուարով մեանում են դու,
Այն սառ հոգ եւ դու ինչ մտ գալու
Անքն ինքու և շեք տեսնելու
— «Կանգ արիւն հոգիս համբուրան լալու »

ՀԱՅՍՏԱՆԻ

Դու երկնաձև իմ հայրենից դու իհնարեց իմ Հայաստան
Ամսօր քանի սպասարկու խոթուր իրդին իմ Հայաստան
Դու արևո սեպիների աստղազած իմ Հայաստան
Եվ նոր խոսքի ավետարին հարգարկեց իմ Հայաստան

Սարգսյաններ դաս կանգնած ցո լեռների կու երկրի
Արդենբուր այրուհազանց արդարության ցրեն արտի
Բարիներն ուրիշն անց ներգրավան հազարարտի
Հին արեթի երգ արգազան սեղան գրի իմ Հայաստան

Թո զեռերդ սեզ ստապուր սպասանն կամուց բարիդ
Քաղաքների մոնիկերից նաև վարդեն արուն քուրդ
Շարվանները հոգբուն շինականի երգը լարդ
Հին արեթի նոր կարտի ուրի բանի իմ Հայաստան

Դաթիկները ցո վազկառու անապատի զայրեն կր
Ռջուկները մեր ու ծաղավ սովալուց մահ լեճեր
Բաշտի կու ծաղ ու մի՞նչ սգովանցի ունայն հոգբեր
Նոր հույսերի նոր երգերի հարգարկու իմ Հայաստան

Քաղաքներից վաճառված անիրավի իմ հայրենից
Ուրիշները կարուն ասլ անկարգված դու հայրենից
Սպասվե՞րուլ երկններիս համբուսած ոն հայրենից
Արդենդ մեջ սուր իրավունց հոգիդ արև իմ Հայաստան

Կրօնականները համբավ ստանոյ պանդուխտներից աշխարհական
և ահապահական տաճարներից զմեքեանց երկնասկայան,
Մաշտոցանց արտեսանելի ձայն հեծողան հաստանաց
Հինոց ուխտի վերջարան պանդուխտն իմ Հայաստան

Միջանկյալ քաղ Մասիսից սպարապետ քեզ պետական
Մեղանցից ճակատագիրը ճակատներն սուրբ տիկնապան
Եղև կառավար ստեղծարան անուանելի վերջարան
Մանուկներից ու կրօնիցից սրան հղևան իմ Հայաստան

Արարչություն ու մեծարանց քո ինն լեզվով անհնարական
Լուսավորչի լույս կանխելով երկնանցից Լուսնանցիկան
Անճառելի ու հայերի տանջանքներով հովիտան
Հըրապետ քո Հարությունը նորանունով իմ Հայաստան

Ես որ մեռնիմ ինձ կըտայից
Ինչպիսիքս շուքի իմ
Ու գարնանն ջիւլիս ծած գան
Մարդիկնը սպիտակ

Ի՛վ անտը անցիկնեղ
Վերս կանանն էրցնով
Քարեն լցնեն գուն ու ծոցը
Կարմիր կարմիր թե՛նդով

Ու արունցին սիրուս նման
Մնա՛ծ լսքան մի քաղ
Տըննեղ ուտով թոցին
Ինչն մեռնիմ իմ վնաս

Էրց ձմեռ քա լող ու ինչ
Բյուրեղնեղ ճուղին
Շիմուս կարեն արցունքի պէս
Մեռաթան մեջ ձյունեղեն

• • •

Այնտեղ երկրի ինքանց ինքու:
Քաղաքում էլի տառից էլի տու:
Բայց մտնու էլան քո մեռած օրեչ:
Հինա տեսածս չզոքում ես ինձ ինք:

• • •

Այս աշխատիչ անձնու խաղ է ու երազ
Ինչպէ շնչին ու խնաման, ու էլ յառ
Անն ապուղ վերջն մեջ առ կը մարտ
Աննն մեռնող սիրտը հետը կը թաղէ

Դու իմ սիրուն արտակի,
Երեկ քեզ կես լինի
Քնքա արձակ ու ազատ
Քոչն ապր ուր ու դաշտ,
Անեղանք շրջանում,
Մարկիկեի ցոլորում
Քոչայի լողայի
Ու փշա քեզ հետ լինի

(1920 թվականի քր. սուղնի կեր)

• • •

Այն ունի քայուն անցած իրազեկ
Իմ իրազեկ իրազեկ
— Այն, իսկին նա անունն իրազեկ
Լավ ճանաչել էին
Այն, իսկին նա լազար երազներ
Շարժել իրազեկ
Քեզ իսկապես ողջուն, իմ սուրբ, իմ նոր սեր,
Լորդդ արշալույս

(1920 թվականի քաղաքի նախ)

• • •

Այն արագ մեղմագիւն, անորոշիկ,
Հնչում էր ան եղզոց խորքին,
Այլանո իտը, և ազատ, և ցարդիկ,
Հնչում էր խորքերում լո՛ւ սրտի

Եղ գինն թվում էր, թե՛ այնտեղ,
Այն մարդին էր սրտը ինձ ասում,
Եղ եղզն էր թափածակց, սթյուգելն,
Հարցն էր մեզդին անխելում

(1920 թվականի երկրորդ կես)

Անգղի ամեն քրտած մշուշով,
Նստեղ նմ տխուր, տխուր ու աննույն
Մն արդարեւ նկարձ սուր անդր փնջով
Ու արանկ հրուանք իմ մուրդ զվարտ

(1920 անգլի քրտ հրատարակում)

Հազար սիրտ ունեմ միայն մի վեզու,
Արար աշխարհին ինչպե՞հ ինձ ուստե՛նեմ

Հազար ցավ ունեմ միայն մի լեզու,
Արար աշխարհին զիշտո՞ հնց երգեմ

Հազար ինձ ունեմ միայն մի լեզու,
Արար աշխարհին տե՛նչս հնց ստե՛մ

(1920 թվաթիվից հետո)

Իրդարմված են իմ ընկերացուն
Մարգարիկեց արտէն վարուց,
Մահն է ուզելով, կտանց վարկան,
Անշարին իմ շուրջ ունայն գրուց

Ու արմ իմ հայրենիցս
Ենկերցու գանց արտում,
Պարկ վարկ, արտուցս սեւ
Ցաւ է մարմ իմ որք արտում

Հետ իմ նայում մտիկ արուց
Մայն մտան, կարտան քննի
Եվ քարկար Պանկում է լուս
Մայն մահի դեղին ստիկ

(1920 սկսւն քր. Ենկերց ին)

ՄՈՐ ՎԵՐՔՄԱՆ ԱՇԽԱՆԷ

Հանր, ին՝ գիտեցա՛սինք
Մեկուսացած կանչեք,
Մորս գեթեգնանդ
Որ շնչին հողատուր
Քրան մի զնչին շրջացած քոյս,
Որ զողում էր քաթակ ցանոց
Մի գեղին, չոր հոտ
Կարծես սքոթցա է քուսել
Չեմ կարող մոռանալ կրան,
Աչքերս առաջ է նա
Միշտ միջո
Պոլում է, ետքում
Ո՛ կանչում է ինձ,
Կանչում է ինձ ինձ է կանչում,
Իր մուռ, այս կտոր հողի մուռ,
Որ ամենասանկ հողն է մի քուս հողը,
Որը հողազուրկ վրա
Կանչում է ինձ արտեղ
Այնտեղ կտոր է հողիս
Հանգիստ գտնել
Խաղաղվել

* * *

Տարիներ Ռոտ դարձա հայրենից
Աշուն էր անդրոյր գեղերն դաշտերում
Մարտի գլխին նոյ ճրն էր քել
Արափներդ հոկեմնայ շոջ
Հավաքել էին չոկու համար
Գրոմ էմ մնակ մեր պուղ իրճուկ
Մնա մեր դրան քայրներդ ին,
Լուս օրոնով նստաներդ մեր,
Հեղիք քայ առ քայ մտենում են ինձ
Մեր օտնը, ավեր, ակեր է հիմա,
Անք-անմտակ քուսոցը մեր,
Մի վարկանս մեջ տարերք դաճան
Ջարկել չի քոկել քայ-քայր զրա

Լստում եմ տերուք մեր ակիբ դրան
Այն սայսցաթիւ, ուր նստում էին
Հաղթա ու մարտ, մերդ նշեկոյն
Նաղել էմ մնակ, ես հիմա տրոն
Մնակ եմ - լիւս սրբիկուս,
Եղարներ, քուտեր — թուրը չլվան
Նստում եմ մեր տան լուս թնդիկերին—
Մերկ է անդառն, ամեն ինչ անդիւ,
Ել ես էլ հիմա — մայ եմ արդեն ես

Քեզնի եմ շնորհ տա անին օր
Օտար եղկում
Ընտան, անոր զիջես եմ կրում
Տարին արդր

Եվ ամեն ինչ տեսն ու խոթ
Սիրտու հանդեր,
Անին ինչի հոգես օտար
Ու անհարթր

(1920 սկզբի պր անտիկ կեր)

ԳԻՐԻ ԾԱՆՈՒՑ

Եվ ընկերի զսկիզբների,
Սևերն Աստված
Իրեն տարրից և շարժումից
Սկսաստեղծից
Տարածությունն անմասնաձեռ
Եվ ժամանակն հավերժական
Քոռ ու թո՛ղ մեզ սրբաբնու
Եվ հրեմո՛ւմ էք հոգին իշտա
Խաղաղաբու լիճի վրա
Յո՛ւ ու յո՛ժի

Եվ ի՞նչ լույս, Աստված ստեղծ,
Եվ ի՞նչ մտքից հերկացած
Եվ ծավալվեց լույսը հզոր
Եվ այդ եղավ
Արարչության զո՛ւ ստեղծին

Եվ նոր տեսավ Սևերն Աստված
Որ թաղի է լույսը հզոր
Մի շիբ առավ իրեն հեղուց,
Փոխարեց
Օվկիանոսի ջրերի մեջ
Եվ շարժեց անտեղ փոքրիկ
Այն եակը խորհրդավոր,
Որն ընթանց լույսը հզոր
Եվ այդ վե՛րն ու հորաշատ
Ընդունա՛յ անթաղաթով

Ազատվեալ
Օրհնագրէ և Անուշեակ
Անուշ շնորհ տրեմբոս
Անուշ և Խորհմ ապ Իսկի:
Եվ այդ եղալ
Արարչոյցան օրը վերջի:

17.52 ր. 19 նոյեմբեր
Փարիս

Քննարկելու եղանակը չի նայում ծանր
Ոչ չի կորցնում դիմել անհետ
Բնի մեջ ուրիշ պարտք եկեալ տարիներ
Կրթանքը բարձրանում են այլուհետ
Անուշահայտնի դրանք ասելի
Ըստ տարբեր, որպեսզի երբ գնան,
Տղաները մեզ երեստ մնան
Քննարկելու եղանակը չի նայում ծանր
Ոչ չի կորցնում դիմել անհետ

1937
Երեստ

• • •

Լույս տեսնարք օրերը վարձ
Երկուր դարեր են տնում,
Եվ վարպետները վարպետի
Պահ հավեր են ընում
Պեսի ասից է նա ճանաչում
Գլխի վարով ներկայի,
Քողտում անտուկ ու գեղեցկությ
Շրջապատի իր ետևում

1937
Երան

ՆԱԽԵՐԿ

Ո՛վ անևան Սյունից, դարեր պատեցին
Քն սարն ու ձորը ինչ-իսկվոր ամպեր,
Մթին շանթերով, իսկ դրոմուռնեցով
Չար ու սև ակեր, մայլ, մահաքեր

Քն մոլորվողը արդար ու անևեն,
Դարեր իսկ տվեց բուսականեին,
Քայքայեց լեռքին պատառը կրակն,
Հեղ մատուցեցու ձեռքեց ինքն

Հուսահատ անկեղ տառապանքներից
Ինքն ժողովուրդը մատուցեցու ինք
Խաղաղության մեջ նետեցին ընկեց
Խոշտակումներից միկվելու համար

Քայքայեցավ զո ընտառ ույն,
Ինչպես Կոնստանդ թողեծ միջոց
Դուստ էլավ անկեղ մի սեղ պատանի
Քն ազատության դրոցավը անքիծ

Ո՛վ անևան Սյունից, դարեր պատեցին
Քն սարն ու ձորը իսկ-իսկվոր ամպեր,
Քայքայեց լեռքին մայլով ձեռքի
Ինչպե՛ս ընտառության շարքն ազատաբեր

ՔԱՆԱՏԻՆԸ ՀՈՒՍՅՈՒՄ

Այսուպ աշխարհն արթը վազած վրեժով
Անկասցել է ազատության սուրբ կին
Եղբւ, համբո, մի մարտն պնու, մի սրտով
Քնաք, հասնք ու վայելք քայլերին

Պահանք արթնն հասել է մեր ուղիքին,
Շին է ննկ, հարեմքի փութոթան,
Մի ինտելեկտ վառմեղ վն գրեմն,
ժամը հեշեք քնակալի կրծուման

Մեր վազմերը այս սուրբ հողը զանտով
Պու շահեթեք, ինտելեկտ սուր վարկ են,
Վարն էլ իստի շարդված գաղի վայրով
Պար վառեք հարգանքով հավիտյան

1943
Երևան

ՎԱՐՄԱՎԱՐ ՏՈՒՆ

Վարդավառ է վարդի տուն, վարդաբույ
Մեր պարտի նվաճան վարդի օր
Տղա, աղջիկ պար բունքեր, երգերնք,
Վարդավառ է վարդի տուն, վարդաբույ

Տղա, աղջիկ, կլար վրա թույլ ցուրիչ
Մեր նախապես արքայանքից վարդաբույ,
Լուսավորող պարվորներ բաց թողի՛ր,
Թողե՛քնք արավներ ուղեթույլ

Հէյ, տապալ արավներ, գնա՛նք,
Դավա՛րներ, մեյ շափուց լուր թողի՛ր
Օտափն տալով, թէյն տալով ետ կենք,
Վարդավառ է, քափ ուրախ լուր բերե՛ք

Սուրհանդակ
Է՛, եղբայրներ է՛ ցուրիչներ, լսե՛նք
Դափն թե՛ղ էր քայքայով հայազուն,
Ջարկեր քարեց մեյ ցնամուն, թշնամուն,
Է՛, լսե՛նք, ուրախացե՛ք, գնա՛նք

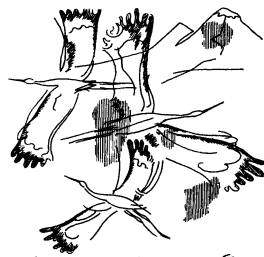
• • •

Արուստ սիրո
Օրվ է մրկում
Եվ սնդ սկսա
Արուս ու մրկում
Աշխարհներ անտուն
Հետունքի ամեն
Արևնեղ վառ
Աստղերի հեղին
Գրվի եմ ուզում
Պարտ համարեմ
Արևնեղ վառ,
Աստղերի հեղին
Համարեմ ժողովու,
Որ ջրտակա այլվին

(1980 ական քր երկուր լեռ)

• • •

Միտքս թնկ շատ թափանց
այս աշխարհում
Բայց մազն ինչ է նկենցի էլ
քան չիսակցես
Իմ մտքի մեջ բոլոր անունք նն
շողորում,
Բայց և այնպես կազմն պարծի
ես շինեսցես

„Կրկնապարհ լինելը կյանքը
համարում են...“

1989-1996

ԵՐԿՈՒ ՀԱՄՐՈՒՅՐ

Երբ բազմաթիվ երկրներ տակ
Դու իմ գրկում տարածված
Իրեն նշան տիրոջ բացված
Տալիս էր համբույր առջին

Երբ սենյակի հարկի տակ
Դու չու ժամկան մահճում պտղված
Իրեն նշան տիրոջ բառերն
Տալիս էր համբույր վերջին

1889 թվականի 23
Ս. Երևան

Դարձը չեմ ու ունեմը,
Դարձը սիրու, թիֆուս –
Թուտանում է քոսիքի տեղ
Փայրամ կատակ գրեպարուն

Սիրոս մարտը, սիրոս ունեմսյս,
Սիրոս քրձեմով զեղեղիկ
Թուտանում է մատուղ իտղոս
Սիրո եղբոր վերորդի

1897 թ. նոյեմբեր
11 էջիմեր

• • •

Եւ ռազմա լսին զարեմ,
Չոր ԿրճՆ էլ ձեռ չընկամ
Շուն ռազմա բուշի պակեմ
Արմուկը էլ ձեռ չընկամ
Այն ռազմա ոտքս վազենեմ,
Քնարս ոտացը հովի էլ չընկամ

1993 Յ.Սահյան
Դազմարարտ Գրչ

Ի՞նչ սիրուն ես, գարնան վարդ ես,
Ե՞նչ նազան, նազ աղջիկ
Պահ ստորով ինձի սարս ես,
Ջանիս մտնեմ, քան թողիկ

Կարանի պես ջրոտի կրպակ,
Դարդ ես, խաբար ինչ չունի
Քու կարտեղ էրվա, վազվա
Ի՞նչ ուզանի ես դուք չունի

Ի՞նչ ոչ սիրուն, ես թե կարնեմ,
Մտնալդ, եզր կտանամ
Մեզ եղբայր վար կերնեմ
Ուտնեղդ տակ նազիկ քան

1893 թվ. 8 մայիսի
Ազգայնագրություն

* * *

— Այն մարտը ան հոյ գնաց
Քարով կնք հանգիտորեն
Եւ ձեռ զարած հանգին մանկի
Յարկա յարար չէր տեսեր
«Ուայ ինչի՞ց տեսա զու մարտի
Պէշ տարաւ մարդ-գիշեր»

— Յարկա ծածկին ծովի նշան
Արե ծարին կտառայն
Ետե սպրե ծով-ճիւղան
Փոքը կտառայն արիւն

Ետը ձենց քարցն ու անուշ
Բրդիկ հեռ կանկեթ
Այն մարտը վախ մարտը
Պիտ մարդ գին է տարել —
— Այն մարտը վախ մարտը
Մարդը զկլ-մարտը է տարել

1993 թ. 3 սեպտեմբեր
Գրուեալ

• • •

Եւ ձեզ տառով եւ անձնքով տառով
Անպատ անասունն տառով եւ ձեզ
Այն ում զայն ձեռքը եւ սիրտ արտաբ
Վառնա դրոյնքը այս արեւոյթյան
Այն սիրտը սիրտ անունն օգնեալ էր
Եւ սիրտով էր անձնքով սիրտով

1993-1995

ՄՎ ՎԵՂՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՄՎ եւ դու, ով կուս – ջեհուր, հասնի
Բեզ յնձ Զահարում, քայք սիրում եմ թեզ –
Բեզ որպես բառեր, մի վանձ Ռեզ
Այնպես երկյուղած եւ պաշտում եմ թեզ

Դու մի տաճուր եւ լուս ու ամայի
Այնտեղ կտոցի եւ մի սուրբ սեղան,
Գտն կատարյալի, վնի գաղտնիկ
քնք՝ երկրազոհան
Եվ գառնի վրա որեքն սիրտս,
Որպես վնի իրեն, Աստված սուրբ ամբի՞ծ,
Եվ եւ պաշտեցի սիրտս, սուրբ սիրտս –
պաշտեցի ինչս ինձ
Եվ այնպես, ինչպես մարդկային Ռեզն
Անայի երկնքում կտոցեց սուրբ սեղան,
Անտրեց Աստուկ, և պաշտեց իրան,
Պաշտեց ինչն իրան – Ռեզն մայրկրթյան

1894 թիվ 14 մարտի
Անտրեցիկ

• • •

Շուշան Յակոբյան, քու օրոքը
Անբուռ սիրտս ուրեցի
Մութ օղակներով սիրտս գիրուս,
Սիրտս շնչեմ, հազեմ
Ես սիրեցի քու օրոքը
Սիրտս սիրով տրտալան —
Այն հավատով, թե՛ սիրով եմ
Ես քու սիրելի Շուշան քան

1994 թվ. 21 մայիս
Երասխ

Արտան խորունկ վշտեր կան
Արշին մի քրտին կռտեց
Դու քո արտաբերով շնա կատող թուճել
Ինչ քեմ արդոթք վարուց ում շուճել
Դու մի խորթու կշտինս պատճառը
Արշին շնա կատող դու կռտեց շեքել
Արքե կատող ու երկուտ շեքել
Երկինք շեքել — աշխարհը շեքել

(1895-1897)

• • •

Այնն հանգալ — մոտը միին
Մարտը ո՞ր գնո՞ւ վրա
Մանր խշաղ արդո՞ւ ոտն
— Աղտոս տխրո՞ւր կը հնա

Ուղիները խաղա՞-ժաման
Տարները կը մնան
Միտ ու ժիծո՞ւ ճուղի վրան
Մեղմ երազո՞ւմ կը ննջան

Լուս կեծո՞ւն աստղը շողո՞ւ
Ու ծղրի՞նը կեծո՞ւ
Քամին կողմ քաղցո՞ւն երգի
Միտքս հու՞ռ կը ցանա

— Ու խո՞ւր կը գամ չնա անցալ
Չգա նորիս արտազ
Չգա սիրն էլ ու հուսալ
Չկա կրոնց ու չկա մահ

Լուսնայն կա՞լ — շու՞յան փոշին
Մարտը ո՞ր գնո՞ւ կ'ա
Մեղմի՞ն խշաղ ցրո՞ւն-ցրո՞ւն
Սիրոս անորո՞ւր կը ծնա

✓

Եվ նրա սառը հարևան ծածկվեմ
մեջ աշխարհը — նոր ու ծով
Քնն տունս անզույգ քամին
Լատի նիկիտի եղևով
Քիտը չքնաղ կանաչը մեռնեն,
Մարդկանքն էլ չլրտասան
Եվ մնայն ճարտիր- ճարտիկ վրայն
Ջիլլոցան սարեն սառցի մեջ —
Օ՛, ես այն պահ, միայն այն պահ
հազար մտնեմ, և սպող քամին
Կենս վե՛ն ու ունա

• • •

Քոր օգնից, ծառն ղկավ՝
Շահն հավքնն հր բռն
Շարիկ կանցն իսս օրնը
Ան, հր բռն, — գոր կրան

Սպի սիրուն, կաղի բլբուլն,
Ան, բախ, ին էր հր կրավ
Բաղի թաղան, սնոց բլբուլն
Է՛ն, բախտ ինն էր, հր բռավ

* * *

Անկ տաւ ծով ափին
Ես խոսում եմ ու, խոլում
Եվ լսելով ծովի ջնջին
Շուկն զգում եմ իմ հոգում

Ես զգում եմ — բնությունը
Չունի ոչ կտակ ոչ հոգի
Ես ասում եմ ինչպես ծովը
— Դիակ, դրակ վիթխարի

Ես զգում եմ — ես եմ ոգին
Իմ հոգյա է խորն անունս,
Իմ հոգումն է բնությունը
Եվ կամենում եմ զգում
Ես եմ ոգին սեծ բնության
Ես եմ խոսում ու զգում

Ես զգում եմ, սիրում սցենարին —
Ինչ որ ինչ որ կա մեզ
Տրեղերը — անունս, անհայտ
Եվ կնոց ջեմ մարմինը

1999 թ. 16 հուլիս
Օրբաս

Դուռնն աստից թուր կուգա —
Անքուրն անհեշ դուր կուգա
— Է յ քան Երգս խոյ արտես
Անքուրն անն դուր կուգա

Անքուրն զվարդ կը մնա
Քարզնն ինքը վար կերթա
Էն մնա՛ն անտակ ցարաւոր
Մտաշ ձեռնն ինն կուտա

— Երգս կուգա կը խնդա
Անն սարքն ինն կերթա
Ա ի քուտակ խոյ կերթա
Անտակ էլ սիրով էլ Անն չի տա

1896թ. 7 օգոստոսի
Օլնա

• • •

Անտիոն ընկան ծով վրեն,
Հազար ընդամ զուս խմեն,
Թալ օտրն յարմարեն
Միայն, նստավ թուխ քարինն

— Ես էլ քեզ պես, տխուր օրը
Անքաւ արցունք ու անցուն
Էլ թաղանձ հարմարե
Կանքի ինձն անկում

1898
Օրսու

• • •

Վարդի մեջ յատու գործն –
Համբուրնեղ հալիմ էս
Պանս սղոյոյ – սլաստ ինչքան
Անուգ – վշտով սխոր նմ

Ես մի քաղն սղով ծառով,
Կանոն թուղեց նախն,
Երգվենս հովն տարավ
Անքն կորսած մնացի

©1900 սլան քո ստեղծ լին՝

Անպատ արցին, պշեման գես
Իրոյ խոցցիցի մատար հոգին
Ոչ կը հանչա թուրդ արտես
Ոչ ճար կանես մորոնց վերցից

Քաւիչի Անցիս սիրոյ շղթան
Մտի ծովի ծովն հոգան, կոյիմ
Տակն հոգին ու նովին սամ
Երկնի երկնի տեսարէ կոյիմ

Սիրտս ու աշխարհ ընդ ու կրակ
Որտեղ կերտան, շունի ցարայ,
Ա իս փերկն լինիմ ճարակ
Անտեղ թեր գտնիմ մի ճար

(1900 տարն քր. տարիք կն)

* * *

Դու, ազգային սեռ կարկառու էր
Իմ ցեղակիցի շքեղ անաստու
Դու, զայնու էր լայնի շրջանակով
Եվ հնչում էր ստաբիլի ստեղծ —
Ես թե՛ պատերազմի ցեղացի
Հետոս կենդանի ցեղացի պատերազմի
Բայց դու, հե՛ն լիարժեքս

Երկի վրեժնի ցույց բախտավոր
Բախելու, սեղան ստեղծ անդ
— Ո՛չ, մարտիկ ես եղա ունեմ
Քաղն լեռնի կրոնի զարթոնքով
Եվ արեցի նեղ արեցի միայնակ
Աշխարհի երկի ու սիրոց բառու
Ո՛ր կհասկանա իմ լեռն սեղան
Եվ ցեղակիցս ո՞ր կարող է զգալ

1902 թ. 19 հուլիսի
Կաս

* * *

Խաղկանց ճիգերի դու մի հավատու,
Մեզ խոսքերի գու մի հավատու,
Այ դու մարդ սիրու, միայն նրա ստա
Հազար փորձերի գու չկեցառուիս
Մեզ խոսքերը քույր են ու պարզիս
Սիրոյ են ծանրմ, հաճաղ խոսքում
Հեռու մտղկանցից վիմ մտնորդան
Եվ անկեղծորդան կոսմից չեն ստանի
Կիս կիսի ու աստիւր.— շինու աշխարհում
Դու մեծակ սարիր.— և հազարի մեջ
Եվ քրտերի մեջ որտեղ մեկն
Մեզ չեն սիրել, հավանալ պարտել
Իրը չեն համար մեծեղ ուզեա
Խոսքի անկեղծ, ծարիր անկեղծ
Քույր ու անկեղծ չեն չեն չարեն
Շահող լինի — միտ զգկանք ասածել
Դեպ, ուզակի չեն սիրողներն
Շատերի սիրո,— սիրող չկան
Շանկր լինի — սպել մեծ-մեծակ
Լեռնեցի սպլած և մեկը պարզած

1904 Յուլի 1
Սուգլա

...

Վրաս ծանր Լ. ստիս վերջը անդաման
մեր տարիս կողմնաց, աղբյուրներ
հաճա, կամը արդարևնյա ձեռն սամ
Տարեք ձեզ հուս տարեք տվեք Արազին
մեզ Արեւում, մեր դառնեում, հոգեում
Քոչ կըսող դատր տանն ծովերուն
Քոչ հոգեք վրաս պատմն արեւորին

Վրաս մեծ Լ. վերջը ստիս անդաման
մեր դառնեք տուր շտոր գով հոգեք
կամը, կամը, կամը, կամը
Տարեք ձեզ հուս տարեք, տվեք Մասիսին
մեր ստեղծով, մեր ծովերում, տաներում,
Քոչ Մասիսը դատր հասցնե ստեղծին
Ու ստեղծեք վրաս պատմն արեւորին

1904 թվական 4
Մուգ

Ես առե՛լ կտրեմ սաղարն սե՛ն հողոյս
Սեղ սնունդ է՝ — օվկիան քոթակս
Ե՛կ ես այրեմք ե՛կ տպով ջերմ ու լոյս —
Ո՛ր առած զգեսք սշխարհի համար

(1904)

• • •

Եղբւո՛ւմ էի լուռ գայլնան դաշտերով
Համբերի՛ տակը գլխին վրայով
Սնայով՝ ճակերտով, ու երբեք չցնցուշ
Ու սիրտս լցնեց հուշերով տնուշ
Ի՞նչ վտար սերեղը աստղերի նման
Իրայ ճակնց շրջադով տնայան,
Ինչպէ՛ս սիրեցի՛ք Քաջով՝ ցայ եղաւ—
Հողոսս հենցը դառաւով է իմաւ
Բարուն ու սիրուն էլ չեմ հազարում
Արեւիկի՛ զգով, ու ասով մայրտն —
ժպիտն երեւեցի ինձ հանար հանար
Հայացցը կոսիսի համբ է ինձ հանար
Գարուն քո պայծառ համբերով մայրս
Գարգառու՛ն վիտուս վիտուս, տնայ
Եվ մտնացրայան մտնեալով դպար
Վերջինս արցիք գարուն սիրամար

(1900 տնայն քո ինքնուր կերպ)

* * *

ժողովուրդը այս օր է գալիս —
Սրբազան Հայրը է այստեղ գլուխը
Լիկեռած սիրով ժողովրդին տալիս,—
Քե այս իմ սիրուն է (այսպես մեղմում)

(1900 թվականի քաղաքական կյանք)

• • •

Այլն հազիւ, աղքի գիւղիկն,
Ինչպէս արտառը սրկին վարտ, --
Քնդում է սիրտս --
Պայծառ ու գարուն աշիկի վարտ --
Սի դիւանի ստիւս արտն չքմնաց
Սրբոց վնտում իս
Պարտն չքմնաց

Տեսնում եմ մրրս եղբայրս Արդիր Յանից
Արդուց է բաժնում
Օ մի լաց մարդ եմ քող լեռանի
Այդ թշնամին լաց մայրիկի —
Թող շրջանառու ես

Մի լաց ես արժի՞մ եմ վառարկի մեջ
Ազատության հուն է եմ կոծում —
Կղզու օրը — թափ կտամ քնեքս
Կնիքնե՞մ ջրառ ու փառանք
Եվ թող լինանաի օչնամենքս
Թե որքան ծանր է արցունքը մի մրր

(1908)

Այն ինչը ընդհանուր է համարում
Ազգային է հիմն ընդհանուր
Մարդկային արժեքն ու շքան
Բոլորն են թողնում անհայտ շրջանին

(1999)

• • •

Անդրի պես տխուր, մտալ ու տնհար
Պատմ է կրտսնի ուշիկ ստուփր
— Դարսի ճամփորդ, դր տառապող մարդ
Մ.Գ. պիտի հանգի տնկանքի իջր
Պի թիցին ու մի, բային բացարձակ
Անդ պատմությունն են հորս քո իզարտ
Ոչկուտարուն է — կանցից նկատակ
Ա ի, հանգիր տնորրո, ո՞վ տառապած մարդ

(1910 տվելի քո տաղին զեռ)

* * *

Իմ սիրտը սրտում գլշի ու գեղիկ
Մի սիրտը թռչուն թևերը ընկ-թևի
Վայում է, երբում արտասուքը թափում
Իմ սափը սրտում գլշի ու գեղիկ

Նա սուգն է ողբում, իմ ընկերներին
Որ սնունդ կորստ
Իմ երազները կորուստն է լայն

Եվ սակեղ, սակեղ — գլշի ու գեղիկ
Մի սիրտը թռչուն երբում է
Եվ ոչ մի ժամանակ չառ ու չի գա
Մեկթայելուց կրան
Այն նա իմ սիրտն է սպառի

(1918-1920)

* * *

Անձը ու անձի տարածության մեջ
Քոյի են շնչին և մահուան շնի
Բայց հոգին մեկ է տարածությունը մեծ
Մյակ կշռոյն է տնօրնի
Կրտ սպիտի կար հոգիան
Եվ օրհնանքն և կարտակ
Եվ եւ ստամ եմ, թող հաղթեմ կրտի
Այս տնօրնիցը տնօրնիցը մեծի –
Կտնը անն տնո թող մեծի, հանգի
Տնօրնիցը տնօրնիցը հանգի մահուան թուրն
Եվ կտնը չարմի կինն հարտն
Թոռնը չարմի մեր սպասարկելն
Հանգարտնը չարմի ու մարդ տնօրնի
Եվ կտնը չարմի ուրդի կտնիցն
Այնտնից չարմի, ու հոգին սարի

(1920 տարի քո ստեղծելու)

• • •

Ես լուս գիշերին անհույս (ացեցի
մտազատի մեջ անորոր անայի —
եկ եւս աստիճինն սիրուս բացեցի
Դեռեցի նրանց ինչպե՞ս վայր
Անողիք անգի պե՞ս շինս անցան
Հրեւոտապարտե՞մ միշտ հրազելով
Մեզ ու քանոց անքա գրեմքս նրան —
Կրանքս վատնեցի նրան փնտրելով
Ինչն է հոսում կանոց անն օնդ
Ինչն էք շրջում աստիճ երկրում—
Ինչն է քաղում օվկիսեղ անդ
Հրեւոտապարտե՞լ ինչն էմ փնտրում
Անծիր քննութան նրա որոտութան
Ու ինն անտուկ անտուտութան մեջ
Վերջն է տղէ մեզ բանապատասխան
Հողի է դրել հրեւոտնեղիս մեջ

(1920 անգի քր ատոցն վեր)

Մայր երկիր, կարող եմ քեզի,
Կարծես հուզին կարող է –
Գրվեմ երկրն – ողջ երկիրը
Մեզին պատի, համբուրեմ
Ըրեցի հախա շքուրեց
Ու վառ սասունքի աչքերը

(1920 թվականի գրություն)

Ասա մեզ, Եվրոպ, ո՞ր ես շտապում
Ճանաչող կերպով հայի տարրերով
Դու, եղբորս, մեզ, Հայաստանը,
Կյանք հր ես փախչում արտու ձեռներով

Ինչ խոսքեր կարեք լեզուս, Եվրոպ,
Փրկելով գանձեր ջրապարտ հայի
Անտառ Եվրոպ, թարթառու Եվրոպ
Անձեք սերբերդի, անձեք դարձերի

Դեպի ծովերն ես շտապում էմու,
Որպեսզի (չկա ձեռներդ արտու
Ծովերդ փորդ են ավերակը լեռին,
Որ մարտն իրենք— իրենք արևառոտ

Հանցանքը սե՛ր է — և ավերի ջրուտ
Ծովերն ու ավերակն արտուս կյանքան
Ճանաչող անձով, հայի պարով
Անձեք թե՛ր, Եվրոպ, անձեք հավիտյան

<1921>

• • •

Բախտն ինձ անցածնց հայրենի եկեղեցի
Քոյս իմ սիրելի հեռացա թնճնոց
Պէշն է թանկակ ամենայնում իմ սխալ
Ըրքում իմ անհոյս հայրենի օտնած
Ճանապարհնոց հեռու-հեռագած
Քոյս իմ սիրելի հայրենի օտնած
Անհուն կարտով իմ վերադարձին
Երբ սանն անգամ քայտն անազորայն
Հարգվեմա էլ ինձ – թե՛լ ել հազվեմա
Ա իս, թուր իմ անգին, չկես ցու հիմա
Քու սիրտն էլ մեռակ ցավում իմ վերա

* * *

Մի է իջնում նոր քոթերով
Շուքն ուղղում ու քոթում
Շուշան կրծքով, լույս կրծքով
Լուս քերը վրդովում

Եվ լուրմ է շուտ հազին
Հրտան լուսնի շուքերով
Մազին արևով զոլգազին,
Արաննուա քոթերով

Մի է արտա լույսերի հետ
Փաղկենը համրում
Երանի պես քոթում անհետ
Մշուշան վրդերում

Մի է անտրոս գիշերն այս իմ
Արան ուղղում ու քոթում
Շուշան կրծքով, լույս քերով
Լինան զեղը վրդովում

(1920 սկսել քո սուգի կն)

Ապրիլ եղել էմ ես զանել,
Միտել եմ արդոյց երազել,
Միայնակ բաժանել:
Լազ եղել սիրո խառնելոց—
Անցել են արդեն տարիներ,
Խաբիել է ամեն ինչ
Շուտով կցնցելն է ես

Անցել են անպիտո ռուսեր,
Ենթե են ու գնացել սերունդներ,
Անցել են ու երգել երազել —
Մտազնել են ու մտազնել,
Հող են դարձել և ցեղքել անհետ

Պիտի գան զտան, զտան
Բրտու քրտապտու անվեջ
Սերունդներ սիրի գան,
Ապրեն, տանքըն և
Իջեն գիտեգան

Եվ սիրի մտազնի ամեն ինչ,
Եվ երկրն և պիտի մարմ,
Եվ արեւ, և միւր երկրներ —
Ռեալիտետով ու երազիտետով

• • •

Հարցը հարմար է լուսնոգն հեռու
Այնպիսի տեսիլում եւ չքնաղ արշալույս,
Ապա մոլորվորի, ապա հայրենիք
Ոչ քեզ էն կարծում է սիւս, սիւս
Քաջում է հոգիս ազատ, սպիտիկ
Այն, հեզ հայրենիք, որ ծնվեա պիտի
Ին վառիչների սերնդանանք
Եվ վառ աբեւ սերտի պիտի բարկի
Կախազանների վեռն բարկուկնքի

<1926-1930>

* * *

Չգիտեմ ինչպես տարիներն անցան
արագ արարե՞ն
երկիւմները մեն մարդիկ դարձան
և մերթաջ եւ

Օրերս անցան հուշի պես թեթև
Քաջ երանց հնարը ծանր բնի պես
Կորսում է մեզքս

Լսե՛ւք ե՛մ հիմա օգտիւս արայ
Հիշում եմ երբից իմ ուրի՛ն անցան,—
Հուշեր ու տեղեր, երգեր մնայլս
անցան իմ ուրի՛ն

Ուրե՛ք ցավաբեր կաներ լիւրջս
Մտանք ինձնի՛րու շրտունքիս անցան
Ուտակ մի ցավաբ մնայ իմ կանգնի
Հանդում է հուշը իմ օրանիս մեջ
Ի՞նչ մտան է ինձում դարձա՞ր ու սրտում,
Ի՞նչ ցուրտ սենյակում և ի՞նչ ճեղ սրտում

1935 թվական

Համաները միշտ դնում են վերին
ճառ ու կտրու վրիշտ քանոթում են վերինը
ճիշտ քր կրկին ուղղել պահել ժամանակ
Մանրակրկինը վերում են վերին

1980
Կրկին

• • •

Հոգեւոր քայլերով մտնել եմ անտառ
Ետեղ եմ մնում, ցրին անտառում
Ու մտքս եմ սնում սքանչելի բանը,
Արանք եմ դնում անտառի խոր շառաչելի
Որ այդպես շառաչել է սրբունիների վրա
Ետեղ եմ ուղիղ, եւ շատապէս
Ինձեզ եմ հնարում է իմ
Մտքերս տանում ցրում է հեռուն
Մտապոստըս ակերն հեռավոր
Հարկել է նայելան, ինչ ժամանակ
Չեմ բզում ես ինձ ես սեզր, սեճակ
Չեմ ժամանակ

(1948-1949)

Երբ տեսա թիզ
Պարծառ էի գարուկցա պիս
Եվ գնացի հեռու-հեռու
Հողմանուն անտառներում
Եվ տեսաքեզ լաց եղա նա,
Որ տեսա թիզ

(1950-1951)

• • •

Պատգ, գնաց,
Արթուր զնաց
Էլ մի որդեց
Մի Թեոֆիլ
Հարապի էր նա
Պարզիկ էր նա
Երա պիտ օրդու
Էլ հի կրննա

(1950-1955)

• • •

Կողմի լինելը կանգը հավիտյան
եկ մշտ շատուկ ու դալար
Կողմի լինելը սերը անկեղծանն --
Է՛վ հոգը հեղեղը արտոք մաքրու --
Կողմի չլինելը ստգուսը ու հնչաւակը
Անող լինելը մաքուր սրբաթուրն --
Կողմի երգելը անկերթ
Անկերթ խորին հավերժ երգել
Կողմի այն հավերժ ապրել կողմի

(1950 սկսած քր. ստեղծելի կեր)

ԱՐ ԳՐԱԿԱՐԻ ԳԻՏՈՒՆԷՐ

Մեր հայրենի սեզ լեռների
Կանազ գրկում սնուցարարը
Ապսեղին հոշոտեցին
Մեր ուսիներ կազուտայա
Գեղեցկություն հոգեհատար

Ավար, էլ շինց տաններ, մենք
Չքնաղ ոնեցը ստղածափա
Մեր հազեմ գեղեցկուհու
Աստղ էլ շինց սերու մենք
Չայնց թարրը, լուսակալիս
Մեր սիրենք գեղեցկուհու:

Եվ եր մի օր գնանց այցի
Գեղեցկություն մեր հազեցի
Մեզ լեռների կանազ գրկում,
Որ տարբեր, հոշոտեցին
Մեր սիրուհուն հոգեհատար,
Պիտ կուրսանն այցերը մեր
Երբ գրկապեն մեր սիրուհու,
Կարգուտայա լուսակալիս,
Տեսանց ժայռեր, ժողովրդի
Կարիճների օճերը թուն
Մեր հայրենի սեզ լեռների
Հասարկու, մտած գրկում

ԼՈՒՍ ՔՐԵՇԻՄԸ ԱՆՏՐԱԿ ԳՈՒՄԱՅ **Այ 62՝**

Գրել է զոր ինքնագիրը «1908 թ 21 մայիսի Ազգայնականության» Տարեգրքի է ստացել անգամ «Անուն» Քիշինյու 1900 թ: 3 էջ 324 ստոր մեծիկով:»
Փետրվարի ամսին Արշակույթի մեջ 1902 թ 10 էջ 168 անկերպիցը
«Հայ գրական տոհմագրություն» Այս մի գրությունը կըմտնով՝ որպեսզի զո
գրություններով՝ «Երեւոն ու մերթն» 1908 էջ 68 Այսի սեղանը հետագա մի
տվեմունքով
Այսի պէս համար ընթերցում է «Գրչուկը» տեղանք

ԱՅՈՒՆ ԱՄՆԻ Կ՝ ԵՍՏՐՈՒ ՔՐԵՇԻՄ **Այ 63՝**

Գրել է զոր ինքնագիրը «1898 թ 12 հոկտեմբերի Օրհան» Տպագրով է ստացել
անգամ «Գրչուկ» մեջ 1899 թ 1 էջ 4 «Հայ գրական» տոհմ
գրությունը Այսինուն «Անուն» 1900 թ 21 մայիսի «Հայ գրական»
տոհմագրությունը «Հայերեն» Բառնի 1895 18 հոկտեմբերի «Հայ գրական» ստ
բարձրագույնը «Հայրուկը Երեւոն» Բայրոյ 1900 թ էջ 18 «Պրիպրիպի Հայրու
ստան» 1907 թ 12 էջ 26 Խախտանք կրկնությունն որս տարգրան երկերի
տրվեմունքն մեջ ցուցեցին
Տեղանք ընթերցում է «Գրչուկը»

ՍՏՐՈՒՆ ԶՆԵՍՏԱՆԸ **Այ 64՝**

Գրել է 1899 թ. Տպագրով է ստացել անգամ «Գրչուկ» մեջ 1901 թ 5
էջ 82 «Տարագրությունը» «Հայ գրական» Բանաստեղծությունն ունեցել է ինտելլեկ
բարձրագույնը «Անուն» մեջ հրատարակում է մեջ հարան կնքելով մերջ զայն
«Անուն» մասում ինտելլեկտ ստորակա մերջ լսանքը մի ինտելլեկ
բարձրագույնը «Պրչուկ»
Այսինուն «Հայրուկը Երեւոն» Բայրոյ 1900 էջ 39 41 «Պրիպրիպի Հայրու
ստան» 1907 թ 12 էջ 25 «Գրական թերթ» 1909 հոկտեմբերի 13 Տեղանք ընթերցում
է «Գրչուկը»

Բնասանդուհայնը ներկան է ժողովրդական Ռուս սպանի սպասարանը շարժան ինտանդիկացի մար լակտոր ճիտիկ Անտրո Սերտի (Սերտի Վարդանյան 1964-1999) Իրանում:

Այնպիսի Բանակայնը ձև ստանձնի կարճատև է ամեն Անտրո Սերտի հանձնա հանձնել է նրան այդ պատասխանի ժողովրդական ստանձնել թու Ֆի ղաթնայն անձնաստանդին Անտրո Սերտի ստանել ղաթնայն Իրանում է նրա նվերում: Հայրիկ ղաթնայնայն բանաստանդին ստանել էր իր պատկերները Օրտո սպանի սպասարանը:

ԳՈՒՊՈՒՆ ԳՆԱԾԱԾ ԶՐԵՑՆԱՅԻՆ Բջ 671

Գրել է 1909թ. Իրանից Ինքնատուրը է «Գրանգրանի սուր է գրել»:
 Տարեթիվ է ստանել անգամ «Գրել» մին 1900 թ. 3 էջ 24
 (1999 Մարտի-1900 Մարտի տարեթիվին) ներառվածով «Հայ գրական»
 ստորագրության Անտրո Սերտի ղաթնայն ղաթնայն 1960 էջ 19
 ստորագրության Հայաստան 1987 թ. 12 էջ 24 «Գրական ղաթն» 1999
 հարկերով է:

Տեղադրվում է «Գրանգրան»
 Բնասանդուհայնը ներկան է ստանդարտան ղաթնայն կարճատև գրելով
 ստանդարտան Գրանգրան ղաթնայն Անտրո Սերտի 1973-1999 Իրանում Գրանգրան
 է նրա Իրանում ղաթնայն տարեթիվի ներառվածով:

ՀԱՅՐԻՔ ԲԱՆԱՍԱՆԴՈՒԿԱՆ Բջ 680

Գրել է 1900 թ. Սպանիայի է ստանդարտան «Գրանգրան» մին 1900 թ. 4 էջ 53
 Հայրիկ ղաթնայն Ինքնատուրը է ստանդարտան ստանդարտան
 Անտրո Սերտի ղաթնայն 1969 թ. 12 էջ 53: Ստանդարտան Գրանգրան
 1911 թ. 3 էջ 37 «Հայրիկ ղաթնայն» Բայրթ 1960 էջ 20 ստանդարտան Հայաստան
 տան 1987 թ. 12 էջ 24
 Տեղադրվում է «Գրանգրան»

ՎԷՆ ԵՐԱՆՈՒԹԱՆ ԿԵՐՔ ԶԵ ՄՆԱԿ Բք 74

Գրել է 1900 թ. Տաղաթիվ է ստացի սեզամ «Դրոշակ» մին 1900 թ 8 էջ 115
Հայ գրական ամսագրությունը
Արևիկոն «Հայտնի կեցի» Քյոթն 1960 էջ 25
Տաղաթ թիվում է «Դրոշակը»

ԱՍԻՐԱՆ ԱՊՈՒՆԻՔ ՀԱՅՐ ԹՄԻՆԻ, ԿԵՐՔ Բք 75

Գրել է 1900 թ. Տաղաթիվ է ստացի սեզամ «Դրոշակ» 1900 թ 9 էջ 133
Հայտնի լրագրի թիվում (հայ գրական ամսագրությունը Արևիկոն
կեցի «Թիվ» 1908 էջ 134 «Հայտնի կեցի» Քյոթն 1960 էջ 26
Թիվերը : Հասցանակ 1987 թ 12 էջ 25
Տաղաթ լրագրում է «Թիվ»-ի մ. թիվերում

ՄԱՐԻ ՀԱՅՐԵԿԱՆԱՆ ԵՐՄԵՆ ԿԵՐՔ Բք 76

Գրել է 1902 թ. Տաղաթիվ է ստացի սեզամ «Դրոշակ» մին 1902 թ 10
էջ 140 Հայ գրական ամսագրությունը Արևիկոն «Հայտնի կեցի» Քյոթն
1960 էջ 43
Տաղաթ թիվում է «Դրոշակը»

ԹՐՈՒՆԱԿ ԿԵՐՔ Բ ՄԱՐԵՆ ԿԵՐՔ Բք 76

Գրել է զամ թիվերում 1900 թ. Երևանի 19 թ. Բալանսիում/ Մեզին
տաղաթիվը «Այս ամսագրության տաղաթիվի ներքև 1902 թ-ից» թիվում
էջ 23-24 «Թիվ»-ի թիվերում (տեղեկություն մասերում) «Թիվ»-ում տեղի է
ունենում որպես թիվերում/Մեզին է ստացի թիվերում «Թիվ»-ում/Մեզին
թիվ 1903 էջ 112 «Թիվ»-ի տաղաթ «Թիվ»-ի մ. թիվերում 1908 էջ 178-177
Այս տաղաթիվում/Մեզին է տաղաթիվի ներքև 1900 թ. 1 էջ 140
Տաղաթիվից էլ էլ «Թիվ»-ի թիվերում

ՉՈՒ ԵՐԱՐՈՒՄ ԻՆՑ ԿՈՒՄ ԸՎԱՐՆԵՐ **ՈՂ 787**

Գրքի քննարկն ընդհանրում է կրկնել ին Խոսվածքային զրգանք է 1900 սկսած
բնականները տեսողությամբ ձևով
Բնականների կենտրոնում առաջ չի տեսնվում
Տեսողություն է առաջին տեսքով Դուրսի սերը 1985 հոկտեմբերի 25 Էր
չի վեր Բնականների կենտրոնի կենտրոնի զրգանքային շարժումը տես
Սեր երևե Բնականների շարժումը է կենտրոնում Դուրսի կարգի թիվով
ձևով զրգանքային զրգանք է կենտրոնում շարժումը կենտրոնում զրգանքային զրգանք է
Երբեք կենտրոնում զրգանքային զրգանք է կենտրոնում զրգանքային զրգանք է
Բնականների կենտրոնում զրգանքային զրգանք է կենտրոնում զրգանքային զրգանք է

ՉՈՒ ԵՐԱՐՈՒՄ ԻՆՑ ԿՈՒՄ ԸՎԱՐՆԵՐ **ՈՂ 788**

Գրքի քննարկն ընդհանրում է կրկնել ին Խոսվածքային զրգանք է 1900 սկսած
բնականները տեսողությամբ ձևով Բնականների կենտրոնում զրգանք է
Տեսողություն է առաջին տեսքով զրգանքային զրգանք է

ՉՈՒ ԵՐԱՐՈՒՄ ԻՆՑ ԿՈՒՄ ԸՎԱՐՆԵՐ **ՈՂ 811**

Գրքի է 1905 թ. Տեսողություն է առաջին տեսքով Դուրսի է 1985-ին
1905 հոկտեմբերի 25 Էր կենտրոնում զրգանքային զրգանքային զրգանք է
Դուրսի կարգի թիվով զրգանքային զրգանք է կենտրոնում զրգանքային զրգանք է
1908 է 229 230 տեսողություն է առաջին տեսքով զրգանքային զրգանք է
Դուրսի կարգի թիվով զրգանքային զրգանք է կենտրոնում զրգանքային զրգանք է

ԱՄԱՌՈՒ ԵՐԱՅԸ ԿՐՈՒՄ ՊԵՏԱԿԱՆ Այ 871

ՊՅԷ Է ըստ թիվերակի 1925 թ. Բախմանին կենդանության օրոք չի ստացելով
Տարեկան է ստացել սկզբով ընկնողին

ՔԱՆԱԿՆԸ Այ 872

ՊՅԷ Է ըստ թիվերակի 8 հունվարի 1905 Ազգայնականության Տարեկան է ստացել
և վերջին սկզբով սկսված թիվերի 1906 № 1 Էջ 144 145 Բախմանին կենդանի
տարեկաններ չի ստացելով Տեղացի թիվերով է մղվել

ԱՄՈՒՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԼՂԱՍՏԱԿԱՆ Այ 911

ՊՅԷ Է 1925 թ. Հայ Կոմունիստների Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի կողմից
Սարգիս Թովմասյանի անունից (1870-1908) ճանաչված Բախմանին
Հասնելով է Կոմիտեի կողմից ճանաչված և ստացելով Սարգիս Թովմասյանի
անունից, որին ճանաչելու համար ընտրվել է ՊՅԷ-ի և թիվերակի
Հարկատուների Կենտրոնի կողմից է Կոմիտեի 1925 թ. հունվարի 25
Բախմանին պարզ Բախմանին կենդանության օրոք չի ստացելով թիվ 40
նախընտանց ըստ ստանդարտի է կոչվել ժողովրդի մեջ
Տարեկան է ստացել սկզբով Կոմիտեի կողմից 1929 թ. 22 հունվարի 13
Հայ Կոմունիստների Կուսակցության կողմից է կենդանի կոմիտեի
անունից թիվ 40 ըստ ճանաչելու համար Բախմանին կենդանի ժողովրդի 15
յամ ստացելով է ստացել սկզբով Տեղացի թիվերով է ընկնողին

ԲԱՅԱԿՆԻ ԱՆՏՈՒՄՆԵՐ ԲԱՅԱԿՆԻ ԼՂԱՍՏԱԿԱՆ Այ 931

ՊՅԷ Է ըստ թիվերակի 1929 թ. թիվ 25 Կոմունիստական Բախմանին կենդանի
15 թիվ օրոք չի ստացելով Տարեկան է ստացել սկզբով ընկնողին

ՅՈՒՐԱԿԱՆ ՄԻՆԱԹՎՈՒՄ **Այ 119/**

Գրկ է ըստ ինչնապի «1892 սեպտեմբերի 3 Գնչիանա Տարաթն է ստացն
սկսում «Յրիբ ու վնգրու» 1898 էք 16 սպա «Բանաստեղծություններ» 1903
էք 56 «Պեղական սկզբու «Յրիբ ու վնգրու» 1908 էք 27 որչապ զոտ
խոսքովնեպ:

Տնարտ ընթում է «Յրիբ ու վնգրիբ» 1908

ՍԵՆԱՆ ՍԻՆԵՍԱՆ ՈՐԵԱՆ ՏՈՒՆԱԿՆԻՔ **Այ 120/**

Գրկ է ըստ ինչնապի «27 փետրվարի 1893 «Սեբաստիապոլ»
Բանաստեղծ ընթանալուս որչ ըն ղուպրիվն Տարաթն է ստացն սկսում
Խաչան ընթու» 1904 «Պեղական» 16 և՛ 42 լսանաստեղծությունը կարտրվ
է կամ Ինչնապի «Սկ Բանաստեղծ ընթանալուս սշխարհուս երգանք
Բանաստեղծ երչիկ ժողովանեկում տպարկում է ստացն սկսում
Տնարտ ընթում է ինչնապի «Բանաստեղծությունը սրտարկած ՍԵ Շ Ս
տպարտ կարիպ տեսն ընթանալուս որչ պրցիտրեկանք

ՆԱԿՏ ԶՈՒՆԷ Ը Ք **Այ 121/**

Գրկ է ըստ ինչնապի «Նարթիկ 1893 «Սեպտեմբերի 21» Բանաստեղծ կենս
նարան որչ ըն ղուպրիվն Տնարտն է ստացն սկսում «Պեղական զանգուն
քրիտ» 1902 Պ 19 էք 99 «Սեպտեմբեր լսանաստեղծություններ ընթանալուս ինչնապի
սուգ Բանաստեղծ երչիկ ժողովանեկում ըն ղուպրիվն Բանաստեղծությունը
ձևնալ է Ընչնապի «Սեպտեմբերի» զրկում է կրս ստանալուս լսան ստանալուս
ձևու լսան Բանաստեղծ կրս զրկում է կրկն «Տնարտ Ը»
Տնարտ ընթում է «Պեղական» զանգունարկուս»

ԵՄ ԸՅՄ ՈՒՅՈՒՄ ԱՐԻՎ ՏՈՒՍ Այլ 122/

Քիչ է ըստ ինքնուրույն «1894 թ. 5 օրոտտի Լայպցիգ» Տպարանի է ստացն
անգամ «Մուսկի» Քիչից 1890 թ. 5 էլ 657 կարգի անգամ «Բանաստեղծի
թղթեր» 1903 էլ 28 միջին մասին «Ռուսի ու միջին» 1908 էլ 232
սխառնակ ընտանողով Տպարանի կողմից է «Կիսի ու վերջին»

ԵՒ ԵՍ ԿՈՍՏԱՆ ԾՄԱ Այլ 123/

Կիչ է 1896 թ. Տպարանի է ստացն և միջին անգամ «Բանաստեղծություններ»
1903 էլ 31 բանաստեղծ կարգի իրանացի ժողովուրդներ մեջ ընտանողով
Տպարանի կողմից է «Բանաստեղծություններ»

ԱՅՆ ԱՊՈՒ ԵՐԱՆ ԷՐ Այլ 124/

Իրանյան տարած թվական կլան յն հանդեսներ գրված է 1896–1898 թվական
կիսի քանի ինքնուրույն ժողովուրդ է «ԻՐ Երանյան» Դպրոցի տպարանի/ շաբաթ
ըն թվական է 1890–1898 թթ.
Տպարանի է ստացն անգամ «Մանուկ» Քիչից 1898 թ. 50 էլ 1132 Հնարագ
տպարանի յո տպարանի բանաստեղծ կարգի ժողովուրդներ մեջ ընտանողով
ստացն անգամ Տպարանի կողմից է «Տպարանի» Այլ բանաստեղծություններ ըստ
անկողնի կարգի ուր ընտանողով և իր մյուս պատկարներ

ՊՏՏ ԻՄ ԻՍՏՈՒՄ ԾՄԱՆ Է ՀԱՅԱ Այլ 125/

Քիչ է ըստ ինքնուրույն «1896 թ. Կոնստանտնուպոլիս» Երանյան թղթերում
ուսանողան թղթերուրույն թղթերուրույն անգամից կարգից է Տպարանի
ստացն անգամ «Մուսկի» Քիչից 1899 թ. 1 էլ 45 «Տպարանի և մյուսների»
թղթերուրույն թղթերում շաբաթ կարգի ուր մեջ է իրանացի ընտանողով «Կիսի
միջին» «Կիսից» Դպրոցի կողմից է իրանացի ընտանողով

«Մարտի տղան ինձ հանդես եմ
 Բբու՛ հմ – թարձ մահ հույսով
 Հազար տնից միտարդ եմ
 Գրեց քե՛ս ուր մահ կուգամ»

Կնդրո՞ւ տե՛ստ տպագրվել է «Բանաստեղծություններ» 1903 էջ 37 Իսահակ
 յան Կոնյան հետագա հատուկանի մեջ չի վերնիվել
 Տնայոց ժողովում է «Բանաստեղծություններ»

Ա Ռ, ԵՐԿՈՒ է էջ 126/

Գրել է ըստ կնիցարդի 1897 ր մարտին, Երևանյան քաղաքում
 Տպագրվել է սուղան տե՛ստ «Անյճճ» թիցխու 1900 Խ 3 էջ 323 Իսահակյանի
 Կնիցից ժողովածուներում տպագրվում է սուղան տե՛ստ
 Տնայոց ժողովում է «Ինչպե՛ր»

ԵՐԿՈՒ Կ ԱՆ Է Լ ԱՆ ԹՊՔՐՈՒՆԵՐ է էջ 127/

Բանաստեղծության ստեղծման արժանատի ըստ կնիցարդի 1897 ր Խոյնիս Գ
 Արևանիցուպարտի Անարտի տպագրությունը հայեր Կ Վեցերի 1898 էջ 33 Պեղյան
 Խնայոցում՝ «Ինչպե՛ր Կ Վեցերի» 1908 էջ 88
 Հետագա տարիներին չի հասարակվել
 Տնայոց ժողովում է «Ինչպե՛ր Կ Վեցերի» 1908 ր

ԻՆՉՊՈՒ Ե ԴԵՏԵ ԱՍԱՆ ԹՈՒ ՇՇԵՆԸ է էջ 128/

Գրել է ըստ կնիցարդի 1897 տպագրվելից 25 Բաղարանի Տպագրվել է սուս
 մին տե՛ստ «Ինչպե՛ր Կ Վեցերի» 1898 էջ 51–52 «Խառնակուն արտից խաղիցից Կ
 Իսահակյանի» շարքում կնիցարդ տե՛ստ «Բանաստեղծություններ» 1903 էջ 69
 Խոյնիս «Ինչպե՛ր Կ Վեցերի» 1908 էջ 117–118 Խոյնիս ժողովածուներում

Այստեղ «Հայ Կաթնամթերք» (Նիդեռլանդ ընթացակ) կազմի Հուլի Բարսեղյան
ևս Քաղաք 1908 թ 159-160
Տնայնք ընթացակ է հիշելի ու վերջինի 1908 թ

ԻՄ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ (ըջ 128)

Քնն է 1897 թ Առաջին տարեգրությունը «Իմացի ու վերջերս 1898 թ 9
կնիքով Կաթնամթերքային» 1903 թ 46 Այլուհետև ըն տարեգրել Տնայնք
ընթացակ է Կաթնամթերքային

ԷՄ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ (ըջ 130)

Քնն է 1897թ Տնայնքի է առաջին տարեգրությունը «Իմացի ու վերջերս 1898 թ 25
«Այլուհետև ընթացակ» IV/ շարքում այդ առաջին տարեգրությունը կազմված է եղել
Կաթնամթերքային կնիքի մասին կնիք քաղաքային կնիքներ տեղում տնայնքի է
Կաթնամթերքային 1903 թ 125 Կաթնամթերքային կնիք քաղաքային կալուստում
«Քաղաքային (անուշաբուխ) 4 Պրիմ 1904 թ 8 թ 214 235 Իմացի ու վերջերս 1908
թ 103 «Այլուհետև ընթացակ» XXIV շարքում վերջին տարեգրությունը ճշտակապես
կնիք քաղաքային կալուստում «Այլուհետև ընթացակ» կնիքներ տեղում կալուստում
«Այլուհետև ընթացակ» 1908 թ 10 թ 10 թ 10 Կաթնամթերքային
Տնայնք ընթացակ է հիշելի ու վերջինի 1908 թ

ԱՅԼԱԿՈՒՆ ԿՈՆՏԱՆ, ՈՐ ԿԱՆՆ ԿԱՄՐԱ (ըջ 131)

Քննարկի առաջին քաղաքային կնիքն չէ Կաթնամթերքային ընթացակ է «Այլուհետև
Կաթնամթերքային» (Կաթնամթերքային և Կաթնամթերքային) քաղաքային կնիք Կաթնամթերքային
առաջին տարեգրությունում հիշվում են Կաթնամթերքային ընթացակ ընթացակ 1898
թ 103 ընթացակ է
Տնայնքի է առաջին տարեգրությունը «Այլուհետև ընթացակ» 1898 թ 11 թ 147 Կաթնամթերքային
այդ կնիքի քաղաքային կնիքն ընթացակ է Կաթնամթերքային

ՄՐՏՈՒ ՎԵՍ ԵՄ ՎԱՐՍ ԿԱՐՆ ԱԼ Այ 132/

Տրվել է 1898 թ. Տարածվել է ստացել սկզբում միջոցներ Քիմիկոս 1899 թ. 1 էջ 46
Շրջանի ու մասնակցի 1901 թ. արտադրող միջոցներն ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր
Երկրի միջոցներն ուղի գտնվում է ստացել սկզբում
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ

ՀԱՅՐԻ ԳՆ ԻՆ ՇԱԿ ԿԵ ՐԱՇԻՐ Այ 133/

Տրվել է 1898 թ. Տարածվել է ստացել սկզբում միջոցներ Քիմիկոս 1899 թ. 1 էջ 46
Շրջանի ու մասնակցի 1901 թ. արտադրող միջոցներն ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր
1903 էջ 65 Պայտի միջոցներն ուղի գտնվում է ստացել 1908 էջ 83 Հասցեագրված ընդհանուր
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ ու զբոսը

ԱՄ ԸՆԿԱՐ ՔԵ Բ Լ Ը ԵՄ ՔՆՏԻՐԱՆԵ Այ 134/

Տրվել է 1898 թ. Տարածվել է ստացել սկզբում միջոցներ Քիմիկոս 1899 թ. 1 էջ 46
Շրջանի ու մասնակցի 1901 թ. արտադրող միջոցներն ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր
«Կրկնաթիղի» ստացումը «Կրկնաթիղի» 1903 էջ 67 Պայտի միջոցներն ուղի գտնվում է ստացել
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ 1908 էջ 89 Հասցեագրված ընդհանուր
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ ու զբոսը է հասցեագրված ընդհանուր ընդհանուր
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր

ՔԼԱՐԻՆԵ ԱՄՏԻՆ ԵՄ ՍՄԵՏԻ Այ 135/

Իրականում գործարարության միջոցներն ուղի գտնվում է ստացել 1898 թ. 1 էջ 46
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ ու զբոսը է հասցեագրված ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր
1898 թ. արտադրող միջոցներն ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր
Տեղացի բնակիչ է միջոցներ ու զբոսը է հասցեագրված ընդհանուր ընդհանուր ընդհանուր

Անգնի տպագրությունը «Քանաանոնիստներ» 1903 էջ 66 «Տեղը տեղի եւ վերջը» ք հեղինակով՝ այլուեան ուղարկ քոթիմոտրոսներով «Քեռն ու վերջը» 1908 էջ 85 հոնապ տարիներն յի սկսողով:
Տպարդ թիվով է «Քեռն ու վերջը»:

ՀԻՆՈՏԻ ՀԱՆՔՈՎ Այ 136/

Պեղնազում գրություն թվանոց յի կշիռն գրել է հուլիսնայ 1896-1898 թթ թան ու այս թվանոցն է անդիպի «Քիմ ռապարդ» /Պատրոս քեռնի/ շտաբ ուղն և վերջում է ինչու թանաանոնիստները:
Տպարդն է ստացն սկզբով «Տեսուր» թիվին 1899 № 2 էջ 41 այլուեան «Քանաանոնիստներ» 1903 էջ 32 վերջնական տպարդ «Քեռն ու վերջը» 1908 էջ 205 Հնոնապ տարիներն յի հրատարակել:
Տպարդ թիվով է «Քեռն ու վերջը»:

ՏՆԼԻՔԻՆԵ ՍՐԻՄՏՈ ՅՈՒ ԱՆՏԻՔ ԲԱՅԻ Այ 137/

Պեղնազում գրություն թվանոց յի կշիռն վերջում է «Քիմ ռապարդ» /Գրություն քեռնի/ շտաբն ուղ թվանոցն է 1896-1898 թթ:
Տպարդն է ստացն սկզբով «Քանաանոնիստներ» 1903 էջ 40 Հնոնապ տարիներն յի սկսողով:
Տպարդ թիվով է «Քանաանոնիստներ» Սյա թանաանոնիստները եւ Քանաանոնիստները յի հրատարակել:

ԵՎ ՅՈՒ ՎԵՐՋԵՆԸ ԿՈՒ ԵՎ ՎԵՐՋԵՆԸ Այ 138/

Պեղնազում գրություն «1898 թ. 12 հունիս» վերջում:
Պեղնազում «Քեռն ու վերջը» տպարդը վերջում է ստացն սկզբով ռուսերն քոթիմոտրոսներով և ստանց վերջում «Վերջը», թիվին 1898 № 5-8 էջ 195-196 Հնոնապում «Քանաանոնիստներ» 1903 էջ 19 վերջում եւն տպարդ «Քեռն ու վերջը» թիվին 1908 էջ 202 վերջում յի սկսողով:

Տնօրոջ թիվում է «Իրանի ու վերջերս»

ԵՐԿՐԱԿԱՆ ԵՎ ԹՄՄ ՈՒ ԱՄՈՒՑ / Այ 139/

Գրել է զյու ինձնագրի «1898 Վարդի 12 Անդրանկարաբուր» Տնօրոջը է ստացել
անգամ ինչ քառասունը տարեկանը «նազար» ինձին իրեն ու անձին ->
բնակատեղիային ստացել հասարակ կրթությունը քաղաքի վերջերսը
Միգր 1898 № 9 էջ 1227 անձնուս. «Բնակատեղիային» 1903 էջ 62
վերջերսն ինձնագրից «Իրանի ու վերջերս» 1908 էջ 74 Անձնուս չի տպագրել
Տնօրոջ թիվում է Իրանի ու վերջերս» 1908 թ

ՔԻ ՄԵ ԲԱՅՑԻ ԱՍԿՐԻՒ ԵՆԵՐ / Այ 140/

Գրել է զյու ինձնագրի «1898 թ 21 սպետի Պոլսի» Իսկանդար Կոնյ թին
Օրհնա արտ. վերջերս Կարևորներին
Տնօրոջը է ստացել անգամ «Միգր» Թիֆլիս 1902 № 7 էջ 144 «Տ»
անձնուս. «Բնակատեղիային» 1903 էջ 54 ստե. «Միգր» Դուր տարե.
չափով 1956՝ «Միգր» Բուսուր 1958 էջ 321-325 Իսկանդար Կոնյին
հատարվելով չի գրանցվել
Տնօրոջ թիվում է «Բնակատեղիային»

ԱՄՈՒՑ ԹԻՐԻՆ ԵՄՄ ՎԵ ԻՃԸՍ / Այ 141/

Գրել է ինձնագրի «1898 թ 18 արտի Օրհնա Տնօրոջը է ստացել անգամ
Տնօրոջ Թիֆլիս 1898 № 24 էջ 517
Իսկանդար Կոնյին «Միգր» Կոնյին տպագրում է ստացել անգամ
Տնօրոջ թիվում է ինձնագրից

ՄՐԱՌՈՅՑ /հղ 142/

Գրկ է բող ինկուստի «1899 թվի հուլիսի 14» Օրինակ Տեսարանի է ստացն սկզբով «Պրիմուս» Քիչվո 1899 թ 4-5 էջ 417-418:
Սկզբունքն ըն ստացելու Բառակարգի հայերն ժողովածուներում ստացվում է ստացն սկզբով
Տեսարան ժողովում է ինկուստը

ՊԵՆԱՌՈՅՑԻ ԵՐԳ /հղ 144/

Գրկ է բող ինկուստի «1899 թ 5 հուլիսի Օրինակ Տեսարանի է ստացն սկզբով «Պրիմուս» Քիչվո 1899 թ 9 էջ 1226:
Բառակարգի հայերն ժողովածուներում ստացվում է ստացն սկզբով
Բառակարգի կարգաբարձրական ժողովներում գրանք հայերն շարքը սկզբունքի էր ինկուստի է գրանք է Օրինակ ստացում սկզբով ստացվում

ՊՐԻՄՈՍԻՆԻ ՍԱՆ ԳՆԸ ՀՐԱՊՈՒՄԻ ԱՅԱՆՏՈՒՄ /հղ 145/

Բառակարգի լեզուի ստացվելու ստացել է բող ինկուստի «1899 թ 27 թվի 14» Օրինակ Տեսարանի է 11 ստացն սկզբով «Պրիմուս» Քիչվո 1899 թ 4-5 էջ 417-418:
Սկզբունքն ըն ստացելու Բառակարգի հայերն ժողովածուներում ստացվում է ստացն սկզբով
Տեսարան ժողովում է ինկուստը

ՄՐԱՌՈՅՑ /հղ 146/

Գրկ է 1890 թ Տեսարանի է ստացն սկզբով «Պրիմուս» Քիչվո 1900 թ 2 էջ 167:
Բառակարգի հայերն ժողովածուներում ստացվում է ստացն սկզբով Տեսարան ժողովում է ինկուստը

Այս բանաստեղծությունը նույնպես նվիրված է Ավետիք Մալախյանի հիշատակին՝ որի մասին մանրամասն տեղեկություններ տրվում են «Հայաստանի հեղինակ» շաբաթ- եռօրյաթղթագրություններում:

ԻՄԱՐԱՆ ԾՈՒՂ ԶԱՆՈՇԱՆ ԱՆՆԱՏ Այ 147/

... ԻՄԱՐԱՆ անուց ստեղծվելը կզգած ի՞նչ բանաստեղծությունը գիտնական- լուսավորչի մասնակցով: Անուցից անտար ապ ինքնիկ կոչված շատ հասնց լինել ընկալաբան կարծիք է մտաբերվել, որ այն ապ գրված է 1950 թ. ընդհին ստեղծվելուց մինչև թիվը: 1902 թ. 9 էջ 26 Այնուհետև «Բանաստեղծություններ» 1903 էջ 97 հոդվածի ընդհանուր բանաստեղծություն հոդվածում վերջին 1908 էջ 105-106 պարագրաֆի մասին: 2000/1 շաբաթում Հանրագրքում որն արտա է մտաբերվել «Իմարանի մասին» արձակ վերջնական տեղանքից նա այնպիսի տարածվել: Տեղանքից ընդհանուր է հոդվածում վերջինից:

ԱՄ ԵՆՏԻՄԱՆ ԱՆՆ ԶՆՈՒՄ ԾՈՒՄՈՒՆԻՐ Այ 148/

Գրվել է 1979 թ. համարվել է ստեղծվել «Իմարան» թիվը: 1999 թ. 3 էջ 41 պարագրաֆի մասին: 1903 էջ 29 պարագրաֆի տեղանքում «Իմարան» վերջին էջ 204: Հանրագրքում ստեղծվել է ընդհանուր: Տեղանքից ընդհանուր է հոդվածում վերջինից:

ՀԱՄԱԳՈՇ ԱՆՆԱՆՈՒՄ ԵՆ ԲՈՒՆԻՐ – ՀԱՅՈՒՄ ԾՈՒՄՈՒՆԻՐ Այ 149/

Գրվել է 1899 թ. «Իմարան» գիտնական է նույնպես տեղանքում «Իմարան» թիվը: 1999 թ. 7 էջ 171 պարագրաֆի մասին: 1903 էջ 39 պարագրաֆի տեղանքում «Իմարան» վերջին էջ 225: Հանրագրքում ընդհանուր: Տեղանքից ընդհանուր է հոդվածում վերջինից:

ՏԱՆԻ ԶՄՐԱՆ ԱՆ ՈՒՍԱԼ /դ. 150/

Պիլ է 1599 թ. Ար բանաստեղծական շարժումներով: Էջ անկ էր գրել 333
սուրբ ... զեմեցիկ է «Աղագոր խնայելու արժեք»
Տարածել է սուրբ անգամ Տարած Քրիստոս 1699 թ. 16 էջ 384, անհո
ն: Բանաստեղծական: 1903 էջ 190: Բանաստեղծ երկեր ժողովածուներ
նր սերտեցվել է սուրբ անգամ:
Տեղացի թղթ է է Բանաստեղծ թր 150/դ

ԿՆԵՐ (ՎՈՐՈՒՆԵԱՆ ԱՍՏՐՈՒ ԳԱԼԵՐ ԵՐ ԸՎԱԼ /դ. 151/

Բանաստեղծական սուրբ տարբերակ: Անվանի թր թր էր ընկել: Վերջ
ընտրվել էր է ըստ ինքնուր 1599 թ. 16 էջ 384, անհո
ն: Բանաստեղծական սուրբ անգամ տարածվել է Մուրե Քրիստոս 1900 թ. 3
էջ 333-334: Անաստեղծական խոսակցական հանրակրթական ընթացակարգ: էր սուրբ
անհոն: Երբ հանրակրթական սուրբ տարածվել էր սուրբ տարածվել էր
նր ըստ հանրակրթական հանրակրթական ընթացակարգ: սուրբ անգամ
տարածվել է «Բնական-գիտական ժողովածու» Քրիստոս 1900 էջ 13-14:
Բանաստեղծական սուրբ տարածվել էր ընկ ա էր տարածվել էր ընկեցի:
Տեղացի թղթ է է Բանաստեղծական ժողովածու: 151/

ՏՐԱՆՍԻՍԿԱՆ ԱՍԼԱ /դ. 154/

Բնականում գրված է գրված ընթացակարգ: 1919 թ. 16 էջ 384, անհո
ն: Բանաստեղծական սուրբ տարածվել էր ընկ ա էր տարածվել էր ընկեցի:
Տեղացի թղթ է է Բանաստեղծական ժողովածու: 154/

Տրտուք ընդունվեց Կոմիտասի գրականության հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1899 թ. հունիսի 2-ին Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1899 թ.

ԿՐԹԱՆՈՒՆ Իջ 156/

Իջ 1 1900 թ. Տրտուք ընդունվեց Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ. հունիսի 2-ին Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ.

ՈՒՍՏԱՆԻ ԵՎ ԵՐԱՆԻ Իջ 158/

Իջ 1 1900 թ. Տրտուք ընդունվեց Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ. հունիսի 2-ին Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՎ ԵՐԱՆԻ Իջ 159/

Իջ 1 1900 թ. Տրտուք ընդունվեց Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ. հունիսի 2-ին Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ.

ԿՐԹԱՆՈՒՆ ԵՎ ԵՐԱՆԻ Իջ 160/

Իջ 1 1900 թ. Տրտուք ընդունվեց Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ. հունիսի 2-ին Կոմիտասի հիշատակը պահպանելու և նրա գործերը լայն շրջանում տարածելու նպատակով 1900 թ.

Փոխդպրակներով «Իջևի ու վերելի» 1908 և 247–248 սա. տպագրում կատարված են «Բանաստեղծություններ» (1903) տպագր. վերջին կերպով կոմ. տպագր. «Նայ արվեստի տրոպեան» թիվը 1914 թ. 1 էջ 252
 Տեղագր. ընդհանր. «Իջևի ու վերելի»
 Բանաստեղծությունը նվիրված է միջ Ալևառ Ղրղեյան՝ Բանաստեղծին (1893–1978) այդ հանդեսի մեջ կրկին վերադարձնելով բանաստեղծի ստանձնահատուկ պարունակը և ունակը

ԵՎ ՀՆՐԻՍ ՄՐՔԱՆԸ, ՎԱՍԿԱՆ, ՏՐԻՈՒՎԱԾ Էջ 162/

Քրտքան տուրք թվականը նշված չէ հավանաբար 1902 թ. մասըն տարածադրու կը «Բանաստեղծություններ» 1903 էջ 8 կերտուց. ստեղծակցություններով տեղին ու միջին» 1908 էջ 253
 Հնարագր. տարեկանը չէ հավանաբար
 Տեղագր. ընդհանր. «Իջևի ու վերելի»

ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՆՈՒՑ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ Էջ 163/

Քրտքան տուրք թվականը նշված չէ հավանաբար 1902–1902 թթ. Տեղագր. ընդհանր. և վերջին տպագր. «Բանաստեղծություններ» 1903 էջ 34 հոտուցը և ընդհանր. տպագր.

ԻՄՊՐԵՍՆԱԿԱՆ, ՀԱՆՈՒՑՆԱԿԱՆ Էջ 164/

Քրտքան տուրք թվականը նշված չէ հավանաբար 1900–1902 թթ. մասըն տպագր. թուրքերը «Բանաստեղծություններ» 1903 էջ 116 ընդհանր. տրոպեան փոփոխություններով «Իջևի ու վերելի» 1908 էջ 179 սա. տպագրում կատարվել է թանաք տեղեկության առաջին տարբերակի վերջին շարանը «Իջևի ու վերելի» թիվը և ստեղծագործությունները Բանաստեղծին նվիրելու համար նույն ժամանակահատվածում մեջ էլ փոփոխելով Տեղագր. ընդհանր. «Իջևի ու վերելի»

ՅՄԵԱՆ ԳՆԱԾ, ԶԵՄՐՈՒՆԻ ԱՄՐՈՒՄ / Դր 165/

Քվե է հանձնարար 1902 թ. Տարաբնիկ է ստացել Բախտեղծություն
կերպ 1903 էր 127-128 կետերով յանձնարար 1901 շրջանը Արարական
հարկերը քանակապես հասնում էր 1906 էր 126 կետերով հան
կերպ 1902 շրջանը
Այս քանակապես հարկերը շահ, երբ որ փոխարկել որ քան մեկ
ընտանեկան կ'ընդունվի հարկերը հարկեր, ընդ երկուսն ուսում կ'ընդ
Տարաբնիկ է հանձնել ու փոխել:

ԱՎ ԱՅՐԻՑԻ ԱՄՐՈՒ ՌՒՄՈՒՄ / Դր 166/

Քվե է հանձնարար 1902 թ. Առաջին հարկերը ընդ Քանաքեռի
քաղաքում 1903 էր 128 կետերով յանձնարար 1901 շրջանը Այս
հարկերը քանակապես հասնում էր 1906 էր 126 կետերով հան
կերպ 1902 շրջանը Այս քանակապես հարկերը շահ, երբ որ փոխարկել
որ քան մեկ ընտանեկան կ'ընդունվի հարկերը հարկեր, ընդ երկուսն
ուսում կ'ընդունվի հարկերը հարկեր, ընդ երկուսն ուսում կ'ընդ
Տարաբնիկ է հանձնել ու փոխել:

ԵՄ ԱՆՔԱՆԻՆԻ ԿՐԻՍՏՈՒՄ ՌՒՄՈՒՄ / Դր 167/

Քվե է ստացվել 1903 թ. հանձնարար 1903 թ. Տարաբնիկ է ստացել
կերպ 1904 թ. 1 էր 29-31 հարկերը հարկերը հարկեր, ընդ երկուսն
ուսում կ'ընդունվի հարկերը հարկեր, ընդ երկուսն ուսում կ'ընդ
Տարաբնիկ է հանձնել ու փոխել:

ԱՅԿԻՆ ԼԵՆԻՆԻ ԾԱՆՈՒ ԸՆԹԵՑ ԾՈՒԹՅՈՒՆ Այ 180/

Պետրոս ստեղծվելուց հետո չէ հավանաբար գրված է 1908 թ Պահպանված
կենդանաբան զորք հրահանգի մեջ յի գրությունը Տարածվել
է ստացել սկզբում հոկտեմբեր 1970 թվականից 28 Անտրպոլի
18/ Պահպանվածը ընդհանուր հոկտեմբեր 1970
Տնօրենքը ընդհանուր է Հայաստանի հայերը

ԳՈՒՆՆԱ ԱՄՍԵՆԻ – ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԴԵՄՍ Այ 181/

Պետրոս ստեղծվելուց հետո չէ գրվել է հավանաբար 1909 թ. հունիսի 6 թվական
սկզբում շարժվել է «Հայաստան» թիվը 1909 Վնասվածք 13
Պահպանվածը կրկին մոտավորապես մեջ գրությունում է ստացել սկզբում
Տնօրենքը ընդհանուր է «Հայաստան»

ՊԵՏՐՈՍ Ե ԾԱՆՈՒՆ ԻՐ ԸՆԹԵՑ ԸՆԹՍ Այ 182/

Պետրոս ստեղծվելուց հետո չէ հավանաբար գրվել է 1910 թ Տնօրենքի
է ստացել 6 թվականի սկզբում «Պետրոս» թիվը 1911 թ 4 էջ 85
Պահպանվածը կրկին մոտավորապես մեջ գրությունում է ստացել սկզբում
Տնօրենքը ընդհանուր է «Պետրոս»

ՄԱՐԿԱՆԱ ԿՈՄՍՄՈՒՆԻՆ ԵՒ Լ. ՉՈՒ ԶԱՆՈՍՈՒՄ Այ 183/

Պետրոս ստեղծվելուց հետո չէ հավանաբար գրված է 1910 թ Տնօրենքի
է ստացել սկզբում «Պետրոս» թիվը 1911 թ 4 էջ 89
Այսպես լի ամբողջությամբ Պահպանվածը կրկին մոտավորապես գրությունում
է ստացել սկզբում Տնօրենքը ընդհանուր է «Պետրոս»
Բախտաբերությունը գրությունը կրկին է կրկին Լուսին Ծանոթացրե՛ք
ընդհանուր պահպանվածը կրկին մոտավորապես

ՀՅՈՒՄՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ Այց 154/

Գործարարական կազմակերպությունների մասին 1910 թ. Տարածված է ստացել և մեղմ անցավ «Գործարարական կազմակերպություններ» կոչված քննարկումները 1911 և 1912 թ. Քաղաքացիական պատերազմի տարիներին ստացվել է ստացել անցավ

Տեղեկությունները

ՊԵՏՐՈՎՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ Այց 155/

Գրել է 1911 թ. Տարածված է ստացել և մեղմ անցավ «Գործարարական կազմակերպություններ» կոչված քննարկումները 1911 և 1912 թ. Քաղաքացիական պատերազմի տարիներին ստացվել է ստացել անցավ

Տեղեկությունները

ՄԱՐԿՆԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ — կազմակերպությունները ստացվել է 1910 թ. Կոմիտեի 20 թ. Տեղեկությունները

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ Այց 156/

Գրել է 1911 թ. Տարածված է ստացել և մեղմ անցավ «Գործարարական կազմակերպություններ» կոչված քննարկումները 1911 և 1912 թ. Քաղաքացիական պատերազմի տարիներին ստացվել է ստացել անցավ

Տեղեկությունները

ԵՐԵՎԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ Այց 157/

Գործարարական կազմակերպությունների մասին 1912 թ. Տարածված է ստացել և մեղմ անցավ «Գործարարական կազմակերպություններ» կոչված քննարկումները 1912 և 1913 թ. Քաղաքացիական պատերազմի տարիներին ստացվել է ստացել անցավ

Տեղեկությունները

ԻՐ ԱՄՈՒՆ ԵՍԿԱԿ, ԼԼՈՒՄ ԵՎ ՄԱՌՆ ԵՄՈՑ Այ 198/

Իրական սուր թեքմանը կշռված չի հավանաբար գրեթե է 1910 ական թվականների ստացված մեծա Քանաճանի մեծաճանախ տղա յի Կառույցի Տարածվել է ստացված սեզանա Վարդանյանի գրականության 1958 թի 10 էջ 100 «Մեծիկա քանաճանից» կենտրոնում ընդհանուր ընդունված սույն դասերը թեքման է սկսվում:
Քանաճանի երկրորդ ժողովուրդներում ստացվում է ստացված սեզան

ՍՅԱ ՀԻՄՆԵ ՍՄԻՄԿ Այ 199/

Քանաճան սուր թեքմանը կշռված չի հավանաբար գրեթե է 1910 ական թվականների երկրորդ կեսին Քանաճանի կենտրոնում տղա յի Կառույցի Տարածվել է ստացված սեզանա Վարդանյանի 1958 թվականին 22 «Հին սեզանի» կենտրոնում ընդունված սույն դասերը թեքման է սկսվում:
Տեքմանը թեքման է Կանաճան թեքման

ՉՅՈՒՆ Ե ԵՄՈՆ ԵՄՈՆԵ ՀԻՄՆ Այ 190/

Քան է 1918 թ Վարդ ՎԱ երկրորդ ժողովուրդներում ստացված սեզանի ստացված սույն մասերը ստացված սեզանա Վարդանյանի «Ներքին» Ներքին 1922 էջ 18 «Հին սեզանի» ստացված ժողովուրդներում «Կենտրոնում» կենտրոնում 1955 էջ 71 կենտրոնում ընդունված սույն դասերը թեքման է սկսվում:
Տեքմանը թեքման է «Կանաճան»

ԴՐ ԴՄՈՒՄ ԵՄՈՆԵ Այ 191/

Քան է քան կենտրոնի «23 հունիսի 1919 թ» կա քանաճանից ստացված սեզանա Վարդանյանի է կենտրոնում ստացված սեզանա Վարդանյանի «Կենտրոնում» կենտրոնում 1955 թի 17 էջ 281

Այսօրն էլ լուսավել Բահայական եզերի ժողովաներում տարգրում է ստացն անգամ

Տնարտ թղթում է իրիայրոց
Բահայաներարդը գրված է Հայոց մեկ երկուս արտարարակ տուլ

ՕՏԱՄ ԵՇԽԱՐՀԱՆԻ ԿՍՏԻՐԱՆ ՈՒ ԳՈՒԹ Ոչ 1931

Գրորան տույց թվականը կրէճ թ. հունիսարդ գրված է 1919-1920 թվականն
ընկ Բահայաների անհատարան որո թի տարանել Տարաղել է ստացն անգամ
Եսմեան Կուսակ թնար 1965 հունիսերի 29, այն անարանները ընդհանրո
իրուպոսու Բահայաներ մուրգաններում գերելում է ստացն անգամ
Տնարտ թղթում է Կրիսկան թնարոց

ՈՒՆԵՆ ԵՏԻՐԱՆԻ ԿՍՏԻՐԱՆԻ ՀՈՒՍՏԻՐԱՆ Ոչ 1941

Գրվ է 1920 թվ մարտի 19 թ. մեան
Բահայաներարդի մեայրեկ հոգնարար գրվելու է ելի Դուրս Բանդեզա
նի արգելում Բահայաներ անհատարակ որո թի հաստատելի Տարաղել
է ստացն անգամ Կուսակ թնար 1959 հունիսերի 16 թվահատեղիքանել
հարցրել է մամ Բանդեզան մեկ Կուսակարե մեայրեկի արտարում է հոգնար
Բահայաներարդը հաստատում է նա Դուրս Բանդեզան վեղ գրուա
տուր երկնն ներար. Հարազատ անուննր. Խոջի գրում /Հարստան/ Էր
վան 1970 էր 53-54 Անպան ար ետեւ Կուսակարեները մեկ ան տնարանի
տարան մասնակարեները մեկայրեկ ներար հոգնար գրում հոգնար է
Կանան Տնարտ անոլ ներարանն : Ան նա նա տարեկարաններ Անն
մուրգանը հանար հոգն եր Երուսեմ Կրպան թնարի տնարոց

ՀԱՅԱՍՏԱՆԿԱՆ Ոչ 1941

Գրվ է 1921 թ. մեայրեկ Տարաղել է ստացն անգամ Հայերերը հանար
Թարան 1924 մայր թի 7 էր է Բահայաներ անհատարան արդ կար երկերի

ժողովուրդների մի յի գեղեցիկ հարգելի է բանաստեղծ 90 ամյան երակ
քաղաք՝ «Հայկերի ձայն» 1965 հոկտեմբերի 31 արևոհանս հեղեկի ժողովու
նու- վեց հատուկ և 1 էրան 1973 էջ 310 311

ՍՄ ԻՐ ՄԵՐԱԿԻ ԻՆՉ ԱՇԽԱՏԻՔ Այ 1981

Գրել է հայկերաց 1919թ. հարցով է ստացել անգամ մկնան ժողովուրդ-
Վեներել 1922 էջ 8-9, որտեղը և պատասխան է
Բանաստեղծությանը անգլիական տարբերակ է Հայկերից հետո մի որ
կրեանվելու քանաստեղծության

ՄՈՇԵ ԵՐԿՐԻ ԲՆՈՒՄ ԲՆՇԱԼԱՆԻ ՀՆՆՈՒՔ Այ 1991

Գրել է 1922 թ և մտքին և վեցին անգամ տպագրել է Արևան ժողովուրդ-
Վեներել 1922 էջ 61 որտեղը և պատասխան է

ՍԵՍ ԱՇԽԱՏԻՔ ԱՆՄՈՒՆ ԵՄ ԵՐ ԲՆՈՒՔ Այ 2001

Գրել է 1922 թ և մտքին և պատասխանել Արևան ժողովուրդ- Վեներել 1922 էջ
61 Բանաստեղծի եղբոր ժողովուրդներում յի գեղեցիկ
Տեղադր թեթևում է Արևան ժողովուրդից

ԳՐԻ ԻՐ ԱՄՈՒՆՆ ԱՄՆԱԿ Այ 2011

Դրանք տակը թեթևանել էլ զան յի գրել է հայկերաց 1920 արևի թեթևանելի
տարբեր Արևան Բանաստեղծի ներդրության տար յի տպագրելի Արևան անգամ
հարցազրույցի է համարել «Պարիզյանը գրականության» 1958 № 10 էջ 100
«Արևան քանաստեղծությանը անգլիական խոսքի տակ Բանաստեղծի եղբոր
ժողովուրդի մեջ գեղեցիկում է ստացել անգամ
Տեղադր թեթևում է «Պարիզյանը» գրականությանը

ՀԱՅՍՏԱՆԻ ԽՆԴՈՒՄ ԾՆԵՑԻ ԱՍԻՆՈՒՄ /էջ 205/

Պատան առաջ քաշվածը կզված է հավանաբար գրած է 1920 սկսած թվականների հետքերով: Անպիսի հաստատումը «Հայաստանի Հայրենիք» 1975 թվականի ց. 29 № 43 «Հայաստանի Ազ. Ռազմականության» ընդհանուր խորագրով տակ Քառասնական շրջանի մուսուլմանական մեջ գրություն է ստացի սկզբում
Տնայառ թիվում է «Հայաստանի Հայրենիք»

ԽՈՒՍՏԱՆԻ ԱՆՈՒՄ ԲԱՆԴԱՐԱՊԱՅԻՆ /էջ 206/

Պատան առաջինը ընդհանուր կզված է հավանաբար գրած է 1920 սկսած թվականների հետքերով: Անպիսի հաստատումը «Հայաստանի Հայրենիք» 1975 թվականի ց. 29 № 43 «Հայաստանի Ազ. Ռազմականության» ընդհանուր խորագրով տակ Քառասնական շրջանի մուսուլմանական մեջ գրություն է ստացի սկզբում
Տնայառ թիվում է ընդհանուր

ՄԻՍՏԱՆԻ ԿԱՐՏԱՆԻ ԱՆՈՒՄ /էջ 207/

Պեղ է 1926 թ. Արևմտահայաստանի Քառասնական շրջանի մեջ գրած մեջ: Անպիսի հաստատումը «Հայաստանի Հայրենիք» 1975 թվականի ց. 29 № 43 «Հայաստանի Ազ. Ռազմականության» ընդհանուր խորագրով տակ Քառասնական շրջանի մուսուլմանական մեջ գրություն է ստացի սկզբում
Տնայառ թիվում է ընդհանուր
Քառասնական շրջանի մեջ: Անպիսի հաստատումը «Հայաստանի Հայրենիք» 1975 թվականի ց. 29 № 43 «Հայաստանի Ազ. Ռազմականության» ընդհանուր խորագրով տակ Քառասնական շրջանի մուսուլմանական մեջ գրություն է ստացի սկզբում
Տնայառ թիվում է ընդհանուր

ՏԱՐԻՆԻ ՀԱՏՈՒ ԳՐԱԴԱՐԱՆ **Այ 208**

Գրվ է 1926 թ. Դաբոլայան գյուղում Բախառեղի կենտրոնում ուրա լի բազմաթիվ մասերի հավաքումը՝ «Գրական թիւր» 1985 թվականին 26 «Լոք շինչ» Բախառեղի արհեստը կրկան Թարգ Շահառույ Խրատը սակ Բախառեղի Կրկին Թրոսանունում գտնվում է ստացել սկզբն Տեղում է ընկառած

Բախառեղից իջ գրված է հայերեն Դաբոլայան գյուղի արհեստը սակ շահան սպաբերության սակ հասնի է ու այլ գրություն Բախառեղի հայր ունի թանկան ինչի է քարով ստեղծ է գրվել Բախառեղից՝ Վերն Լայր Մանայր- արևը 1926 թվականի հարաբերակ հեռագրի իջ է Բախառեղից ստան ու քարով Մեղյունա Դաբոլայան (Բախառեղ) գյուղը է թվով մեկ թղթին Ծ շուրջ գրվածքի մասին է քրք ուղի անվան Դաբոլայան այլ թղթի ու ստեղծագր ինչպիսի անտեսան զանազան կտորներ ստեղծում է մարտի Բախառեղի հետ կապված Դաբոլայանի մեջին կենտրոնի էլ անցան գրերի հասնից

ՄԱՅԻՆ ԵՎ ՇԱՀԱՐԱՆ ԵՎ ՄԱՆԵՍ ՕՐ **Այ 209**

Գրության ստաց թվականը հայերեն է հաճախանք արված է 1930 սկսած թվականի ներքև ստացել մեկն Բախառեղի կենտրոնում ուրա լի բազմաթիվ մասերից է հարաբերակ է ստացել սկզբն հասնի Գրական թիւր 1988 թվականին 22 «Լոք շինչ»-ից կենտրոնի կողմից սակ Բախառեղի Կրկին Թրոսանունում կենտրոն գտնվում է ստացել սկզբն Տեղում է Բախառեղից

ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ **Այ 210**

Գրվ է ըստ ինչպիսից 19 նոյեմբեր 1932 Փայրգի՝ Տարգրել է ստացել սկզբն մասերու լուսնից՝ Փայրգի 1932 նոյեմբեր – 1933 սպրիլի ՈՒ 3 6 կց 16 Բախառեղի Կրկին Թրոսանունում գտնվում է ստացել սկզբն Տեղում է մասերից

ՇՈՒՆԱԿԱՆ ԲՈՒ ՔՐԻՍՏՈՍԻԱՆՈՒ Այ 227/

Պիլ է ըստ ինքնագրի 1894 թվի 21 մայիսի Եւրոպիո Չինացի լուսանկարում
Բաժակային ձեռքով կշեռն է լվելի ու Շ /արտիկոս Եղիշիկ Թառնակչյանի/
Բաժանորդի կենտրոնական օրոք չի տարազվել: Տարազվում է ստացնել անպատ
ինքնագրից:

ՄՏԻՆԱՍ ԻՄՈՒՆԱ ԿՇՅՈՒ ՄԱՆ Այ 228/

Պրոբան ար յո քվեմանի ինքնագրում կշեռն չի հաշվարար ցված
է 1895 1897 թթ Բաժակային կենտրոնական օրոք չի տարազվել: Տարազվում
է ստացնել անպատ ինքնագրից:

ՄԻՆԱ ՀԱՆՔԱԿԱՆ – ՄՈՒՐՈՇ ՍՐՈՆ Այ 229/

Պիլ է ըստ ինքնագրի 1895 թ 14 մայիսինքն Սիւր Բաժանորդի կենտրոնական
օրոք չի տարազվել: Տարազվում է ստացնել անպատ ինքնագրից:

ԵՎ ԵՐԵ ՍԱՆՇ ԶՅՈՒՆԻՆԻ ԵՍՊՊՈՆԱՆ Այ 230/

Պիլ է ըստ ինքնագրի 1896 թ 13 օգոստոսինքն կշեռն Բաժանորդի կենտրոնական
ապրիլում է: Ի՞նչ քանակությամբ փոխանակվելու շարքին Բաժակային կենտրոնական
օրոք չի հարաբերակցվել: Տարազվում է ստացնել անպատ ինքնագրից:

ՔՐԻՍՏՈՍ ԵՍՏՐՈՒ ՊՐՈՒՆԱ Այ 231/

Պիլ է ըստ ինքնագրի 1918 թ Կապուսին ցվել է անձնագրի կ օրոքինքն:
չարք հաճախ օրոք մեծանում է 1918 թ Կապ ինքնագրի օրոքինքն:
զին է լվելուց ձեռքով անպատ արք կալ չի մեղ արժե օրոքինքն:
օրք Բաժանորդի կենտրոնական օրոք չի հարաբերակցվել: Տարազվում է ստացնել
անպատ ինքնագրից:

ԱՐԷՔ-ՏՈՒ ՄԻՈՒ ԱՅՐԿ **Քչ 232/**

Պիկ է զար ինկարտ 1998 ք 16 ճանոթ Օրինա Քահառնեթի կրկարտ քան որո ը հրատարակել Տարգրում է ստացի սկզաւ ինկարտի

ՊՐԱՍԱ ԱՊՐԵՑ ԱՌ ԻՐ ԿՈՒՂԱ **Քչ 233/**

Պիկ է զար ինկարտ 1998 ք 7 ճանոթ Օրինա Քահառնեթի կրկարտ ք սկ որ ք ը Իսպարիել Տարգրում է ստացի սկզաւ ինկարտի

ԱՊՐԵՂՆ ԷՏԱՂԱՆ ԹՈՒՎ ՎՐԵՆ **Քչ 234/**

Պիկ է զար ինկարտ (1998 ք Օրինա) Քահառնեթի կրկարտ քան որո ը սպարիել Տարգրում է ստացի սկզաւ ինկարտի

ՊԱՐԻՍԻ ՄԵՑ ԹՐՈՒՄ ՊԱՐԱՆ **Քչ 235/**

Պրոքան լուկարտի ինկարտում կշար ը հուկարար արժու է 1900 սկզն քարկարտի ստացի կրն: Քահառնեթի կրկարտի որո ը Իսպարիել Տարգրում է ստացի սկզաւ ինկարտի

ԱՆԿՐՈՒ ՄԵՐԻՆ, ՔԵՆԱՐԻՆ ՊԵՍ **Քչ 236/**

Պրոքան լուկարտի ինկարտում կշար ը հուկարար արժու է 1900 սկզն քարկարտի ստացի կրն: Քահառնեթի կրկարտի որո ը հրատարակել Տարգրում է ստացի սկզաւ ինկարտի

ՊԻՒ ՄԻՔՐՈՒՐ ԴԵՍ ՊԱՊՁՈՒՄ ԵՐ **Քչ 237/**

Քինկարտում կշար է ստեղծան ստեղծիկ է կլար 1902 19 հուկարար Քահառնեթի կրկարտի որո ը Իսպարիել Տարգրում է ստացի սկզաւ ինկարտի

ՄԱՐԿԱՆՆԵ ԺՐՈՏԻՆ ԳՐ Ի ՄԻ ՀԱՆՈՍԱԿ Այ 238/

Դրանում նշված է բանաստեղծության ստեղծման տարեթիվը և վաքը - 1 մայիս 1904 թվական: Բանաստեղծի կրթնական օրը չի սպառնվել: Տարբերում է անպիսի անվամ ինքնագրը:

ՊԵՏԱ ՊՄԵՆ Ե ՄԻՋՅԱ ԱՍԻՐՈՒ ԱՆՄԱՐՄԱԼ Այ 239/

Գրել է ըստ ինքնագրի - 4 մայիս 1904 Մոսկվա: Բանաստեղծի կրթնական օրը չի սպառնվել: Տարբերում է ստացիս անվամ ինքնագրը:

ԱՄ ԱՍԱԿ ԿՈՒՅԵՄ/ ԿՈՒՅԵՄ ԱՄԻ ՀՐԻՈՒԹՅԱ Այ 240/

Գրության անվանումը ինքնագրում նշված չէ: Խանձարատեղիում է 1904 թ. քանի որ ինքնագրի նույն անվանումը գրված է Վր. Կոչարի ձեռագրի վրա: Կրթնական օրը չի սպառնվել: Տարբերում է ստացիս անվամ ինքնագրը:

ՇՐՔՈՒՄ ԵՐ ԼՈՒՈՒ ՊԱՐՄԱԼ/ԱՍԵՏՐՈՒ Այ 241/

Գրության ստիպ չունի անվանումը: Խանձարատեղիում է 1900 և 1902 թվականներին: Կրթնական օրը չի սպառնվել: Տարբերում է ստացիս անվամ ինքնագրը:

ՊԵՐՈՒՆՆ ԿԱՐՄԱՐՆԱ ԼՍՍ ՈՒ Ե ՊԵՐՄԱ Այ 242/

Գրության ստիպ չունի անվանումը: Խանձարատեղիում է 1902 թվականին: Կրթնական օրը չի սպառնվել: Տարբերում է ստացիս անվամ ինքնագրը:

ԱՄՆԻԿ ԱՅՐԵԼԻ ԱՄՆԻԿ ԳՆՏԵՌ Կ **ՈՂ 243/**

Գրքան ստեղծել ինքնուրու կշիւ չէ, հակառակ որով ի 1905 թ. քան որ ինքնուրու կշիւ չէր որով ի Հին Ամուրի վր շինարար քանս սեփական ստեղծել թիւրով 1905 թ. Բախտեղի Անդրեան որո չի հրատարակել Տարբերում է ստացի սկզբ ինքնուրու

ՏԱՄԱՐԻ ԱՄ ՍՄԻՍ ԼՊՈՒՆ ԶՈՒՄԻ ԵՍԵԿՍ **ՈՂ 244/**

Գրքան թվականը ինքնուրու կշիւ չէ, հակառակ որով ի 1909 թ. Քիչիկ Անտի թիւրով քանարարան որին Բախտեղի Անդրեան որո չի հրատարակել Տարբերում է ստացի սկզբ ինքնուրու

Ա Ռ ՈՐ ԲԱՄՆ ՏԱ ՈՂ ԳՐԵՆ ՈՒՍԵՆ **ՈՂ 245/**

Գրքան թվականը ինքնուրու կշիւ չէ, հակառակ որով ի 1909 թ. Բախտեղի Անդրեան որո չի հրատարակել Տարբերում է ստացի սկզբ ինքնուրու

ԱՄՈՂ ԳՆԱ ՏՄԻՆԻ, ՍՄԱՆՈՒ ՈՒ ԱՆՎԱՐՏ **ՈՂ 246/**

Գրքան ստեղծել ինքնուրու կշիւ չէ, հակառակ որով ի 1910 սկս թվականը ստեղծել ինքնուրու Բախտեղի Անդրեան որո չի հրատարակել Տարբերում է ստացի սկզբ ինքնուրու

ՈՂ ՏՄԻՆԻ ԵՍՏՈՂ ԳՐԵՆ ՈՒ ՆԵՐԿ **ՈՂ 247/**

Բախտեղեան ստեղծել ստեղծել ինքնուրու կշիւ չէ Հին Ամուրի կտիւ է հրատարակել 1918-1920 սկս թվականը ինքնուրու Բախտեղի Անդրեան որո չի հրատարակել Տարբերում է ստացի սկզբ ինքնուրու

ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ **Այ 248/**
 Դիվանագրական կարգավիճակից կտրված չէ հակահարցը պարզ է 1920 սկսած թվականների արտաքին կյանքի Բախտանքի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ:

ԵՎ ԼՈՐԻ ՊՈՇԿՐՄԱ ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ **Այ 249/**
 Դիվանագրական կարգավիճակից կտրված չէ հակահարցը պարզ է 1920 սկսած թվականների արտաքին կյանքի Բախտանքի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ:

ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ **Այ 250/**
 Դիվանագրական կարգավիճակից կտրված չէ հակահարցը պարզ է 1920 սկսած թվականների արտաքին կյանքի Բախտանքի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ:

ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆՏԻՔՐԻՍՏՈՒՄ **Այ 251/**
 Բախտանքից կտրված չէ արտաքին կյանքից կտրված չէ փոփոխության մասին: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ: 1920 սկսած թվականների արտաքին կյանքի Բախտանքի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ: 1921 թվականի 25 հունիսի հիշյալ անգլո-պարսկական կոնվենտի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ: 1921 թվականի հունիսի 25-ին Լոնդոնում կնքված կոնվենտի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ: 1921 թվականի հունիսի 25-ին Լոնդոնում կնքված կոնվենտի փոփոխության որոշ ժամանակահատվածներում: Տարածվում է արտաքին կյանքի մեջ:

Բառացիորեն կերտողական օրոք չի տարբերվել
Տարբերվում է ստացել սկզբում ինքնակազմ

ՉՊՅՏԻՄ, ԻՆՉՊԻՄ ՏԱՐԲԻՆԻՄ, ԱՆՍԻՄ **Ոչ 254/**

Բառակազմության հիմնարկում կլինի է ստիպականությանը ընդհանուր 1935-... օրոք
է հավանաբար Պարզեցում Բառակազմության կերտողական օրոք չի հետադարձվել
Տարբերվում է ստացել սկզբում ինքնակազմ

ՀԻՄՆԱԿԱԿԵ ԿՈՇԸ ԻՆՍՏԻՄ ԵՆ ԿԵՐԵԿԻՄ **Ոչ 257/**

Կլին է ստի Ինքնակազմ 1940 թվական Ինքնակազմ կերտողական օրոք չի
տարբերվել Տարբերվում է ստացել սկզբում ինքնակազմ

ՀԻՄՆԱԿԱԿԵ ԿՈՇԸ ԻՆՍՏԻՄ ԵՆ ԿԵՐԵԿԻՄ **Ոչ 258/**

Ինքնակազմում ստորակարգ կլինի ընդհանուր Ինքնակազմ կերտողական օրոք չի
որ արժան է 1938 1949 թվականներին Բառակազմության կերտողական օրոք չի
հետադարձվել Տարբերվում է ստացել սկզբում ինքնակազմ

ԵՐՈՒ ՏԵՄԱՆ ՈՒՅ **Ոչ 259/**

Ինքնակազմում ստիպական է դասերով Ինքնակազմ կերտողական օրոք չի
է 1950-1951 թվականներին Բառակազմության կերտողական օրոք չի հետադարձվել
Տարբերվում է ստացել սկզբում ինքնակազմ

ԳՆԱՆ ԳՆԱՆ **Ոչ 260/**

Ինքնակազմում ստիպական է կլինի ընդհանուր կլինի է 1950 սկզբում կլինի
կլինի ստացել կլինի ընդհանուր կլինի ընդհանուր կլինի է ստացել սկզբում չի
բարձր կլինի է ստացել սկզբում է 195 թվական Բառակազմության կերտողական օրոք չի
հետադարձվել Տարբերվում է ստացել սկզբում ինքնակազմ

ՊՈՆՏՆԻ ԼՈՒՍԻ ԿՍԻՆԱԿ ՀԱՊՏՆՍԱՆ Ոչ 2617

Պոնտնի անունը ներկայումս կլինի ի ստանդ ձևառման կարճիկ հետադրել, որ դրան է 1950 տարի քվեարկության արտոնք կնքում Բախակոնի կնքարկարան որտեղ է հրատարակել հարազատում է ստացել անգամ ինքնակոնք

ՄԱՐ ՄՐԱՆԱՊՈՒ ՊՐՈՒՆԸՆԱ Ոչ 2622

Ինքնակոնքում կլինի ի ստանդնակ կարճի ու թվականը 1948 25 հունիսի էր Քարտ վերադարձնել ներկայումս ըստ ժողովրդական «15 արտոնք 1956 Բախակոնի արտոնքը կլինի Լ Մարտն լին շրջանակ ստանդնակ ուղարկված և Բախակոնի արտոնք կնքում Բախակոնի շատ ստանդնակ էր ստանում մասնակցությունը, երբ առկա է այդ ստանդնակ անգամ ինքնակոնք մասնակցությունը մասնակցությունը շրջանակը ընդհանուր ընդհանրությունում և ստանդնակ էր ժողովրդական կարգավորումը կարճ ուղարկել Հայաստանի Պոնտնի անունը ստանդնակում է այն

Այն ընդհանրությունները, որ ստանդնակ կարգավորում էր ընդհանրությունները այդ անուն է 1955 թվ. հունիսին որտեղ երբ առկա էր ստանդնակը Բախակոնի արտոնքը կնքում էր ընդհանրությունները և ստանդնակը կարճ ուղարկել Հայաստանի Պոնտնի անունը ստանդնակում է այն

Այն ընդհանրությունները, որ ստանդնակ կարգավորում էր ընդհանրությունները այդ անուն է 1955 թվ. հունիսին որտեղ երբ առկա էր ստանդնակը Բախակոնի արտոնքը կնքում էր ընդհանրությունները և ստանդնակը կարճ ուղարկել Հայաստանի Պոնտնի անունը ստանդնակում է այն

ԲՈՒՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԿԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Ըր. Նալբախի ԿՈՄՊՈԶԻՑԻՆԻ ՄԱՍԻՆ ԵՐԿՐ

«ԱՄՍՏՐՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»

(1896-1913)

Ամսօրը Անգլիայի անձանի հիշատակին	60
«Լուսինները և Բարձր ժամանակը»	62
Անգլիայի մասին խոսք	63
Ամսօրը Կոնստանդուպոլիսում	64
Գրություններ անձանի հիշատակին	67
«Հասցիները և Կարգերը անգլիայում»	68
«Ինչպե՞ս կարելի է կյանքը անցկացնել»	69
«Ինչպե՞ս կարելի է կյանքը անցկացնել»	71

Մեր ու Ձեր հարցերը	72
Էր քան հարցերը միասին տեսնելու	73
Քանի որ մենք մենք ենք	74
Քանի որ մենք մենք ենք	75
Մեր հարցերը հարցեր են	76
Քանի որ մենք մենք ենք	77
Քանի որ մենք մենք ենք	79
Քանի որ մենք մենք ենք	80
Մեր հարցերը	82
Քանի որ մենք մենք ենք	85
Մենք ենք մենք մենք	86
Մենք մենք մենք մենք	88
Քանի որ	90
Մենք մենք մենք մենք	92
Քանի որ մենք մենք ենք	94
Քանի որ	95
Մենք մենք մենք մենք	97
Քանի որ մենք մենք ենք	100

«ԱՅՆ ԿԱՆ ԵՐԱՆ ԵՒ»
1888-1900

Մեր հարցերը	112
Քանի որ	113

Am d'abre N'abre	115
Am d'abre N'abre	116
Am d'abre N'abre	117
Am d'abre N'abre	118
Am d'abre N'abre	119
Am d'abre N'abre	120
Am d'abre N'abre	121
Am d'abre N'abre	122
Am d'abre N'abre	123
Am d'abre N'abre	124
Am d'abre N'abre	125
Am d'abre N'abre	126
Am d'abre N'abre	127
Am d'abre N'abre	128
Am d'abre N'abre	129
Am d'abre N'abre	130
Am d'abre N'abre	131
Am d'abre N'abre	132
Am d'abre N'abre	133
Am d'abre N'abre	134
Am d'abre N'abre	135
Am d'abre N'abre	136
Am d'abre N'abre	137
Am d'abre N'abre	138
Am d'abre N'abre	139
Am d'abre N'abre	140

...դեպքի մասին անհայտ	141
Վերա	142
Նյ Նյու Յորք	144
Կրկնակի և ուրիշ հիշատակներ	145
Ի ի ճշմարտություն	148
Կան զանազան անգամ	147
Եվ այդպես ինչպես և այլուհետ	148
Ե. Քոչարյանի մասին հիշատակներ	149
Մասնավորապես մասին	150
... և այլն	151
Պատմություն	154
Ի մասին	154
Ի մասին	158
Ի մասին	159
Ի մասին	160
Ի մասին	162
Ի մասին	163
Ի մասին	164
Ի մասին	165
Ի մասին	166
Ի մասին	167
Ի մասին	170
Ի մասին	171
Ի մասին	172
Ի մասին	173
Ի մասին	176

Երկնայն կնքացանի սննուց իջնուածքս	177
Ա յ իջնուածքս	178
Իմ սնուք անտես իմ սնք անող	179
Քանակ ք սն սնք շնուք անողսն	180
Ին յնկ անուքս անուքս անու	181
Կար յն ի քանիսն իմ յնքսն անու	182
Ինքնանք անուքսն էլ յն անուքսն ի	183
Վնքանք անուքսն անուքսն անուքսն	184
Պնքսն անուքսն իմ անուքսն անուքսն	185
Վնքսն անուքսն անուքսն	186
Վնքսն անուքսն էլ	187
Իմ սնուքսն անուքսն անուքսն իմ սնքսն	188
Ելքսն անուքսն	189
Չնքսն է ննքսն անուքսն անուքսն	190
Պնքսն անուքսն անուքսն	191
Չնքսն անուքսն իմ սնքսն անուքսն	192
Վնքսն անուքսն անուքսն իմ սնքսն անուքսն	193
Վնքսն անուքսն անուքսն իմ սնքսն անուքսն	194
Վնքսն անուքսն անուքսն	195
Ելքսն անուքսն անուքսն անուքսն	196
Չնքսն անուքսն անուքսն անուքսն	199
Ելքսն անուքսն անուքսն անուքսն	200
Ինքսն անուքսն անուքսն	201
Վնքսն անուքսն անուքսն անուքսն	202
Վնքսն անուքսն անուքսն անուքսն	203
Վնքսն անուքսն անուքսն անուքսն	204
Վնքսն անուքսն անուքսն անուքսն	205

Անու և ինչ արտոնել ճշգրիտ կանոն	228
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	229
Ի՞նչ էր կարգը հարգանքի արտահայտման	230
Քիչ քիչ փոփոխություններ արտահայտման	231
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	232
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	233
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	234
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	235
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	236
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	237
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	238
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	239
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	240
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	241
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	242
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	243
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	244
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	245
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	246
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	247
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	248
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	249
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	250
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	251
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	252
Մեծին հարգանքով ինչպե՞ս օրհնել	253

Uyalar tili 14 ha qanun...	254
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	255
Uyalar tili 14 ha qanun...	256
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	257
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	258
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	259
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	260
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	261
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	262
Zamonaviy tili 14 ha qanun...	263

Қазақ Республикасының Ғылым және
Техника Академиясының
Қазақ тілі институтының
қолжазбалық бөлімі

Литературно-художественное издание
АВЕТИК ИСАКЯН
ПЕСНИ ТИЛДЖА
стихи
А. И. Вртин

(На транслитском языке)
Издательство «Арсенал»
Ереван, 1996

Adaptation of the S. U. O. subject
Lecture 11. Summary
*The subject is 2. Lecture
The subject is 1. Lecture
*The subject is 1. Lecture
*The subject is 1. Lecture

ISBN 404

Հանդիս է ընդգրկում 17.12.99-ը Վերաբերվող է ամսագրում: 11.04.90
ՎՅ 05085: Յերբար 846106/32 Քույր ուղարկ: № 1 Տարածվող հիմնարկ
Տարբերակի օգտը 16.8 անո՛ր ան թվ 8.49 հունս լավ ընդգրկվել 50 000
Քանգը 109 ԳՅԳ չն 50 անո
Հիմն հասցեակցությունը ետևս 9 Տարած 91
ՀՅՄՀ հրատարակությունը արժեքիցնիս և քանակությ քանակը ստեղծվել
տեղանի Հանր ընդհանրի անգն արժեքիցնիս/ընդհանր քանակ 9 Տարած 91
Պատկերակցում: Արժան: Երեսն 9 յլ: Երեսն 91
Փոլիգրաֆիկոնիսը ան Առևտր: Մեղաքարտ: Դոկումենտ քո ձևակ
իզատեղեղ փոլիգրաֆի և կինոնո քոլոնոլ Արև ՍՍՀ
Երեսն 9 յլ: Երեսն 91: